

Četvrti dio od Sahiha Ebu Abdullaha Muhameda, sina Ismaila sina Ibrahima sina Mugireta sina Berdizbeha, Buharije Džu'fije, bio zadovoljan Allah, uzvišen je, od njega (s njim) i ukoričio ga sa Svojom milošću i nastanio ga (u) sredinu Svoga raja!

Amin (Uslišaj)!

SAHIH BUHARIJE

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA

GLAVA POZIVANJA VJEROVIJESNIKA

pomilovao ga Allah i spasio, k Islamu i (svome) vjerovijesništvu i da ne uzima neki (od) njih neke (za kakve) gospodare osim Allaha, i (GLAVA) Njegova govora, uzvišen je: "Nije bilo (ni) za jednoga čovjeka (tj. nijednom čovjeku) da dadne njemu Allah.....", do kraja (toga) ajeta.

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Hamzeta, pričao je nama Ibrahim, sin Sada, od Saliha, sina Kejsana, od Ibnu Šihaba, od Ubejdulaha, sina Abdullaha sina Utbeta, od Abdullaha, sina Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je on izvijestio njega da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pisao k vizantijskom caru (i) poziva (tj. pozivajući) ga k Islamu (da pređe na Islam), i poslao je svoje pismo k njemu sa Dihjetom Kelbijem i zapovjedio je njemu poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, da dadne (da da) njega k velikašu (mjesta) Busra-a zato (da) dadne (on) njega ka vizantijskom caru. A bio je vizantijski car - pošto je otkrio (tj. otklonio) Allah od njega vojske Perzije - išao (tj. bio je otišao) iz Himsa (Homsa) k Jerusalimu (iz) zahvalnosti za (ono) što je stavio na iskušenje njega Allah (davši neko vrijeme uspjeh Perziji, ali ga je od Perzije na kraju spasio davši njemu pobjedu). Pa pošto je došlo vizantijskom caru pismo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je kada je pročitao njega:

"Tražite mi ovdje jednoga (tj. nekoga čovjeka) od njegovoga naroda zato (da) pitam njih o poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio."

Rekao je Ibnu Abbas: Pa je izvijestio mene Ebu Sufjan, sin Harba da je on bio u Siriji (ili: Damasku, jer se i sam grad Damask naziva izrazom "Eššamu") u (društvu nekih) ljudi iz Kurejša (što) su došli trgovanjem (zbog trgovine) u trajanju (tj. u vrijeme trajanja mira sklopljenoga na Hudejbiji, a (koje je bilo između poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i između nevjernika Kurejša. Rekao je Ebu Sufjan: Pa je našao nas poslanik (izaslanik) vizantijskog cara u nekom (dijelu) Sirije. Pa je otišao (krenuo) sa mnom i sa mojim drugovima (i tako smo išli) dok smo (dok nismo) došli (u) Jerusalim. Pa smo se uveli na njega (tj. uvedeni smo njemu - caru), pa kada je on sjedač (kadli on sjedi, a on sjedi) u (na) sjednici svoje vlasti i na njemu je kruna, i kada oko njega (a oko njega) su velikaši Vizantije, pa je rekao svome tumaču:

"Pitaj ih koji (od) njih je najbliži srodstvu k ovome čovjeku koji tvrdi da je on vjerovijesnik." Rekao je Ebu Sufjan: Pa sam rekao: "Ja sam najbliži (od) njih k njemu srodstvom (porijeklom)." Rekao je: "Šta je (tj. Kakvo je) srodstvo što je između tebe i između njega?" Pa sam rekao: "On je sin moga strica (amidže)." A nije u (toj) karavani tada bio (ni) jedan (čovjek) od Abdumenafovića osim mene. Pa je rekao vizantijski car (u daljem tekstu radi kratkoće upotrebljavaće se izraz "kajsar" za vizantijskog cara, vladara, a za perzijskoga

izraz "kserks"): "Približite ga." I zapovjedio je za moje drugove (mojim drugovima) pa su se učinili (tj. postavili) iza mojih leđa kod mojih pleća, zatim je rekao svome tumaču: "Reci njegovim drugovima da sam ja pitalac (tj. da ću pitati) ovoga čovjeka o (onome čovjeku) koji tvrdi da je on vjerovijesnik, pa ako je lagao (tj. ako bude lagao), pa lažnite ga (tj. recite da laže)." Rekao je Ebu Sufjan: Tako mi Allaha da nije (mene bilo) stid tada od (toga) da prenesu moji drugovi od mene laž, zaista bih slagao njemu kada je pitao mene o njemu, ali ja sam se (nego sam se) stidio da prenesu laž od mene (o meni), pa sam istinit bio (istinu govorio) njemu. Zatim je rekao svome tumaču: "Reci mu kakvo je srodstvo (porijeklo,) ovoga čovjeka (Muhameda a.s.) u vama (među vama, dakle: Upitaj za porijeklo Muhameda a.s. među vama)?" Rekao sam: "On je u (među) nama plemić (tj. dobroga porijekla)." Rekao je (Upitao je): "Pa da li je rekao (propovijedao) ovaj govor ijedan (čovjek) od vas prije njega?" Rekao sam: "Ne." Pa je rekao: "Bili ste (tj. Jeste li imali, Da li ste imali običaj da) sumnjčite njega na (tj. za, zbog) laži prije (nego nastadoše dani) da govori što je rekao." Rekao sam: "Ne." Rekao je: "Pa da li je bio od njegovih očeva (štogod) od vladara (kakav vladar, dakle: Da li je bio iko vladar od njegove ranije rodbine)?" Rekao sam: "Ne." Rekao je: "Pa (da li) uglednici ljudi slijede njega ili slabi (nemoćni od) njih?" Rekao sam: "Nego slabi (nemoćni od) njih (Više slabi i nemoćni)." Rekao je: "Pa povećavaju (li) se ili se okrnjuju (smanjuju u brojnosti)?" Rekao sam: "Nego se povećavaju (Povećavaju se)." Rekao je (Pitao je dalje): "Pa da li se vratio (tj. odmetnuo) ijedan (čovjek iz) mržnje za njegovu vjeru (prema njegovoj vjeri) poslije (činjenice) da uniđe (uđe) u nju (u vjeru Islam)?" Rekao sam: "Ne." Rekao je (Upitao je): "Pa da li iznevjerava (da li čini vjerolomstvo, nevjeru, izdaju)?" Rekao sam: "Ne. A mi smo sad od njega u trajanju (mirovnoga ugovora što) se mi plašimo da iznevjeri (tj. da prekrši ugovor, da učini vjerolomstvo nama)." Rekao je Ebu Sufjan: "I nije omogućila (nije dala mjesta) meni (nijedna) riječ (da) uvedem u nju (kakvu) stvar (da) okrnjim njega s njom (tj. da Muhameda a.s. omalovažim s njom, a da) se neću plašiti da se prenese od mene - osim nje (osim ove zadnje riječi, tj. riječi da se bojimo da nam ne učini vjerolomstvo)." Rekao je: "Pa da li ste se borili sa njim (tj. protiv njega) i (je li) se borio s vama (protiv vas)?" Rekao sam: "Da." Rekao je: "Pa kako je (Pa kakav je) bio njegov rat i vaš rat?" Rekao sam: "Bio je promjene (promjenjiv, naizmjenične sreće) i kove, okrene se na nas jedanput (on) i okrenemo se (mi) na njega drugi puta." Rekao je: "Pa šta je to (što) zapovjeda vama?" Rekao je: "Zapovjeda nam da obožavamo Allaha, samo Njega (da) ne udružujemo s Njim (nijedne) stvari i zabranjuje nam (ono) što obožavaše naši očevi, i zapovjeda nam za molitvu, i milostinju, i čednost (poštenje, sustezanje od zabranjenih i niskih postupaka), i vjernost za ugovor i izvršenje (tj. vraćanje) pohranjene stvari (na čuvanje)." Pa je rekao svome tumaču kada sam rekao to njemu: "Reci mu: Zaista ja sam pitao tebe o njegovu (o njegovom) srodstvu (porijeklu) u vama, pa si tvrdio da je on plemić, a takođe poslanici (Uzvišenog Boga) šalju se u srodstvu (tj. iz dobroga porijekla) svoga naroda. I pitao sam te da li je rekao (tj. propovijedao) ijedan od vas ovaj govor prije njega, pa si tvrdio da nije. Pa sam (na osnovu toga) rekao (tj. zaključio ovako): Da je bio ijedan od vas rekao (govorio) ovaj govor prije njega, rekao bih (taj) čovjek se povodi za govorom (što) se već rekao prije njega. I pitao sam te da li ste bili (običaja da): sumnjčite njega za laž prije (nego je nastupilo vrijeme) da govori (ono) što je rekao, pa si tvrdio da nije (to bilo). Pa sam upoznao (spoznao) da on nije bio (nije mogao da bude) za (to da) ostavi laž na ljude, a (da) laže na Allaha (na Uzvišenoga Boga). I pitao sam te da li je bio od njegovih očeva (kogod, neko) od vladara (tj. kakav vladar), pa si tvrdio da ne (da nije). Pa sam rekao: Da je bio od njegovih očeva (rodbine iko kakav) vladar, rekao bih: traži vlast svojih očeva. I pitao sam te (da li) uglednici (ugledni) ljudi slijede njega ili slabi (nemoćni) od (njih, pa si tvrdio da su (od) njih slijedili njega slabi, a oni su sljedbenici (Božijih) poslanika. I pitao sam te da li se povećavaju ili se okrnjuju, pa si tvrdio da se oni povećavaju, a takođe je vjerovanje (Jedinoga Boga) dok se upotpuni. I pitao sam te da li se vraća (odmeće, odustaje) ijedan (čovjek iz) mržnje za njegovu vjeru poslije (činjenice) da uniđe u nju, pa si tvrdio da ne, pa takođe je (takvo) vjerovanje kada se pomiješa njegova

veselost (u) srca, neće zamrziti njega (ni) jedan (čovjek, tj. niko). I pitao sam te da li iznevjerava (čini vjerolomstvo), pa si tvrdio da ne, a takođe (Božiji) poslanici neće iznevjeravati. I pitao sam te da li ste se borili s njim i (da li) se (on) borio s vama, pa si tvrdio da je već činio (to), i da je vaš rat i njegov rat (takav da) biva promjenama: i okrene se (on) na vas jedanput i okrenete se (vi) na njega drugi puta, a takođe poslanici: stave se u iskušenje i bude za njih (njima najzad dobra) posljedica (tj. pobjeda). I pitao sam te za (ono) što je to (što) zapovjeda vama, pa si tvrdio da on zapovjeda vama da obožavate Allaha i ne udružujete s Njim (nijedne) stvari (ništa) i (da) zabranjuje vama (tj. sprječava vas) od (onoga) što obožavate vaši očevi, i zapovjeda vam za molitvu, i milostinju, i čednost (poštenje), i vjernost za ugovor i izvršenje (uručenje) pohranjene stvari (na sačuvanje, na čuvanje)." Rekao je: "A ovo je opis (ili: svojstvo, osebina, osobina) vjerovijesnika (za kojega) već znadijah (već sam znao) da je on izlazač (tj. da dolazi, da je vrijeme da se pokaže, pojavi), ali nisam mislio da je on od vas (tj. da će biti između vas, od vašega porijekla). I ako bude (ono) što si rekao istina, pa skoro je (blizu, blizu je vrijeme) da zavlada mjestom ovih mojih dviju nogu (tj. ovim mjestom gdje ja sad stojim). I da se nadam da ću doprti njemu (da bih se spojio s njim), zaista bih se pomučio (namučio, tj. potrudio) njegovom sretanju (tj. da se sretnem s njim), i da bih bio (tj. i kad bih bio) kod njega, zaista bih prao njegove dvije noge (stopala)." Rekao je Ebu Sufjan: Zatim je pozvao za pismo (tj. da mu donesu) pismo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa se pročitalo, pa kadli je u njemu:

"Sa imenom (U ime) Allaha Milosrdnoga Milostivoga. Od Muhameda, roba (sluge) Allaha i Njegovoga poslanika k Irakilju, velikanu Vizantije. Pozdrav na (onoga) ko slijedi pravopuće! Što se tiče poslije, pa zaista ja pozivam tebe sa pozivom (misijom) Islama. Primi Islam, spasićeš se. Daće ti Allah tvoju nagradu dva puta. Pa ako okreneš leđa, pa na tebe je grijeh sijača (tj. poljoprivrednika). I "O sljedbenici Biblije, dođite k (jednoj) riječi, jednakoj među nama i među vama da ne obožavamo osim Allaha (nikoga drugoga), i (da) ne udružujemo s Njim (nijedne) stvari, i (da) ne uzima neki nas nekoga gospodarima (božanstvima) osim Allaha, pa ako leđa okrenu (oni), pa (vi) recite: Svjedočite za (to) da smo mi muslimani (predani Bogu Tvorcu samo iako vi nećete to da budete)."

Rekao je Ebu Sufjan: Pa pošto je (došao čas) da je (Iraklije) završio svoju besjedu (govor), uzdigli su se glasovi (onih) koji su (bili) okolo (oko) njega od velikaša Vizantije i umnožila se njihova vika (galama), pa ne znam šta je to (što) su rekli (šta su govorili). I zapovjedilo se na nas pa smo se izveli (izvedeni smo napolje). Pa pošto je (došao čas) da sam izašao sa svojim drugovima i osamio se s njima, rekao sam njima:

"Zaista već se zastvarila (tj. postala je velikom) stvar sina Ebu Kebšeta (tj. stvar Muhameda a.s.). Ovo je (tj. Evo) vladar Asferovića (tj. Vizantinaca) plaši se njega." Rekao je Ebu Sufjan: "Tako mi Allaha neprestano sam (bio) ponižen, uvjeren u (to) da će se njegova stvar pokazati (tj. pobijediti) dok je (najzad) uveo Allah (u) moje srce Islam, a ja sam mrzitelj (tj. a ja sam bio dugo vremena taj koji mrzi Islam prije nego sam ga prihvatio iako sam bio uvjeren da će Islam pobijediti)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, Ka'nebija, pričao nam je Abdulaziz, sin Ebu Hazima, od svoga oca, od Sehla, sina Sa'da, bio zadovoljan Allah od njega, čuo je Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori (na) dan Hajbera:

"Zaista ću dati svakako zastavu (barjak jednome) čovjeku (koji je takav da) će osvojiti (tj. dati pobjedu) Allah na njegove dvije ruke." Pa su stali (ustali, tj. počeli su da) se nadaju zbog toga koji (od) njih će (da bude to lice da) se dadne (da njemu). Pa su poranili (rano), a svaki (od) njih se nada da se dadne (da se da njemu zastava). Pa je rekao: "Gdje je Alija?" Pa

se reklo: "Tuži se (tj. Žali se na) svoja dva oka." Pa je zapovjedio pa se pozvao (pozvan je) njemu, pa je popljuvao u njegova dva oka, pa je ozdravio (izlječio se na) svome mjestu (tj. odmah ne maknuvši se s mjesta) čak da je on (tako dobro kao da) nije bilo sa njim (nijedne) stvari (od bolesti, tj. ništa). Pa je rekao (Alija r.a. primajući zastavu):

"Borićemo se s njima (tj. protiv njih) dok budu kao mi (tj. da budu kao mi, da prime Islam)." Pa je rekao (Muhamed a.s.):

"Na tvoju (svoju) polaganost (se obrati, tj. Polagano ti, tj. Ne žuri se ti) dok odsjedneš u njihovu trznu (prazan prostor među kućama jedne mahale, ulice, grupe kuća). Zatim pozovi njih k Islamu, i izvijesti ih o (onome) što je dužnost na njih. Pa tako mi Allaha zaista da se naputi s tobom (posredstvom tebe) jedan čovjek, bolje je tebi od crvenih deva."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Muavijete, sin Amra, pričao nam je Ebu Ishak od Humejda, rekao je: čuo sam Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, kada bi vojevao (na jedan) narod (bio je običaja da) nije navaljivao (napadao) do (da, dok ne) osvane. Pa ako je čuo poziv (za jutarnju molitvu - ezan za sabah u tome narodu), sustegao bi se (od napada), a ako nije čuo poziva (ezana), navalio (napao) bi poslije što osvane (kada se ukaže jutro). Pa smo odsjeli Hajberu noću.

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Ismail, sin Džafera, od Humejda, od Enesa da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, bio (običaja) kada je vojevao sa nama.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, od Malika, od Humejda, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, izašao k Hajberu, pa je došao njemu noću. A bio je, kada je došao (nekim) ljudima u noći, (običaja da) neće navaliti na njih do (da) osvane. Pa pošto je osvanuo, izašli su Židovi sa njihovim (tj. sa svojim) lopatama i svojim zembiljima (torbama za hranu i voće). Pa pošto su vidjeli njega, rekli su:

"Muhamed tako mi Allaha, Muhamed i petodjel (vojska)." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Allah je veći (od svega)! Poruši se Hajber! Zaista mi kada smo odsjeli u trznu (jednoga) naroda, pa ružno (loše) je jutro opomenutih."

PRIČAO JE NAMA Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, pričao nam je Seid, sin Musejjeba, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zapovjedito se meni da se borim sa ljudima (protiv ljudi) dok reknu "Nema božanstva osim Allah". Pa ko je rekao (tj. ko rekne) "Nema božanstva osim Allah", pa već je sačuvao od mene svoju ličnost i svoje imanje, osim sa svojim pravom (osim slučajeva gdje Islam sa svojim pravnim propisima osudi čovjeka), a njegov obračun (obračun svakoga pojedinoga čovjeka) je na Allaha." Predao je njega (ovaj hadis) Umer i Ibnu Umer od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

GLAVA

(onoga) ko je htio (jednu) vojnu pa je sakrio (prikrio nju) sa (nekom drugom) osim nje, i ko je volio izlaženje četvrtkom (u bilo kakav putnički pokret pa i u vojni pohod).

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me Abdurahman, sin Abdullaha sina Kaba sina Malika, da je Abdullah, sina Kaba - a bio je vodič Kaba (kad je Kab oslijepio) od njegovih sinova (tj. između njegovih sinova svih on ga je vodio) - rekao je: čuo sam Kaba, sina Malika, kada je ostao ozadi od (tj. iza) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (u vojni Tebuka): A nije bio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaj da) hoće (jednu) vojnu (pa da drukčije učini) osim (tako da) je sakrio (prikrio) sa (drugom kojom) osim nje.

PRIČAO JE MENI Ahmed, sin Muhameda, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Junus od Zuhrije, rekao je: izvijestio me Abdurahman, sin Abdullaha sina Kaba sina Malika, rekao je: čuo sam Ka'ba, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, malo kad (da) hoće (neku) vojnu (da) vojuje nju (drukčije) osim (tako da nju) sakrije sa (drugom) osim nje dok je bila vojna Tebuka. Pa je vojevao nju poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u žestokoj vrućini, i okrenuo se prema dalekom putovanju i spasu (tj. pustinji, jer se pustinja naziva spas iz dobroslutnosti, iz želje i nade da se spasi iz nje), i okrenuo se prema mnogobrojnom neprijatelju, pa je pokazao (jasno) muslimanima njihovu stvar zato (da) se opreme ratnom opremom (potrepštinom za borbu protiv) svojih neprijatelja, i izvijestio je njih za svoju stranu koju hoće (tj. u kojem će pravcu krenuti, premda to prije nije nikad činio). A od Junusa, od Zuhrije, rekao je: izvijestio me Abdurahman, sin Kaba sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, da Ka'b, sin Malika govoraše:

Zaista malo kad je bio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) izađe kada je izlazio u (na) putovanje (drukčije) osim četvrtkom.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Hišam, izvijestio je nas Mamer od Zuhrije, od Abdurahmana, sina Kaba sina Malika, od njegova oca, bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, izašao četvrtkom (u četvrtak) u vojnu Tebuka, a voljaše (a volio je) da izađe četvrtkom.

GLAVA

izlaženja poslije podne.

PRIČAO NAM JE Sulejman, sin Harba, pričao nam je Hammad od Ejjuba, od Ebu Kilabeta, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, klanjao u Medini podne četiri (rekata - stajanja), a popodnevenu molitvu u Zul-Hulejfi dva (rekata). I čuo sam ih (da) povikuju za njih dvoje (hadž i umru) zajedno (skupa).

GLAVA

izlaženja krajem (koncem) mjeseca.

A rekao je Kurejb od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice: Otišao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, iz Medine za pet (noći što) su ostale od zul-

ka'deta (tj. dvadeset i petoga dana mjeseca zul-ka'deta) i došao je (u) Meku za četiri noći (što) su prošle od zul-hidžeta (tj. i došao je četvrtoga zul-hidžeta).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, od Malika, od Jahja-a, sina Seida, od Amrete, kćeri Abdurahmana, da je ona čula Aišu, bio zadovoljan Allah od nje, (da ona) govori:

Izašli smo sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, za pet noći (što) su preostale od zul-kadeta (tj. 25. zul-kadeta), i ne mislimo (drugo ništa) osim hodočašće. Pa pošto smo se približili Meki, zapovjedio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (onome) ko (je takav da) nije bila sa njim životinja za žrtvovanje kada je ophodio (kada izvrši ophođenje) za Kuću (tj. Kabu) i trči između Safe i Merve, da se riješi (oslobodi hodočasničke odjeće i dr.). Rekla je Aiša: Pa se unišilo na nas (tj. nama na) dan klanja žrtve sa mesom krava (goveda), pa sam rekla:

"Šta je ovo?" Pa je rekao: "Zaklao je žrtvu poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, od svojih supruga (tj. za svoje žene)." Rekao je Jahja: Pa sam spomenuo ovaj hadis Kasimu, sinu Muhameda, pa je rekao: "Došla je tebi tako mi Allaha sa hadisom na njegovo lice (tj. Donijela ti je ovaj hadis na njegov način pravi, kako treba Amreta ti je pričala)."

GLAVA

izlaženja u ramazanu (u mjesecu posta).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, rekao je: pričao mi je Zuhrija od Ubejdulaha, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Izašao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, u ramazanu pa je postio dok je dopro Kedidu (tj. sve do mjesta Kedida, a ondje) se omrsio. Rekao je Sufjan: rekao je Zuhrija: izvijestio me Ubejdulah od Ibnu Abasa, i tjerao je (tj. i pričao je ovaj) hadis.

GLAVA

opraštanja (na rastanku pri odlasku na putovanje).

A rekao je Ibnu Vehb: izvijestio me Amr od Bukejra, od Sulejmana, sina Jesara, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je on rekao:

Poslao je nas poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u (jednoj) vojsci i rekao je nama:

"Ako sretnete omsicu (tog-i-tog) i omsicu (i tog-i-tog, rekavši to) za dva čovjeka iz Kurejša (što) je imenovao njih dvojicu, pa spalite njih dvojicu sa vatrom." Rekao je: Zatim smo došli (da) se oprostimo s njim kad smo htjeli izlaženje (tj. da izađemo iz Medine), pa je rekao:

"Zaista ja sam bio zapovjedio vama da spalite omsicu i omsicu (tog-i-tog, i tog-i-tog) sa vatrom, a zaista vatra (je takva da) neće kazniti (tj. da ne kažnjava) s njom (niko drugi) osim Allah, pa ako uzmete (tj. uhvatite) njih dvojicu, pa ubijte njih dvojicu."

GLAVA

slušanja (tj. poslušnosti) i pokornosti vođi (rukovodiocu).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Ubejdulaha, rekao je: pričao je meni Nafi' od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio; a pričao mi je Muhamed, sin Sabbaha, od Ismaila, sina Zekerija-a, od Ubejdulaha, od Nafi'a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Poslušnost i pokornost je dužnost (sve) dok se nije zapovjedilo za grijeh, pa kada se zapovjedilo za grijeh, pa nema poslušnosti i nema pokornosti."

GLAVA:

Boriće se iza vođe i čuvaće se s njim.

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb, rekao je: pričao nam je Ebu Zinad da je Aaredž pričao njemu da je on čuo Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je on čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Mi smo zadnji prestizači (zadnji-prvi, tj. zadnji u ovozemlju po postanku, a prvi na sudnjem danu, na budućem svijetu, jer ćemo sve preteći, nadmašiti, pobijediti, prvu nagradu odnijeti)." I sa ovim osloncem (tj. preko navedenoga lanca ljudi prednjega hadisa prenešen je i hadis u kojem se veli da je Muhamed a.s. rekao ovo):

"Ko se pokorio meni, pa već se pokorio Allahu, a ko je pogriješio (prema) meni, pa već je pogriješio (prema) Allahu. I ko se pokori zapovjedniku, pa već se pokorio meni, a ko pogriješi zapovjedniku, pa već je pogriješio meni. I vođa je samo štit, bori se iza njega i čuva se s njim. Pa ako je zapovjedio za bojznost (od) Allaha (tj. ako zapovjedi bogobožnost) i (ako) je pravedan, pa zaista njemu je s tim (zbog toga) nagrada; a ako je rekao za (drugo) osim njega (osim plašenja od Gospoda Boga - Allaha), pa zaista na njega je od njega (od nepoželjnog djela na njega je grijeh)."

(U vezi riječi u ovome hadisu "i vođa je štit, bori se iza njega ....", ima raznih tumačenja, naročito u odnosu na riječi "iza njega". Kažu da to znači iza naređenja njegovih, u sjenci njegovih zapovjedi tako da se treba boriti kao da je on sam naprijed svojim tijelom pred svakim pojedincem. Isto tako kažu da ova riječ "iza" ima ovdje značenje "pred, ispred", i porede je sa tekstom Kur'ana "... ve kane veraehum melikun...": "... a bio je iza njih (jedan) vladar....", jer se tu misli, po komentatorima, da je pred njima (trebali su tek da naiđu ribari na mjesto gdje je živio jedan) vladar koji je otimao lađe. Tu "verae" znači "emame" vele komentatori Kur'ana. I komentatori ovoga hadisa kažu da i ovdje "verae" znači "emame". Jasno da to kažu samo neki, a ne svi.)

GLAVA

prisege u ratu da neće pobjeći.

A rekao je neki (od) njih: Na smrt (je prisega u ratu) zbog Njegovoga govora, uzvišen je:

"Zaista već je zadovoljan Allah od vjernika kad su se prisegnuli tebi pod stablom....".

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao je nama Džuvejrijete od Nafi-a, rekao je: rekao je Ibnu Umer, bio zadovoljan Allah od njih dvojice:

Vratili smo se od iduće godine (tj. u idućoj godini), pa nisu se sastali (tj. složili) od nas (ni) dvojica na stablo koje je (to što) smo se prisegnuli pod njim. Bila je (velika) milost od Allaha.

(Dvojako se to tumači: 1. Pod tim stablom je mjesto na kojem se izlila milost Allaha dž.š. na one koji su se prisegnuli. 2. Božija milost je što je zaboravljeno to stablo, koje je, jer bi neuki svijet, masa prosta i obožavati počeo.)

Pa sam pitao Nafi-a: "Na koju stvar je prisegnuo njih? Na smrt?" Rekao je: "Ne. Prisegnuo je njih na strpljivost (izdržljivost)."

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Vuhejb, pričao nam je Amr, sin Jahja-a, od Abbada, sina Temima, od Abdullaha, sina Zejda, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pošto je bilo vrijeme Harre (mjesto kod Medine u kojem su pobijeni mnogi ljudi, žene i djeca od Jezidovih četa 63. godine po Hidžri), došao je njemu (jedan) dolazač pa je rekao njemu:

"Zaista Ibnu Hanzaletu prignjiva (uzima prisegu) ljude na smrt." Pa je rekao: "Neću se prisegnuti na ovo (na to ni) jednome (čovjeku, tj. nikome) poslije poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio."

PRIČAO NAM JE Mekija, sin Ibrahima, pričao nam je Jezid, sin Ebu Ubejda, od Selemeta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Prisegnuo sam se Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, zatim sam upravio (skrenuo) k hladu (sjeni, u hlad) stabla. Pa pošto su olakšali ljudi (tj. izredali se, omanjio im broj), rekao je:

"O sine Ekve-a! Zar se nećeš prisegnuti?" Rekao je: Rekao sam: "Već sam se prisegnuo, o poslaniče Allaha." Rekao je: "I opet (tj. I još jednom)." Pa sam se prisegnuo njemu drugi puta. Pa sam rekao (veli Jezid) njemu (Selemetu, sinu Ekve-a, zvanom još i Ebu Muslim): "O Ebu Muslime! Na koju stvar se prisegnjavaste tada?" Rekao je: "Na smrt."

PRIČAO NAM JE Hafsa, sin Umera, pričao nam je Šubete od Humejda, rekao je: čuo sam Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Bili su Pomagači (na) dan Hendeka (uobičajili da) govore:

"Mi smo (oni) koji su se prisegnuli Muhamedu
Na borbu dok smo živi vječno!"

Pa je odgovorio njima pa je rekao: "Moj Bože! Nema života osim životi zadnjeg (budućeg) svijeta! Pa počasti Pomagače i Izbjeglice (Iseljenike)!"

PRIČAO JE NAMA Ishak, sin Ibrahima, čuo je Muhameda, sina Fudajla, od Asima, od Ebu Usmana, od Mudžaši-a, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Došao sam Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, ja i moj brat pa sam rekao: "Prisegni nas na izbjeglištvo (iseljeništvo, emigraciju i ime vjere Islama)!" Pa je rekao: "Prošlo je izbjeglištvo za njegove sljedbenike (pripadnike, tj. prošlo je vrijeme izbjeglištva i izbjeglica - jer je Mudžaši' došao Muhamedu a.s. poslije oslobođenja Meke od idolopoklonika i bezbožnika)." Pa sam rekao: "Na što ćeš prisegnuti nas?" Rekao je: "Na Islam i borbu."

GLAVA

odlučnosti (tvrde odluke, rješenja) vođe na ljude u (onome) što mogu.

PRIČAO NAM JE Usman, sin Ebu Šejbeta, pričao nam je Džerir od Mansura, od Ebu Vaila, rekao je: rekao je Abdullah (Mesudov), bio zadovoljan Allah od njega:

Zaista već je došao meni danas (jedan) čovjek pa je pitao mene o (jednoj) stvari (koja je takva da) nisam znao šta (da) odvratim na njega (tj. šta da odgovorim njemu), pa je rekao: "Da li si vidio (mislio, tj. Da li misliš za jednoga) čovjeka, naoružana (ili: snažna), čila, izade sa našim zapovjednicima u vojevanja, pa tvrdo odluči (zapovjednik) na nas (tj. nama) u (nekim) stvarima (što) ne obuhvatamo njih (tj. ne možemo ih izvršiti, ili: ne znamo jesu li grijeh ili ne - šta će da radi u tom slučaju taj čovjek)?" Pa sam rekao njemu: "Tako mi Allaha ne znam šta (da) kažem tebi (drugo) osim (to da) smo zaista mi bili sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, pa možda da ne odluči tvrdo na nas (ni) u (jednoj) stvari osim jedanput (tako) da učinimo njega (to tvrdo, čvrsto rješenje). I zaista jedan (od) vas neprestano će biti sa dobrom dok se čuvao (tj. dok se čuva, boji) Allaha. A kada se sumnjala (kada se sumnja) u njegovoj osobi (u njemu jedna) stvar, pitao je (tj. pitaće nekoga) čovjeka, pa je izliječio njega od njega (tj. pa će izliječiti njega od te sumnjive stvari). A skoro (blizo, blizu) je da nećete naći njega (tj. takvoga čovjeka koji će vas moći izliječiti od sumnjivih stvari). Tako mi (Onoga) koji je (taj što) nema božanstva osim On, ne sjećam se (ili: ne spominjem ono) što je ostalo (ili: što je prošlo) od ovozemnosti (drukčije) osim kao lokva (bara, vještačko jezero što) se je popila njezina bistroća (bistri dio vode), a ostala je njezina mutnoća."

(Kaže Ajnija: Kada je tako bilo već u vrijeme Ibnu Mes'udovo koji je umro prije ubistva halife Usmana r.a., šta je tek sa vremenima poslije njega. Kastalanija veli da je Ibnu Mes'ud r.a. ipak dao rješenje tom čovjeku što mu je stavio, postavio pitanje, da se treba pokoravati vođi uz uslov da se odluka i zapovjed vođe slaže sa bogobojaznošću. To su neki važniji odlomci iz tumačenja i napomena uz ovaj hadis.)

GLAVA:

Bio bi Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, kada se nije borio (tj. kada nije započeo borbu u) početku dana, (bio bi) odgodio borbu do (časa da) prođe Sunce (podnevnu tačku u svom dnevnom prividnom kretanju).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Muavijete, sin Amra, pričao nam je Ebu Ishak, on je Fezarija, od Musa-a, sina Ukbeta, od Salima Ebu Nadra, slobodnjaka Umera, sina Ubejdulaha, a bio je pisar njemu, rekao je:

Pisao je k njemu (k Umeru, sinu Ubejdulaha) Abdullah, sin Ebu Evfa-a, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, pa sam pročitao njega (njemu, a u njemu je stajalo) da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u nekom (od) svojih dana koji (su bili takvi da)

je sreo u njima (neprijatelja), iščekivao dok je nagelo Sunce (prema zapadu). Zatim je ustao u ljudima (tj. među ljude i) rekao je:

"O ljudi! Ne želite sretanje neprijatelja, i molite Allaha zaštitu (od neprijatnosti, spasonosnost), pa kada ste se sreli s njima, pa strpite se (budite izdržljivi u borbi kad već mora da se vodi borba), i znajte da je raj pod sjenama mačeva (u hladovima sabalja, sablji)." Zatim je rekao: "Moj Bože! Spuštaču Knjige, i Tjeraču oblaka i Poražavaču stranaka (koje su se složile protiv muslimana), porazi ih, i pomoz nas na (tj. nad, protiv) njih."

GLAVA

traženja dozvole čovjeka (od) vođe (rukovodioca) zbog Njegovoga govora: "Vjernici su samo (oni) koji vjeruju u Allaha i Njegova poslanika i kada su bili (tj. i kada budu) sa njim na (jednoj) skupnoj stvari (zajedničkom poslu), nisu otišli (tj. ne odu) do (da) traže dozvolu (od) njega (Božijeg poslanika), zaista (oni) koji traže dozvolu (od tebe ....)", do kraja (toga) ajeta (odlomka u Kur'anu kako stoji, kako je rečeno).

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Ibrahima, izvijestio nas je Džerir od Mugireta, od Ša'bije, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Vojevao sam (zajedno) sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Rekao je: Pa je išao uzastopce sa (tj. za) mnogim Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, a ja sam na (jednom) devcu našem (koji) se već umorio pa nije skoro (u mogućnosti da) ide. Pa je rekao meni:

"Šta je za tvoju devu (Šta je tvojoj devi)?" Rekao je: Rekao sam: "Umorila se." Pa je ostao ozadi (iza, ozada) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je odbio (tj. potjerao) njega i molio je za njega. Pa je neprestano među devama pred njima (počeo da) ide. Pa je rekao meni: Kako vidiš tvoju (svoju) devu?" Rekao je: Rekao sam: "Sa dobrim (tj. dobro je moja deva). Već je pogodio nju tvoj blagoslov." Rekao je: "Pa da li ćeš prodati meni nju?" Rekao je: Pa sam se stidio (zastidio), a nije bilo za (tj. u) nas (druge) deve osim nje. Rekao je: Pa sam rekao: "Da." Rekao je: "Pa prodaj mi je." Pa sam prodao nju njemu na (tj. uz uslov) da su meni pršljenovi (tj. kičma) njezinih leđa dok doprem Medini. Rekao je: Pa sam rekao: "O poslaniče Allaha! Zaista ja sam mladoženja." Pa sam tražio dozvolu (od) njega, pa je dozvolio meni (da ja idem prije ostalih). Pa sam prethodio ljudima k Medini (tj. otišao sam naprijed, prije drugih) dok sam došao Medini. Pa je sreo mene moj ujak (dajidža), pa je pitao mene o devi. Pa sam izvijestio njega za (ono, tj. o onom) što sam napravio o njemu (u vezi njega), pa je prekorio mene. Rekao je: A već je bio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao meni kada sam tražio dozvolu njemu (od njega):

"Da li si se oženio djevojkom ili udovicom?" Pa sam rekao: "Oženio sam se udovicom." Pa je rekao: "Zašto se nisi oženio djevojkom (da) se igraš (zabavljaš s) njom i (da) se igra (ona s) tobom?" Pa sam rekao: "O poslaniče Allaha! Preminuo je moj otac, ili žrtvovao se (tj. poginuo je kao šehid - mučenik, žrtva), a ja imam male sestre, pa sam mrzio da se oženim (sa osobom koja je mlada i neiskusna) kao one, pa (da) ne odgaja njih i (da) ne ustaje na njih (tj. da se ne brine i ne trudi oko njih). Pa sam se oženio udovicom zato (da) ustaje na njih (da se brine o njima, da pazi njih) i odgaja njih." Rekao je: Pa pošto je stigao (došao) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (u) Medinu, poranio sam (jutrom) na njega (tj. njemu) sa (tom) devom. Pa je dao meni njezinu cijenu i vratio je nju na mene (tj. meni). Rekao je Mugirete: Ovo je u (tj. po) našem sudu (mišljenju) lijepo. Ne vidimo za njega (u njemu nikakve) štete. (Tj. Ne smatramo da je grijeh.)

GLAVA

(onoga) ko je vojevao, a on je novoga vremena (skoroga vremena) sa svojom mladom (tj. a nanovo se oženio, skoro se oženio).

U (vezi) njega (tj. O tome) je Džabir (već u prednjem hadisu iznio i spomenuo svoj slučaj pričajući) od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

GLAVA

(onoga) ko je sebi odabrao (izabrao) vojnu poslije građenja (braka, tj. poslije ženidbe, zapravo: poslije stupanja u polni odnos nakon što se sklopi brak).

U (vezi) njega je Ebu Hurejrete (pričao hadis) od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

(Taj hadis će doći u tekstu kasnije i u njemu će to biti spomenuto.)

GLAVA

požurivanja vođe kod straha (opasnosti, panike).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Šubeta, rekao je: pričao mi je Katadete od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio je u Medini (nekakav) strah, pa je uzjašio (uzjahao) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (jednoga) konja za (tj. vlasništvo) Ebu Talhata, pa je rekao: "Nismo vidjeli od stvari (tj. Nismo vidjeli ništa), i zaista našli smo ga zaista morem (kao more da je ovaj konj)."

GLAVA

žurbe (brzine) i podbadanja (konja nogama) u strahu.

PRIČAO NAM JE Fadl, sin Sehla, pričao nam je Husejn, sin Muhameda, pričao nam je Džerir, sin Hazima, od Muhameda, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Zastrašili su se ljudi, pa je uzjašio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, konja za Ebu Talhata (tj. konja koji je bio vlasništvo Ebu Talhata), sporoga (tj. a taj konj je bio spor). Zatim je izašao podbada (tj. podbadajući konja nogama da ide brže - i izašao je) sam on. Pa su uzjašili (uzjahali) ljudi (svoje konje) podbadaju (podbadajući ih) ozadi (iza) njega. Pa je rekao:

"Niste se bojali (tj. Ne bojite se, Ne bojte se)! Zaista on (konj) je zaista (kao) more." Pa nije se prestigao poslije toga dana.

GLAVA

izlaženja u strahu sam on (da izađe).

GLAVA

nagrada i tovarjenja u (na) putu (Allaha).

(To jest: O nagradama koje se daju kao plate nekome ko ode u borbu za nekoga drugoga, i o davanju na poklon životinje za jahanje ili tovarjenje u borbi, u ratu.)

A rekao je Mudžahid: Rekao sam Ibnu Umeru: "Vojna (je moja želja, tj. hoću da vojujem)." Rekao je: "Zaista ja volim (želim) da pomognem tebe sa grupom (sa jednim dijelom) od moga (svoga) imanja." Rekao sam: "Proširio je Allah na mene (tj. Dao mi je Allah imanja dovoljno za borbu)." Rekao je: "Zaista tvoje bogatstvo je tebi, a zaista je volim (želim) da bude (jedan dio) od moga imanja u ovo lice (tj. u ovo ime, u ovu svrhu)." A rekao je Umer: "Zaista (neki) ljudi uzimaju od ovoga imanja (tj. od imanja državne blagajne) zato (da) se bore, zatim se ne bore (ili: zatim neće da se bore). Pa ko je učinio njega (tj. to tako), pa mi smo preči za njegovo imanje da uzmemo od njega (nazad, da povratimo u državnu blagajnu ono) što je uzeo." A rekao je Tavus i Mudžahid: "Kada se dala k tebi (jedna) stvar (da) izadeš s njom u (na) put Allaha, pa napravi s njom šta si htio (tj. šta god hoćeš), i stavi (ostavi) je kod tvoje (svoje) porodice (ili: žene)."

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, rekao je: čuo sam Malika, sina Enesa, pitao je Zejda, sina Eslema, pa je rekao Zejd: čuo sam moga (tj. svoga) oca (da) govori: rekao je Umer, sin Hattaba, bio zadovoljan Allah od njega:

Natovario sam na (jednoga) konja u (na) putu Allaha (tj. Poklonio sam jednoga konja jednome čovjeku da se bori, ratuje na njemu), pa sam vidio njega (konja da) se prodaje. Pa sam pitao Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da li (da) sebi kupim njega? Pa je rekao: "Ne kupuj ga, i ne vraćaj u tvojoj (svojoj) milostinji."

(To jest: "Što si dao milostinju, to više ne vraćaj u svoje vlasništvo ni na način kupovine, prekupljivanja.")

PRIČAO NAM JE Ismail, rekao je: pričao mi je Malik od Nafi-a, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je Umer, sin Hataba, natovario (jednoga čovjeka) na (jednoga) konja u (na) putu Allaha (poklonom, poklonivši mu ga), pa je našao njega (onoga istoga konja da) se prodaje. Pa je htio da kupi njega (da ga kupi). Pa je pitao poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Ne kupuj ga, i ne vraćaj se u svojoj milostinji."

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja, sin Seida, od Jahja-a, sina Seida, Ensarije, rekao je: pričao mi je Ebu Salih, rekao je: čuo sam Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Da nije (toga) da otežam (oteščam, napravim poteškoću) na svoju sljedbu, ne bih izostao (ni) od (jedne) čete (vojnoga pohoda, poduhvata), a ali ne nalazim deve za nošenje (tj. jahanje), i ne nalazim (uvijek i dovoljno onoga) što bih natovario njih na njega (borce na jahaće životinje), a teško je na mene (meni) da izostaju od (tj. iza) mene. I zaista volio bih da se borim u (na) putu Allaha, pa (da) se ubijem (tj. pa da budem ubijen, da poginem), zatim (da) se proživim, zatim (da) se ubijem (da budem ubijen), zatim (da) se proživim."

GLAVA

najamnika (nadničara).

A rekao je Hasen i Ibnu Sirin: Razdijeli će se (dio) za najamnika od ratnoga plijena. A uzeo je Atijjete, sin Kajsa, (jednoga) konja na polovinu, pa je dopro dio konja četiri stotine zlatnika, pa je uzeo dvije stotine, a dao je svome drugu dvije stotine.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Ibnu Džurejdž od Ata-a, od Safvana, sina Ja'la-a, od njegova oca, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Vojevao sam (zajedno) sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, vojevanje Tebuka, pa sam natovario na (jednu mladu) devu (jednoga borca), pa ono (tj. pa to) je najčvršći (od) mojih poslova u mojoj duši (tj. to dobro djelo je djelo u koje se najčvršće pouzdam da bi mi moglo donijeti Božiju nagradu). Pa sam iznajmio (jednoga) najamnika, pa se borio (tj. pobio, potukao) sa (jednim) čovjekom, pa je ujeo jedan (od) njih dvojice drugoga (za ruku). Pa je iščupao (istrgnuo) svoju ruku iz njegovih usta i iščupao je (izvalio je) njegov sjekutić (prednji zub). Pa je došao Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa je pokvario (uništio) njega (zub, tj. oglasio je za neosnovano traženje oštete za izvaljeni zub u ovakvom slučaju), pa je rekao:

"Zar će dati svoju ruku k tebi pa (da) zoblješ (tj. grizeš) nju kao što zoblje (grize) pastuh (ždrijebac)."

(Kod zovanja pastuh prvo smrvi, isitni zob, razbije je na sitnije dijelove zubima pa je onda pojede. To je veza zašto je upotrijebljen izraz "jakdamu".)

GLAVA

(onoga) što se reklo o zastavi Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ebu Merjema, rekao je: pričao mi je Lejs, rekao je: izvijestio me Ukajl od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me Sa'lebe, sin Ebu Malika, Kurezija da je Kajs, sin Sa'da, Ensarija, bio zadovoljan Allah od njega, a bio je drug zastave (tj. stjegonoša, nosilac zastave) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da je taj Kajs) htio hodočašće pa se iščešljao (tj. uredio je kosu na glavi češljem prije nego će se obući u hodočasničko odijelo).

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Hatim, sin Ismaila, od Jezida, sina Ebu Ubejda, od Selemeta, sina Ekv'e'a, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio je Alija, bio zadovoljan Allah od njega, zaostao (ozadi, ozada) od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, u Hajberu. A bila je s njim bolest (očiju usljed nahlade, studeni) pa je rekao: "Ja (li) ću (da) zaostanem (tj. Zaostaću) od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." Pa je izašao Alija pa je stigao (priključio se) sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio. Pa pošto je bila večer, noći koja je (ta što) je osvojio nju (tvrđavu Hajbera) u njezinom jutru (tj. Uoči dana osvojenja), pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista daću svakako zastavu (bajrak)" - ili je rekao: "Zaista će uzeti svakako sutra (misli se: uzeće zastavu u ruke jedan) čovjek (što) voli njega Allah i Njegov poslanik" - ili je rekao: "(što) voli Allaha i Njegova poslanika" - "osvojiće Allah na njega (tj. preko njega -

daće pobjedu Allah njemu)." Pa kadli mi sa Alijom (tj. Kadli mi vidjesmo da je to Alija), a ne nadamo se (za) njega (da se njemu dadne, nismo znali da će se njemu dati zastava jer je bio bolestan). Pa su rekli: "Ovo je Alija (došao, stigao nas)!" Pa je dao njemu poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je osvojio Allah na njega (tj. preko njega je dao pobjedu).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Ala-a, pričao nam je Ebu Usamete od Hišama, sina Urveta, od njegova oca, od Nafi-a, sina Džubejra, rekao je: čuo sam Abbasa (da) govori Zubejru, bio zadovoljan Allah od njih dvojice:

"Ovdje (ili: Evo ovdje) je zapovjedio tebi Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, da zabodeš (tj. da postaviš) zastavu (steg)."

GLAVA

govora Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio: "Pomogao sam se (tj. Pomognut sam) sa strahom idenja mjesec (tj. mjesec dana hoda).", i Njegovoga govora, veličajan je i moćan je: "Bacićemo u srca (onih) koji ne vjeruju (tj. u srca bezbožaca) strah....".

Rekao je Džabir od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.
(To jest: Džabir je pričao hadis od Muhameda a.s. u kojem se kaže da je Muhamed a.s. pomognut sa strahom na razdaljinu od mjesec dana hoda.)

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, od Seida, sina Musejjeba, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Poslao sam se (Poslan sam) sa sabiračicama (sakupljačicama) riječi (tj. sa riječima koje u malom broju sakupljaju, sadrže mnogo značenja); i pomogao sam se (pomognut sam) sa strahom. Pa dok sam ja spavač (tj. dok sam spavao), dali su mi se ključevi blagajni zemlje pa su se stavili u moju ruku."

Rekao je Ebu Hurejrete: "A već je otišao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a vi izvlačite njih (imanja iz blagajni, tj. koristite ih)."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: izvijestio je mene Ubejdulah, sin Abdullaha, da je Ibnu Abbas, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, izvijestio njega da je Ebu Sufjan izvijestio njega da je Irakilije poslao k njemu, a on je u Jerusalimu. Zatim je pozvao za pismo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa pošto je svršio od čitanja (tj. čitanje toga) pisma, umnožila se kod njega vika (galama) i podigli su se glasovi, i izveli smo se (mi smo izvedeni odande). Pa sam rekao svojim drugovima kada smo se izveli:

"Zaista već se zastvarila (tj. postala je velikom) stvar sina Ebu Kebšeta, zaista ono plaši se njega vladar Asferovića (tj. Vizantinaca)."

GLAVA

nošenja opskrbe u vojni i govora Allaha, uzvišen je: "... i opskrbite se, pa zaista najbolja opskrba je čuvanje (od prosjačenja, tj. ona koja je dovoljna da se traži od drugoga pomoć)....".

PRIČAO NAM JE Ubejd, sin Ismaila, rekao je: pričao nam je Ebu Usamete od Hišama, rekao je: izvijestio me moj otac; a pričala mi je takođe Fatima od Esme, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Napravila sam putnu torbu za namirnice (za opskrbu) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u kući Ebu Bekra kada je htio da se iseli k Medini. Rekla je: Pa nismo našli za njegovu putnu torbu za namirnice, a ni za njegov mijeh za vodu (ništa) što bi svezali (mi) njih dvoje s njim. Pa sam rekla Ebu Bekru:

"Tako mi Allaha ne nalazim (ja nijedne) stvari (da) svežem s njom osim moga (svoga) pojasa (pasa, pregače)." Rekao je: "Pa rascijepi (raskini) ga na dvoje (na dva dijela), pa sveži mu sa jednim mijeh, a sa drugim putnu torbu." Pa je (to) učinila. Pa zbog toga se nazvala dvopojasnica (doslovno: vlasnica dvaju pojaseva).

("Sufretun" smo preveli sa putna torba za namirnice, opskrbu. To u stvari znači okruglu kožu u kojoj je putnik zamotavao i nosio na putovanje svoju hranu. Ne radi se dakle o modernoj putnoj torbi, ali je to bila putna torba za ono doba.)

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, izvijestio nas je Sufjan od Amra, rekao je: izvijestio me Ata', čuo je Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Opskrbljavasmo se mesima (mesom) žrtava (kurbana) na vremenu Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, do Medine.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Musenna-a, pričao nam je Abdulvehhab, rekao je: čuo sam Jahja-a, rekao je: izvijestio me Bušejr, sin Jesara, da je Suvejd, sin Nu'mana, bio zadovoljan Allah od njega, izvijestio njega da je on izašao sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, (u) godini Hajbera, te kada su bili u Sahba-u, a ona (ta naseobina) je od Hajbera, i ona je niže Hajbera (tj. ispod Hajbera), pa su klanjali popodnevenu molitvu. Pa je pozvao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, za jela (za jelo), pa se nije donijelo Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, (ništa drugo) osim prekrupe. Pa smo žvakali, pa smo jeli i pili smo. Zatim je ustao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je mućkao (usta vodom, tj. izaprao je usta) i mućkali smo (i mi) i klanjali smo.

PRIČAO NAM JE Bišr, sin Merhuma, pričao nam je Hatim, sin Ismaila, od Jezida, sina Ebu Ubejda, od Selemeta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

"Olakšale su (tj. Omanjile su) opskrbe ljudi i osiromašili su, pa su došli Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, u (vezi) klanja svojih deva (da traže dozvolu), pa je dozvolio njima. Pa je sreo njih Umer, pa su izvijestili njega, pa je rekao:

"Šta je (ili: Kakvo je) vaše ostajanje (na životu) poslije vaših deva?" Pa je unišao Umer na Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Šta je njihovo ostajanje poslije njihovih deva?" Rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Vikni u ljudima (među ljude), (da) donesu višak svojih opskrba." Pa je pozvao i blagosiljao je na njega (na sakupljeni višak), zatim je pozvao njih (da dođu) sa svojim

vrećama. Pa su sebi sipali (tj. trpali) ljudi dok su (dok nisu) završili. Zatim je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Svjedočim da nema božanstva osim Allah i da sam ja poslanik Allaha."

GLAVA

nošenja opskrbe na vratovima.

PRIČAO NAM JE Sadekate, sin Fadla, izvijestio nas je Abdete od Hišama, od Vehba, sina Kejsana, od Džabira, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Izašli smo, a mi smo (brojali, bilo nas je) tri stotine (ljudi), nosimo (nosili smo) našu opskrbu na našim vratovima. Pa je prošla (nestala, istrošila se) naša opskrba do (te mjere da) je bio (svaki) čovjek od nas (spao na to da) jede (po jednu) datulu. Rekao je (jedan) čovjek: "O Ebu Abdullah! A gdje je bila (ta) datula (da) padne (tj. da bude dovoljna za hranu) od čovjeka?" Rekao je: "Zaista već smo našli (tj. osjetili) njezino izgubljenje kada smo izgubili nju dok smo došli moru. Pa kadli (jedna velika) riba (što) je izbacilo nju more (Crveno more). Pa smo jeli od nje osamnaest dana šta smo volili (željeli, tj. koliko smo htjeli)."

GLAVA

stavljanja sajahačem žene ozadi (iza) njezina brata.

PRIČAO NAM JE Amr, sin Alije, pričao nam je Ebu Asim, pričao nam je Usman, sin Esveda, pričao nam je Ibnu Ebu Mulejkete od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da je ona rekla:

"O poslaniče Allaha! Vraćaju se tvoji drugovi sa nagradom hodočašća i umre, a (ja) nisam povećala nad hodočašće (ništa više)." Pa je rekao njoj: "Idi, i neka stavi sajahačem tebe Abdurrahman." Pa je zapovjedio Abdurrahmanu da odvede nju na umru (da počne umru) od Ten'ima. Pa je iščekivao nju (Aišu) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u najvišem (dijelu) Meke dok je došla (dok nije došla).

PRIČAO JE MENI Abdullah, pričao nam je Ibnu Ujejnete od Amra, sina Dinara, od Amra, sina Evsa, od Abdurrahmana, sina Ebu Bekra Siddika, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Zapovjedio je meni Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, da stavim sajahačem Aišu i (da je) odvedem na umru (da počne umru) od Ten'ima.

GLAVA

stavljanja sebi sajahača u vojni i hodočašću.

(Sajahač je onaj koji jaši, jaše s drugim licem zajedno na istoj jednoj, nekoj jahačkoj životinji kako je to već jednom napominjato.)

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Abdulvehhab, pričao nam je Ejjub od Ebu Kilabeta, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio sam sajahač Ebu Talhata, i zaista oni zaista viču za njih dvoje skupa (zajedno telbiju-dvoudazov): hodočašće i umru.

GLAVA

sajahača na magarcu.

PRIČAO JE NAMA Kutejbete, pričao nam je Ebu Safvan od Junusa, sina Jezida, od Ibnu Šihaba, od Urveta, od Usameta, sina Zejda, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, jahao na (jednom) magarcu na samaru, (a) na njemu je (tj. na samaru je čupav, dlakav) pokrivač, i stavio je sajahačem Usameta iza sebe.

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bekejra, pričao nam je Lejs, rekao je: pričao nam je Junus, izvijestio me Nafi' od Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, došao (na) dan Oslobođenja (Pobjede) od najvišeg (dijela) Meke na svojoj samarici (devi) stavivši sajahačem Usameta, sina Zejda, i sa njim je Bilal i sa njim je Usman, sin Talhata, od zastirača (tj. vratara, nadzornika Ka'be) dok je dao znak (devi da klekne, legne) u bogomolji (tj. kod Ka'be). Pa je zapovjedio njemu da donese ključ Kuće (tj. Ka'be). Pa (ju) je otvorio, i unišao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a sa njim je Usamete, i Bilal i Usman. Pa je ostao u njoj dugi dan (dugo, duže vrijeme), zatim je izašao. Pa su potrčali (u Ka'bu) ljudi (doslovno: Pa su se natjecali u trčanju ljudi - ko će prvi u Kabu unići, ući). I bio je Abdullah, sin Umera, prvi ko je (koji je) unišao (u Ka'bu poslije izlaska Muhameda a.s. iz nje.). Pa je našao Bilala iza vrata stojeći (u stojećem stavu). Pa je pitao njega:

"Gdje je klanjao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (u Ka'bi)?" Pa je dao znak (pokazao) k mjestu koje (je to što) je klanjao u (na) njemu. Rekao je Abdullah: Pa sam zaboravio da pitam njega koliko je klanjao od (broja) ničičenja (sedždi, tj. rekata-naklona, stajanja u tom svome klanjanju).

GLAVA

(onoga) ko je uzeo za stremen (uzengiju, uzendiju) i slično njemu (da pomogne nekom uzjašiti, uzjahati ili sjašiti, sjahati).

PRIČAO NAM JE Ishak, izvijestio nas je Abdurrezak, izvijestio nas je Mamer od Hemmama, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Svaka košćica (mala kost) od ljudi (u takvoj je mogućnosti da) je na nju milostinja svakoga dana (što) se rodi (izađe) u njemu Sunce: (kad) pravedno postupi (čovjek) među dvojicom (to) je milostinja, i (kad) pomogne čovjeka na njegovu jahalicu (jahaću ili tovarnu životinju) pa natovari na nju ili digne na nju njegovu robu (i to) je milostinja; i lijepa riječ je milostinja; i svaki koračaj (korak što) koraci (korača) njega k molitvi je milostinja, i (da) odstrani uznemirenje (smetnju) od (sa) puta (i to) je milostinja."

GLAVA

putovanja sa primjercima Kur'ana k zemlji neprijatelja.

A takođe se predaje (tj. priča) od Muhameda, sina Bišra, od Ubejdulaha, od Nafi'a, od Ibnu Umera, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio; a slijedio je njega (Muhameda) Ibnu Ishak od Nafi'a, od Ibnu Umera, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da je mekruh - nepoželjno i nepohvalno). A već je putovao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, i njegovi drugovi u zemlju neprijatelja, a oni znaju Kur'an.

(Veli se da se ovim želi istaknuti da je nepoželjno samo nositi napisan Kur'an u neprijateljsku zemlju, a nije to slučaj sa osobom koja zna napamet Kur'an.)

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, od Malika, od Nafi'a, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, zabranio da se putuje sa Kur'anom u zemlju neprijatelja (doslovno: k zemlji neprijatelja).

GLAVA

veličanja kod rata (tj. izgovaranja "Allahu ekber: Allah je veći (od svega)!", izgovaranja toga u ratu).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Sufjan od Ejuba, od Muhameda, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Došao je jutrom (izjutra) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, Hajberu, a već su izašli (ljudi Hajbera) sa lopatama na svojim vratovima. Pa pošto su vidjeli njega, rekli su: "Ovo je Muhamed i petodjel (tj. i vojska)! Muhamed i petodjel!" Pa su se sklonili ka tvrđavi. Pa je podigao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, svoje dvije ruke i rekao je: "Allah je veći (tj. najveći)! Poruši se Hajber! Zaista mi kada smo odsjeli u trznu (u predvorje jednoga) naroda, pa loše je jutro opomenutih!" I pogodili smo (tj. zarobili smo nekakve) magarce, pa smo kuhali njih, pa je povikao vikač Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio: "Zaista Allah i Njegov poslanik zabranjuju njih dva vama mesa (meso) magaraca." Pa su se izvrnuli lonci sa (onim) što je u njima (tj. proliveni su, prosuti su). Slijedio je njega (Abdullaha) Alija od Sufjana: Podigao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, svoje dvije ruke.

GLAVA

(onoga) što se mrzi od (pretjeranoga) dizanja glasa u veličanju (u izgovaranju "Allahu ekber!").

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Sufjan od Asima, od Ebu Usmana, od Ebu Musa-a Eš'arije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bili smo sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa smo bili kada smo se nadnijeli nad (kakvu) dolinu, očitovali smo i veličali smo (tj. vikali smo: "La ilahe illellahu" i "Allahu ekber" - čineći to tako da) su se podigli naši glasovi (vrlo mnogo), pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"O ljudi! Zastavite na vaše osobe (tj. Budite milostivi prema sebi, Ne vičite toliko)! Pa zaista vi ne zovete (ne molite) gluhoga, a ni odsutnoga. On je zaista sa vama, zaista On je slušač i bliz (blizu je)."

GLAVA

slavljenja (Allaha) kada je pao (sišao u kakvu) dolinu.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Sufjan od Husajna, sina Abdurrahmana, od Salima, sina Ebul-Dža'da, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Bili smo kada smo se (kada bi se) popeli, veličali smo (izgovarali bi "Allahu ekber"), a kada smo (a kada bi) sišli, slavili smo (izgovarali bi "Subhanallah")."

GLAVA

veličanja kada se uzvisio (peo na neko) uzvišenje.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Beššara, pričao nam je Ibnu Ebu Adijj od Šu'beta, od Husajna, od Salima, od Džabira, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bili smo (tj. Bili bismo činili, Činili smo ovako) kada smo se popeli, veličali smo, a kada smo se spustili (sišli), slavili smo.

PRIČAO NAM JE Abdullah, rekao je: pričao mi je Abdul-Aziz, sin Ebu Selemeta, od Saliha, sina Kejsana, od Salima, sina Abdullaha, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Bio je (tj. Bio bi) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, kada se vraćao od (sa) hodočašća ili umre - a neću znati (tj. ne znam) njega (drukčije) osim (tako da) je rekao (i) vojnu (i od vojne kad bi se vraćao) - govori (tj. bio bi običaja da izgovara) kad god bi se nadnio (tj. izašao) na vrh (brda) ili pustinju (pustinjsku visoravan), veličao je (veličao bi) tri puta, zatim je (zatim bi) rekao:

"Nema božanstva osim Allah, sam On, nema druga Njemu, Njemu je vlast i Njemu je hvala, i On je na svaku stvar moćan. Vraćači (smo mi, tj. Mi se vraćamo ka Allahu dž.š.), kajači, obožavaoci, ničičari, svome Gospodu zahvaljivači. Obistinio je Allah svoje obećanje, i pomogao je Svome robu, i porazio je stranke On sam."

Rekao je Salih: Pa sam rekao njemu: Zar nije rekao Abdullah: "Ako je htio (tj. Ako htjedne, ako hoće) Allah." Rekao je: "Ne."

(To jest: Zar nije rekao u pričanju ovoga hadisa: "Vraćači (smo mi) ako je htio Allah.")

GLAVA:

Piše se putniku (nagrada za ono) što činjaše u boravljenju (kod kuće).

PRIČAO NAM JE Metar, sin Fadla, pričao nam je Jezid, sin Haruna, pričao nam je Avvam, pričao nam je Ibrahim Ebu Ismail Seksekija, rekao je: čuo sam Ebu Burdeta, a družio

se on i Jezid, sin Ebu Kebšeta u (jednom) putovanju pa je bio Jezid (običaja da) posti u (na tom) putovanju, pa je rekao njemu Ebu Burdete: čuo sam Ebu Musa-a (više) puta (da) govori: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

Kada se razbolio rob ili je otputovao, pisalo se njemu kao (ono, to) što je bio (običaja da) radi (tj. što činjaše kada je bio) boraviocem zdravim (tj. kao boravilac kod kuće i zdrav dok je bio)."

GLAVA

idenja (hoda, putovanja) samoga njega (tj. jednoga lica samoga bez druga).

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, pričao mi je Muhamed, sin Munkedira, rekao je: čuo sam Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) govori:

Pozvao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, ljude (na) dan Hendeka, pa se odazvao Zubejr. Zatim je pozvao njih, pa se odazvao Zubejr. Zatim je pozvao (ponovo) njih, pa se odazvao (samo) Zubejr. Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista za svakoga vjerovijesnika je (bio jedan) pomagač, moj pomagač (apostol) je Zubejr."

Rekao je Sufjan: "Havarijun" je (isto što i) "nasirun": pomagač.

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Asim, sin Muhameda, rekao je: pričao mi je moj otac od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. - H - PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Asim, sin Muhameda sina Zejda sina Abdullaha sina Umera, od svoga oca, od Ibnu Umera, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Da znaju ljudi šta je u samoći šta (ja) znam, ne bi išao (putovao nijedan) jahač u noći sam on."

GLAVA

brzine u idenju (u hodu).

Rekao je Ebu Humejd: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Zaista ja sam požurivač (tj. ja ću se požuriti) k Medini, pa ko je htio da se požuri (da požuri) sa mnom, pa neka se požuri (pa neka požuri)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Musena-a, rekao je: pričao nam je Jahja od Hišama, rekao je: izvijestio je mene moj otac, rekao je: pitao se je (tj. upitan je) Usamete, sin Zejda, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, - bio je Jahja (običaja da) govori: a ja slušam (kako se pita Usamete) pa je pao od mene (tj. pa je rečenica "a ja slušam" pala, otpala, izostala meni u jednom pričanju ovoga hadisa) - (pitao se Usamete) od idenja (o idenju, o hodu) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, u (na) oproštajnom hodočašću (hadžu). Rekao je:

"Pa bio bi išao (iđaše) lakim idenjem (tj. kasanjem), pa kada je našao pukotinu (tj. širi prostor među brdima), galopirao je (tj. žestoko bi tjerao)." A galopiranje je iznad kasanja (tj. brži hod od kasanja).

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ebu Merjema, izvijestio nas je Muhamed, sin Džafera, rekao je: izvijestio me Zejd, on je sin Eslema, od svoga oca, rekao je: bio sam sa Abdullahom, sinom Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, u (na) putu Meke pa je doprla njemu od Safije, kćeri Ebu Ubejda žestina bola (tj. vijest da je ona vrlo bolesna), pa je požurio idenje (hod sve) do (časa) kada je bio (kada je bilo) poslije zalaženja sutonske crveni (crvenila na nebu). Zatim je sišao (sjahao, odsjeo) pa je klanjao sutonsku molitvu i molitvu tmine (noćnu molitvu - ahšam, akšam i jaciju - tako da) sastavi među njima dvjema (tj. sastavljajući njih dvije-molitve), i rekao je:

"Zaista ja sam vidio Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, kada se je zatrudio (tj. kada je bio težak, žestok) za njega hod (idenje), odgodio je (odgodio bi) sutonsku molitvu i sastavio je među njima dvjema (akšam i jaciju)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Sumejja, slobodnjaka Ebu Bekra (Ebu Bekrovoga), od Ebu Saliha, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Putovanje je (jedan) komad kazne, sprječava jednoga (od) vas njegova spavanja, i njegove hrane (jela) i njegova pića, pa kada je izvršio (kada izvrši) jedan (od) vas svoju potrebu (želju, poduzetnost), pa neka požuri k svojoj porodici."

GLAVA:

Kada je natovario na konja (nekoga, tj. kada je darovao nekome konja) pa je vidio njega (toga istoga konja da) se prodaje.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Nafi'a, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je Umer, sin Hattaba, natovario na (jednoga) konja u (na) putu Allaha, pa je našao njega (da) se prodaje, pa je htio da ga kupi. Pa je pitao poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Ne kupuj ga, i ne vraćaj se u svojoj milostinji (tj. i ne vraćaj svoje milostinje)."

PRIČAO NAM JE Ismail, pričao mi je Malik od Zejda, sina Eslema, od njegova oca, rekao je: čuo sam Umera, sina Hattaba, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Natovario sam na (jednoga) konja (jednoga čovjeka da se bori) u (na) putu Allaha, pa je prodavao njega - ili: pa je upropastio njega (toga konja onaj) koji je bio (taj što je konj bio) kod njega. Pa sam htio da kupim njega, i mislio sam da je on prodavač njega za jeftino. Pa sam pitao Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Ne kupuj ga, i ako za (jedan, pa makar za jedan) srebrenjak (ti ga bude davao), pa zaista povračač u svome poklonu (tj. onaj koji vraća poklon koji je već dao) je kao pas (koji se povraća (zavraća) u svoju bljuvotinu)."

GLAVA

borbe sa dozvolom dvaju očeva (tj. uz dozvolu roditelja: oca i majke - jer se otac i majka nazivaju izrazom "ebevani").

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete, pričao nam je Habib, sin Ebu Sabita, rekao je: čuo sam Ebul-Abbasa Šaira (Pjesnika) - a bio je (takav da) se neće sumnjičiti u svome pričanju - rekao je: čuo sam Abdullaha, sina Amra, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) govori:

Došao je (jedan) čovjek k Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, (da) traži dozvolu (tj. tražeći dozvolu od) njega u borbu (da ide), pa je rekao:

"Da li su živa tvoja dva roditelja?" Rekao je: "Da." Rekao je: "Pa o njima dvoma, pa bori se." (U vezi njih dvoje bori se. Bori se za njih.)

GLAVA

(onoga) što se reklo o zvonu i slično njemu u (tj. na) vratovima deve (kamile).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Abdullaha, sina Ebu Bekra, od Abbada, sina Temima, da je Ebu Bešir Ensarija, bio zadovoljan Allah od njega, izvijestio njega da je on bio sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u (tj. na) nekom (od) njegovih putovanja. Rekao je Abdullah: Mislio sam (tj. Mislim) da je on rekao: A svijet (ljudi) su u svome mjestu za prenoćivanje (za noćivanje). Pa je poslao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (jednoga) poslanika (da objavi):

"Neka ne ostane nipošto u (tj. na) vratu (nijedne) deve ogrlica od tetive (luka) ili (nekakva, tj. nikakva) ogrlica (drukčije) osim (da) se dosiječe."

(Doslovno: da se je odsjekla. Tj. ogrlica se ima odsijeći.)

GLAVA

(onoga) ko se upisao u (neku) vojsku, pa je izašla njegova žena hodočasteći, i bio je za njega (još neki) razlog (isprika) da li će se dozvoliti njemu.

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Sufjan od Amra, od Ebu Ma'beda, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je on čuo Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Neka se ne osamljuje nipošto (nijedan) čovjek (ni) sa (jednom) ženom; i neka ne putuje nipošto (nijedna) žena (drukčije) osim, a sa njom je zabrana (tj. osim tako da je sa njom njezin zabranjeni rođak)." Pa je ustao (jedan) čovjek pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Upisao sam se u vojnu takvu i takvu (tu i tu), a izašla je moja žena hodočasteći (tj. odlazeći ona da obavi hodočašće-hadž)." Rekao je: "Idi, pa hodočasti (i ti) sa tvojom (sa svojom) ženom."

GLAVA

špijuna (uhode). Špijuniranje (Uhođenje) je istraživanje (pretraživanje), i (GLAVA) govora Allaha, uzvišen (je): "... ne uzimajte Moga neprijatelja i vašega neprijatelja zaštitnicima (pokroviteljima, za prijatelje svoje)....".

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Amr, sin Dinara, čuo sam njega od njega dva puta, rekao je: izvijestio je mene Hasen, sin Muhameda, izvijestio je mene Ubejdulah, sin Ebu Rafi'a, rekao je: čuo sam Aliju, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Poslao je mene poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, je (tj. mene), i Zubejra i Mikdada. Rekao je:

"Oдите (tj. Idite) dok dođete (mjestu zvanom) Revdatu Hah, pa zaista je u njemu žena u nosiljki (tj. putuje na devi u nosiljki) i sa njom je (i ima) pismo, pa uzmite ga od nje." Pa smo otišli, utrkivaju se međusobno sa nama naši konji dok smo došli k Revdatu, pa kadli mi sa ženom u nosiljki (se sretnemo, sreto smo se). Pa smo rekli:

"Izvadi pismo." Pa je rekla: "Nije sa mnom od pisma (ništa, tj. nemam nikakva pisma)." Pa smo rekli: "Zaista izvadićeš svakako pismo, ili zaista ćemo baciti svakako odjeće (sa tebe)." Pa je izvadila njega iz svojih pletenica. Pa smo donijeli njega poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa kadli u njemu od Hatiba, sina Ebu Belteata, k (nekim) ljudima od idolopoklonika od stanovnika Meke je (pisano i) izvještava ih za neku stvar poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio.

(Veli se da ih je obavještavao o tom da će ih napasti s vojskom.)

Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"O Hatibe! Šta je ovo?" Rekao je: "O poslaniče Allaha! Ne požuri na me. Zaista ja sam bio čovjek prilijepljen u Kurejšu (tj. pridodat, pridošlica), a nisam bio od njihovih osoba (od njih porijeklom). A bio je (svaki onaj) ko je s tobom od Izbjeglica (Iseljenika u takvom položaju da) su za njih srodstva (tj. da imaju rođake) u Meki (što) čuvaju (štite) s njima svoje porodice i svoja imanja. Pa sam želio kad je prošlo (mašilo) mene to od porijekla u njima, da uzmem kod njih ruku (tj. da steknem neku zaslugu da) čuvaju s njom (zbog nje) moje srodstvo (rođake). A nisam (to) učinio (zbog) bezvjerstva, a ni odmetništva, a ni zadovoljstva sa bezvjerstvom poslije Islama." Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista već je istinit bio (već je istinu rekao) vama." Pa je rekao Umer, bio zadovoljan Allah od njega: "O poslaniče Allaha! Pusti me, (da mačem ja) udarim vrat ovoga licemjera (dvoličnjaka, hipokrita)." Rekao je (Muhamed a.s.): "Zaista on je prisustvovao (sudjelovao na) Bedru. A šta upoznaje tebe (na ispravnost tvoga postupka)? Možda Allah da bude već se natkućio na pripadnike (tj. učesnike) Bedra pa je rekao: "Radite šta ste htjeli (tj. Radite šta hoćete), pa već sam oprostio vama." Rekao je Sufjan: "A koji (li) je oslonac ovo!"

(Ili: "A koje li je povjerenje ovo!" A veli se da je Sufjan mislio sa ovim da istakne poštovanje senedu - lancu ljudi koji su prenijeli ovaj hadis.)

GLAVA

odijela za zarobljenike.

PRIČAO NAM JE Abudllah, sin Muhameda, pričao nam je Ibnu Ujejneta od Amra, čuo je Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Pošto je bio dan Bedra, doveli su se zarobljenici (doslovno: došlo se sa zarobljenicima), i doveo se Abbas, a nije bila na njemu (nikakva) odjeća. Pa je gledao (tj. tražio) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, za njega (za Abbasa kakvu) košulju. Pa su našli košulju Abdullaha, sina Ubejja, (da) može na njega. Pa je obukao nju Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, njemu. Pa zbog toga je skinuo Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, svoju košulju koju je obukao njemu (Abdullahu, sinu Ubejja kad je Abdullah umro). Rekao je Ibnu Ujejneta: Bila je za njega kod Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, ruka (tj. zasluga - Imao je Abdullah kod Muhameda a.s. zaslugu), pa je želio da nagradi njega (da uzvratu njemu).

GLAVA

vrijednosti (onoga) ko (je takav da) je primio Islam na njegove dvije ruke (tj. preko njega, njegovim povodom jedan) čovjek.

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Jakub, sin Abdurahmana sina Muhameda sina Abdullaha sina Abda, Karija od Ebu Hazima, rekao je: izvijestio me Sehl, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan Hajbera:

"Zaista ću dati svakako zastavu sutra čovjeku (što) će osvojiti (dati pobjedu) Allah na njegove dvije ruke, voli Allaha i Njegova poslanika i voli njega Allah i Njegov poslanik." Pa su zanoćili ljudi svoju noć (misleći) koji (od) njih će (da bude taj što će mu) se dati (zastava). Pa su poranili svaki (od) njih nada se njemu (tj. nadajući se tome). Pa je rekao:

"Gdje je Alija?" Pa se reklo: "Tuži se (na bolest) svoja dva oka." Pa je pljunuo u njegova dva oka i molio je za njega, pa je ozdravio kao da nije bilo sa njim (tj. u njega nikakva) bola. Pa je dao njemu zastavu. Pa je rekao: "Boriću se s njima (tj. protiv njih) dok budu kao mi (da budu kao mi)." Pa je rekao: "Prolazi na tvoju laganost (tj. Prolazi polagano, polako), dok odsjedneš u njihovu trznu (u njihovo predvorje), zatim pozovi ih k Islamu, i izvijesti ih o (onome) što je obavezno (dužnost) na njih (tj. šta trebaju činiti kao muslimani). Pa tako mi Allaha zaista da uputi Allah s tobom (posredstvom tvojim jednoga) čovjeka, bolje je za tebe (bolje ti je) od (toga) da budu tebi crvene deve (tj. bolje ti je nego da zaplijeniš kao ratni plijen najbolje deve - crvene deve)."

GLAVA

zarobljenika u lancima.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Beššara, pričao nam je Gunder, pričao nam je Šubete od Muhameda, sina Zijada, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Čudio (tj. Čudi) se Allah od (tj. zbog jednih) ljudi (koji) će unići (u) raj u lancima."

GLAVA

vrijednosti (onoga) ko je primio Islam od pripadnika (sljedbenika) dviju knjiga (Tore i Evandjelja).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, sin Ujejneta, pričao nam je Salih, sin Hajja, Ebu Hasen, rekao je: čuo sam Šabiju (da) govori: pričao mi je Ebu Burdete da je on čuo svoga oca (priča) od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Tri (čovjeka) su (takvi da) će se dati njima njihova nagrada dva puta: čovjek (što) je bila za njega robinja (tj. koji ima robinju), pa pouči nju pa lijepo učini njezino poučavanje, i odgaja je pa lijepo učini njezino odgajanje (njen odgoj), zatim oslobodi nju pa sebi vjenča nju, pa njemu su dvije nagrade; i vjernik pripadnika Biblije koji je bio vjernik, zatim je vjerovao u Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pa (i) njemu su dvije nagrade; i rob koji izvršava dužnost (prema) Allahu i biva iskren za svoga gospodara (svome gospodaru), (i) njemu su dvije nagrade."

Zatim je rekao Ša'bija: I dao sam ti nju (ovu besjedu, riječ - ovaj hadis sam ti kazao, o Salih) bez (ikakve) stvari (tj. bez nagrade), a već je bio čovjek (običaja da) putuje u (vezi) lakše (besjede) od nje (od ove) k Medini.

GLAVA

stanovnika kuće (tj. neprijateljske zemlje što) se po noći navali na njih pa se pogode djeca i potomstva (njihova zbog noćnoga napada).

"Bejaten...", je (isto što i) "Lejlen": noću. "Zaista će zanoćiti svakako njemu....": noću (navaliti će na njega). ".... zanoćiva (po noći čini)....": noću (čini).

(Ovo je "istitrad". Ovdje se navode tri riječi, izraza iz Kur'ana koji imaju korijen od "bejatun". Sama riječ "bejatun" znači zanoćivanje, i noć, a ove izvedene riječi "jubejjitunne" i "jubejjitu" znače po noći nešto činiti, po noći navaliti na nekoga - činiti noću.)

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Zuhrija od Ubejdulaha, od Ibnu Abasa, od Sa'ba, sina Džessameta, bio zadovoljan Allah od njih, rekao je:

Prošao je pokraj mene Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, u Ebva'-u, ili u Veddanu, a pitao se je (a upitan je) o stanovnicima kuće (tj. neprijateljske zemlje što) se noću na njih navali (napadne, a ti stanovnici neprijateljski su) od idolopoklonika, pa se pogodi od njihovih žena i njihovih potomstava (jer se noću ne može da raspozna uvijek muško od ženska). Rekao je: "Oni su od njih." I čuo sam ga (da) govori: "Nema branjevine (zabrana ni za koga drugoga) osim za Allaha i Njegovoga poslanika, pomilovao ga Allah i spasio." A od Zuhrije da je on čuo Ubejdulaha od Ibnu Abasa, pričao nam je Sa'b o potomstvima (samo). Bio je (kaže Sufjan) Amr (običaja da) priča nama od Ibnu Šihaba, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (ovaj hadis, i u tome se razlikuje pričanje što je rečeno ovako: "Oni su od svojih očeva", a ne: "Oni su od njih".). Pa smo čuli njega (poslije toga, kaže Sufjan) od Zuhrije, rekao je: izvijestio me Ubejduh od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Sa'ba, rekao je: "Oni su od njih." A nije rekao kao što je rekao Amr: "Oni su od njihovih (svojih) očeva."

GLAVA

ubijanja djece u ratu.

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Junusa, izvijestio nas je Lejs od Nafi'a, da je Abdullah (Umerov), bio zadovoljan Allah od njega, izvijestio njega da se (jedna) žena našla (tj. nađena je) u nekoj (od) vojni Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, ubijena, pa je osudio (kao ružno, nevaljalo djelo) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, ubijanje žena i djece.

GLAVA

ubijanje žena u ratu.

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Ibrahima, rekao je: rekao sam Ebu Usametu: pričao je vama Ubejdulah od Nafi'a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Našla se (jedna) žena ubijena u nekoj (od) vojni poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je zabranio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, ubijanje žena i djece.

GLAVA:

Neće se kažnjavati sa kaznom Allaha (Allahovom kaznom).

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Lejs od Bukejra, od Sulejmana, sina Jesara, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je on rekao:

Poslao nas je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u (jednoj poslanoj) vojsci, pa je rekao:

"Ako nađete omsicu i omsicu (te-i-te), pa spalite njih dvojicu sa vatrom." Zatim je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, kada smo htjeli izlaženje:

"Zaista ja sam (bio) zapovjedio vama da spalite omsicu i omsicu (te-i-te), a zaista vatra je (ta da) neće kažnjavati s njom (niko drugi) osim Allah, pa ako nađete njih dvojicu, pa ubijte njih dvojicu."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan od Ejuba, od Ikrimeta da je Alija, bio zadovoljan Allah od njega, spalio (spaljivao neke) ljude, pa je doprlo (to) Ibnu Abasu, pa je rekao:

"Da sam bio ja (na njegovom mjestu), ne bih spalio njih, jer je zaista Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Ne kažnjavajte sa kaznom Allaha (Allahovom kaznom)." I zaista bih pobio njih, kao što je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ko je zamjenjivao (tj. Ko zamijeni) svoju vjeru, pa ubijte ga."

GLAVA:

"..... pa ili dobročinstvom poslije (borbe da pustite zarobljenike - bez otkupa), i ili otkupom (da ih pustite).....". O njemu (tj. o ovome je hadis Sumameta. I (u ovu GLAVU ubraja se

Njegov govor, moćan je i veličajan je: "Nije bilo (ni) za (jednoga) vjerovijesnika da budu njemu zarobljenici (tj. da bude imao zarobljenike)....", (vidi taj ajet. "... hoćete (vi) robu ovozemnosti (tj. otkup od zarobljenika, ili ratni plijen)....", (vidi taj ajet.

GLAVA:

Da li je za zarobljenika da ubije i prevari (zavara one) koji su zarobili njega dok (tj. da) se spasi od bezvjernika.

O njemu (tj. o ovome je pričao hadis) Misver od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

GLAVA:

Kada je spalio idolopoklonik muslimana, da li će se spaliti (i on)?

PRIČAO NAM JE Mualla, pričao nam je Vuhejb od Ejuba, od Ebu Kilabeta, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, da je grupa od Ukla (plemena), osam (ljudi) došli su na Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (tj. došli su Vjerovijesniku a.s., primivši Islam i ostavši, i ostali su u Medini). Pa su izrazili odvratnost (prema boravku u) Medini, pa su rekli:

"O poslaniče Allaha! Traži nam mlijeka (jer nam ne prija hrana Medine)." Rekao je: "Ne nalazim za vas (ništa drugo) osim da se priključite sa standom (deva na paši izvan Medine)." Pa su otišli, pa su pili od njihovih (tj. devećih) mokrača i njihovih mlijeka dok su ozdravili i (dok) su (se) udebljali. I (nakon toga svega) ubili su pastira (tih deva), i sebi su potjerali (to) stado i zanijekali su (tj. i postali su bezvjernici) poslije njihovoga Islama (tj. poslije primanja Islama). Pa je došlo zapomaganje (vrištanje) Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je poslao tražitelje (tj. gonioce, potjeru). Pa se nije podigao visoko dan dok se došlo s njima (dok su dovedeni). Pa je odsjekao njihove ruke i njihove noge (jer su i oni to isto učinili pastiru stada), zatim je zapovjedio za čavle (klince, eksere) pa su se zagrijali (usijali), pa je podvukao surmu njima s njima i bacio je njih u Kamenjar (u Kamenicu - kamenito pustinjsko tlo u blizini Medine), traže (ti kažnjenici) napajanje (vodom) pa se nisu napojili (pa se ne napojiše vodom) dok (tj. tako da) su umrli. Rekao je Ebu Kilabete: Ubili su (oni prvi pastira stada), i (bili) su ukrali (stado), i ratovali su protiv Allaha i Njegovoga poslanika, pomilovao ga Allah i spasio, i trčali su u zemlji pokvarenošću (se baveći, tj. i sijali su pokvarenost na zemlji).

GLAVA.

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Junusa, od Ibnu Šihaba, od Seida, sina Musejeba, i Ebu Selemeta da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Uštinuo (tj. Ujeo, pecnuo) je (jedan) mrav (jednoga) vjerovijesnika od vjerovijesnika, pa je zapovjedio za selo mrava (za mravinjak), pa se je spalilo. Pa je objavio Allah k njemu da - (tj. zbog toga što) je ujeo (doslovno -: uštinuo jedan) mrav, spalio si (dao si spaliti jedan) narod od naroda (koji) slavi Allaha."

GLAVA

spaljivanja kuća i palmi (neprijatelja).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Ismaila, rekao je: pričao mi je Kajs, sin Ebu Hazima, rekao je: rekao je meni Džerir: rekao je meni poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zar nećeš odmoriti mene od Zul-Halesata?" A (Zul-Halesat) je bila kuća (za kipove) u Has'amu (plemenu), naziva se (tj. nazivala se) Ka'ba jemenskog (kraja). Rekao je: Pa sam otišao u (društvu) stotinu i pedeset konjanika od (plemena) Ahmesa, a bili su vlasnici konja (tj. a imali su oni mnogo konja). Rekao je: A bio sam (takav da) nisam stalan (čvrst) na konjima (jahati), pa je udario u moja prsa dok (tj. tako da) sam vidio trag njegovih prsta u (na) mojim prsima, i rekao je:

"Moj Bože! Učvrsti (Ustali) ga, i učini ga upućivačem napućenim." Pa je otišao k njoj (Zul-Halesi), pa je razbio nju i spalio je nju. Zatim je poslao k poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) izvijesti njega. Pa je rekao poslanik Džerira: "Tako mi (Onoga) koji je poslao tebe sa istinom nisam došao tebi dok (tj. prije nego) sam ostavio nju (Zul-Halesu) kao da je ona šuplja deva - ili šugava (deva - jedan od pripovjedača ne zna ili je rečeno šuplja ili šugava)." Rekao je: Pa je blagoslovio (blagosiljao Muhamed a.s.) u konjima (konje) Ahmesa i njihovim ljudima (i njihove ljude) pet puta (tj. pet puta je blagoslovio konje i ljude plemena Ahmesa).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Kesira, izvijestio nas je Sufjan od Musa-a, sina Ukbeta, od Nafi'a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Spalio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, palme Nedirovića.

GLAVA

ubijanja idolopokloničkog spavača (spavača idolopoklonika).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Muslima, pričao nam je Jahja, sin Zekerija-a sina Ebu Zaideta, rekao je: pričao je meni moj otac od Ebu Ishaka, od Bera-a, sina Aziba, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Poslao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (jednu malu) grupu od Pomagača k Ebu Rafi-u zato (da) ubiju njega. Pa je otišao (jedan) čovjek od njih, pa je unišao (u) njihovu tvrđavu. Rekao je: Pa sam unišao u vezalište (nekih jahaćih-tovarnih) životinja za njih (njihovih). Rekao je: A zaključili su (bili) vrata tvrđave (svoje). Zatim su zaista oni izgubili (bili jednoga) svoga magarca, pa su izašli (oni da) traže njega. Pa sam izašao u (tj. među onima) ko je izašao pokazujem im (tj. prikazujući im se) da zaista ja tražim njega sa njima. Pa su našli magarca, pa su unišili i unišao sam (i ja na taj način). I zaključali su vrata tvrđave noću, pa su stavili ključeve u (jednu) rupu (u zidu) gdje vidim njih (tj. gdje sam ih opazio). Pa pošto su zaspali, uzeo sam ključeve, pa sam otvorio vrata tvrđave. Zatim sam unišao na njih pa sam rekao:

"O Ebu Rafi-e!" Pa je odgovorio meni, pa sam se upravio (njegovu) glasu, pa sam udario njega (pa sam ga udario). Pa je zavikao (zapomagao). Pa sam izašao, zatim sam došao. Zatim sam se povratio kao da sam ja (neki) pomagač (tj. kao da sam neko ko je došao da mu

pritekne u pomoć), pa sam rekao: "O Ebu Rafi-e!" A promijenio sam svoj glas. Pa je rekao: "Šta je tebi? Za tvoju majku jao (tj. Jao tvojoj majci)!" Rekao sam: "Šta je tvoje stanje (tvoja stvar, tj. Šta je s tobom)?" Rekao je: "Ne znam ko je unišao na mene (ušao meni), pa je udario mene (pa me udario)." Rekao je: Pa sam stavio svoj mač u njegov stomak, zatim sam se natovario na njega dok (tj. tako da) je zakucuo kost (tj. pogodio, dodirnuo kost - da je došao do kosti). Zatim sam izašao, a ja sam zabezeknut (izbezumljen, zapanjen, izgubljen od uzbuđenja). Pa sam došao (nekim) stepenicama (ljestvama) njihovim zato (da) siđem od njega. Pa sam pao, pa se podbila (povrijedila se) moja noga. Pa sam izašao k svojim drugovima pa sam rekao: "Nisam ja napuštač (odlazač, tj. neću otići) do (da) čujem (dok ne čujem) objavljivačicu smrti (Ebu Rafiove)." Pa sam (na tom mjestu) neprestano bio dok sam čuo objavu smrti (tj. glas: Objavite smrt) Ebu Rafi-a, trgovca stanovnika Hidžaza. Rekao je: Pa sam ustao, a nema sa mnom (nikakva) prevrtanja (tj. nikakva bola, bolova) dok (tj. te) smo došli Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa smo izvijestili njega.

(Veli se da je ime atentatora Abdullah, sin Atikja. A Ebu Rafi' je bio lice koje je organizovalo stranke - ahzab - u savez protiv Muhameda a.s., i kao posljedica toga bila je borba zvana Hendek. To je uzrok da se moralo obračunati s njim.)

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Jahja, sin Adema, pričao nam je Jahja, sin Ebu Zaideta, od svoga oca, od Ebu Ishaka, od Bera-a, sina Aziba, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Poslao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, grupu od Pomagača k Ebu Rafi-u, pa je unišao na njega (njemu) Abdullah, sin Atikja, (u) njegovu kuću noću, pa je ubio njega, a on je spavao (a on je spavao).

GLAVA:

"Ne želite susret neprijatelja (njegovo sretanje)."

PRIČAO NAM JE Jusuf, sin Musa-a, pričao nam je Asim, sin Jusufa, Jerbuija, pričao nam je Ebu Ishak Fezarija od Musa-a, sina Ukbeta, rekao je: pričao mi je Salim Ebu Nadr, slobodnjak Umera, sina Ubejdulaha:

Bio sam pisar njemu (Umeru). Rekao je (Salim): Pisao je k njemu (Umeru) Abdullah, sin Ebu Evfa-a, kada je izašao k Haruriji (mjestu gdje se vodila borba sa haridžijama, ili: k haridžijama zvanima Harurije), pa sam pročitao (čitao) njega (to pismo), pa kadli u njemu:

Zaista je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u nekom (od) svojih dana, koji su (bili ti dani što) je sreo u njema neprijatelja, iščekivao dok se nagnulo Sunce (sa sredine neba prema zapadu), zatim je ustao u ljudima (među ljude) pa je rekao:

"O ljudi, ne želite susret (sretanje) neprijatelja, i molite Allaha (za) zdravlje (tj. zaštitu od neprijatnosti susreta neprijatelja), pa kada ste se sreli (susreli s) njima (jer nije bilo drugoga izlaza), pa strpite se. I znajte da je raj pod hladovima (sjenama) mačeva." Zatim je rekao: "Moj Bože! Spuštaču Knjige, i Tjeraču oblaka, i Porazavaču stranaka (meni neprijateljskih), porazi ih i pomoz nas na na (nad) njih."

A rekao je Musa, sin Ukbeta: pričao mi je Salim Ebu Nadr: Bio sam pisar Umeru, sinu Ubejdulaha, pa je došlo njemu pismo Abdullaha, sina Ebu Evfa-a, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Ne želite sretanje (susret) neprijatelja." A rekao je Ebu Amir: pričao nam je Mugirete, sin Abdurrahmana, od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Ne želite sretanje neprijatelja, pa kada ste sreli njih, pa strpite se (tj. budite izdržljivi i ustrajni u borbi)."

GLAVA:

Rat je varka.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Abdurrezzak, izvijestio nas je Mamer od Hemmama, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Propao je kserks (perzijski car), zatim neće biti kserksa poslije njega. I kajsar (vizantijski car) zaista će propasti svakako, zatim neće biti kajsara poslije njega. I zaista će se razdijeliti svakako blagajne (riznice) njih dvojice u put Allaha (na Allahovom putu)." I imenovao (nazvao) je rat varkom.

PRIČAO NAM JE Ebu Bekr, sin Asrema, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Mamer od Hemmama, sina Munebbiha, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Imenovao (nazvao) je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rat varkom.

PRIČAO NAM JE Sadekate, sin Fadla, izvijestio nas je Ibnu Ujejneta od Amra, čuo je Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Rat je varka."

GLAVA

laži u ratu.

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Sufjan od Amra, sina Dinara, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Ko je za Ka'ba, sina Ešrefa, (da ga uništi) pa (tj. jer) zaista on je već uznemirio (tj. uvrijedio) Allaha, i Njegova poslanika?" Rekao je Muhamed, sin Meslemeta: "Da li želiš da ubijem njega, o poslaniče Allaha?" Rekao je: "Da." Rekao je: Pa je došao njemu pa je rekao: "Zaista ovaj - misli (na) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio - već je umorio (namučio) nas i pitao (tražio) je (tj. traži od) nas milostinju (da dajemo)." Rekao je (Ka'b): "A takođe (tj. A još) tako mi Allaha zaista ćete se dosaditi (namučiti vi) svakako (sa) njim (sa Muhamedom a.s.)." Rekao je (Muhamed, sin Meslemeta): "Pa zaista mi smo već slijedili (tj.

već slijedimo) njega, pa mrzimo da ostavimo njega dok (tj. prije nego) pogledamo k čemu će postati njegova stvar (kako će se završiti njegova misija)." Rekao je: Pa neprestano (tako) govori njemu (o Muhamedu a.s.) dok je našao mjesto od njega (dok se je smjestio od njega, tj. dok je mogao do njega da se domogne, da se domogne do njega), pa je ubio njega (pa ga je ubio).

GLAVA

ubistva za pripadnike rata (neočekivano, na prevaru, tj. ubistva neprijatelja na prevaru - to je fetkji bi).

(To su isto činili i neprijatelji muslimanima kada su namamili oko sedamdeset karija - kurra-a, pretvarajući se da žele da se pouče Islamu, pa su ih onda pobili.)

PRIČAO MI JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Sufjan od Amra, od Džabira, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Ko je za Ka'ba, sina Ešrefa (da obračuna s njim)?" Pa je rekao Muhamed, sin Meslemeta: "Da li želiš da ubijem njega." Rekao je: "Da." Rekao je: "Pa dozvoli meni pa (da) rekнем (k njemu tako i tako, to i to, kako bih ga prevario)." Rekao je: "Već sam učinio."

(To jest: "Dozvoljavam ti da mu rekneš šta god hoćeš." U prethodnom hadisu već je opisano šta mu je sve pričao dok je ugrabio priliku i zgodu da ga ubije.)

GLAVA

(onoga) što je dozvoljeno od traženja izlaza (prijevare-prevare) i čuvanja (opreznosti) sa (onim) ko (je takav da) se plaši (musliman) njegove pokvarenosti (njegova zla).

Rekao je Lejs:

PRIČAO MI JE Ukajl od Ibnu Šihaba, od Salima, sina Abdullaha, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je on rekao:

Otišao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i sa njim je Ubejj, sin Ka'ba, (otišli su) prema Ibnu Sajjadu, pa se pričalo za njega u palmama (da se nalazi, tj. pa je izvjestito Muhamedu a.s. da se Ibnu Sajjad nalazi među palmama). Pa pošto je unišao na njega (njemu) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (u, među) palme, počeo je (da) se čuva sa deblima palmi (tj. da se privlači, da se približava neopaženo iza debala, stabala palmi). A Ibnu Sajjad je u (jednom čupavom) ogrtaču (pokrivaču), za njega je (tj. on ima) u njemu (u tom ogrtaču) micanje ustima (tj. mumljanje, nerazumljiv glas, nejasno oglašavanje - dakle Ibnu Sajjad je mumljao, oglašavajući se nerazumno, nejasno). Pa je vidjela majka Ibnu Sajjada (Ibnu Sajjadova majka vidjela je) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekla:

"O moj Safe (O Sajjade)! Ovo je Muhamed." Pa je skočio Ibnu Sajjad. Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Da je ostavila njega, objasnio bi (on sebe, tj. pokazao bi svoje pravo lice)."

GLAVA

pjesme metra "redžeza" u ratu i podizanja glasa u kopanju Hendeka.

O njemu su Sehl i Enes od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (pričali, pričali su o tome). I o njemu je Jezid od Selemeta (pričao).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Ebul-Ahvas, pričao nam je Ebu Ishak od Bera-a, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Vidio sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan Hendeka, a on nosi (prenosi) zemlju (doslovno: prašinu) dok je (najzad) sakrila zemlja dlaku njegovih prsa, a bio je čovjek (Muhamed a.s.) mnoge dlake, i on sebi pjeva (pjevuši služeći se) sa pjesmom Abdullaha, sina Revahata, (u pjesničkom metru zvanom "redžezu", pjevajući):

"Moj Bože! Da nije Tebe, ne bi se mi naputili.
I ne bi milodarili i ne bi klanjali.
Pa spusti svakako smirenost (spokojstvo) na nas.
I učvrsti noge, ako se susretnemo.
Zaista neprijatelji su već učinili nasilje nama.
Kada su htjeli zabludu, nismo htjeli."

Podiže s njima svoj glas (Tj. Pjevao je ove stihove podižući visoko svoj glas u izgovaranju njih).

GLAVA

(onoga) ko nije čvrst na konjima.

PRIČAO JE MENI Muhamed, sin Abdullaha sina Numejra, pričao je nama Ibnu Idris od Ismaila, od Kajsa, od Džerira, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), rekao je:

Nije zastro (tj. Nije spriječio) mene Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, otkada sam primio Islam, i nije vidio mene (a da je drukčije učinio) osim (tako da) se nasmiješio u moje lice (tj. na me). A zaista već sam se potužio (požalio) k njemu da ja nisam čvrst na konjima (pri jahanju), pa je udario sa svojom rukom u moja prsa i rekao je:

"Moj Bože! Učvrsti ga, i učini ga upućivačem napućenim."

GLAVA

lijeka ranjavanja (tj. rane) sa spaljivanjem hasure (tj. rogozine), i pranja žene (ženske osobe) od svoga oca krv od (sa) njegovoga lica i nošenja vode u štitu.

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Ebu Hazim, rekao je: pitali su Sehla, sina Sa'da, Saidiju, bio zadovoljan Allah od njega:

"Sa kojom stvari se liječilo ranjavanje (tj. rana) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (tj. kakvim lijekom)?" Rekao je: "Nije ostao (ni) jedan (čovjek, tj. niko) od ljudi znaniji od mene (o toj stvari). Bio je Alija (zaposlen s tim da) donosi vodu (tj. Alija donosaše vodu) u svome štitu. A bila je - misli (na) Fatimu - (zauzeta da) pere (tj. praše ona) krv od (tj. sa) njegova lica. I uzela se (jedna) hasura, pa se spalila, zatim se natrpala (tj. zamotala) s njom rana poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio."

GLAVA

(onoga) što se mrzi od međusobnoga prepiranja (svađanja) i protivljenja (suprostavljanja, neslaganja) u ratu, i kazne (onome) ko je pogriješio (otkazao poslušnost) svome vođi.

A rekao je Allah, uzvišen je: "... i ne prepirite se (ne svađajte se međusobno) pa (da) oslabite i (da) ode vaš vjetar (tj. vaša moć da prohujite kao vjetar kroz neprijateljske redove).....".

A rekao je Katadete: Vjetar je rat (tj. vjetar ovdje znači rat).

PRIČAO NAM JE Jahja, pričao nam je Veki' od Šubeta, od Seida, sina Ebu Burdeta, od njegova oca, od njegova djeda (Ebu Musa Eš'arije) da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, poslao Muaza i Ebu Musa-a k Jemenu (u Jemen). Rekao je (njima dvojici):

"Olakšavajte vas dva, a ne oteščavajte (a ne otežavajte), i obeseljavajte (razveseljavajte) vas dva, a ne razgonite (ne natjeravajte u bijeg) vas dva, i povraćajte se (pokoravajte se međusobno, tj. volite se) vas dva, a ne protivite se (ne suprostavljajte se) vas dva."

PRIČAO NAM JE Amr, sin Halida, pričao nam je Zuhejr, pričao nam je Ebu Ishak, rekao je: čuo sam Bera-a, sina Aziba, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) priča, rekao je:

Učinio je (zapovjednikom) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, nad pješacima (na) dan Uhuda - a bili su (na broju od) pedeset ljudi - Abdullaha, sina Džubejra, pa je rekao:

"Ako vidite nas (da) ugrabe (zgrabe, tj. jedu) nas ptice, pa neprestano budite (na) vašem (svome) mjestu ovome do (da, dok ne) pošaljem k vama (drugu naredbu). A ako vidite nas (doslovno: A ako ste vidjeli nas da) smo porazili narod (ljude, tj. neprijatelje) i (da) smo dali gaziti njih, pa neprestano budite (vi na ovome svome mjestu) do (da, dok ne) pošaljem k vama (drugu naredbu)." Pa su (bili) porazili njih. Rekao je: Pa ja sam tako mi Allaha vidio žene (da) se žeste (tj. vrlo žure u hodu, ili: žestoko navaljuju na poražene neprijatelje), već su se pokazali njihovi kolutovi (na nogama) i njihove potkoljenice (golijeni), podignuvši (zadižući one) svoje odjeće. Pa su rekli drugovi Abdullaha, sina Džubejra:

"Plijen (ratni idite da kupite), o moji ljudi, plijen! Pobijedili su vaši drugovi, pa šta iščekujete?" Pa je rekao Abdullah, sin Džubejra: "Zar ste zaboravili šta je rekao vama poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da ne mičete nikud)?" Rekli su: "Tako nam Allaha zaista ćemo doći (tj. ići) svakako ljudima pa ćemo zaista pogoditi svakako od (ratnoga) plijena (nešto)." Pa pošto su došli njima, promijenila (tj. okrenula) su se njihova lica, pa su došli poraženi. Pa to je (ono) kad "poziva njih Poslanik u njihov drugi (najzadnji)....". Pa nije ostalo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, osim dvanaest ljudi. Pa su (neprijatelji) pogodili od nas sedamdeset (ljudi). A bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i

spasio, i njegovi drugovi (bili su) pogodili od idolopoklonika (na) dan Bedra stotinu i četrdeset (ljudi): sedamdeset zarobljenika i sedamdeset ubijenih. Pa je rekao Ebu Sufjan: "Da li je u narodu Muhamed?" Tri puta (je pitao). Pa je zabranio njima (muslimanima) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, da odgovore (da odgovaraju) njemu. Zatim je rekao: "Da li je u narodu sin Ebu Kuhafeta (tj. Ebu Bekr)?" Tri puta (je to pitao). Zatim je rekao: "Da li je u narodu sin Hattaba?" Tri puta (je takođe pitao). Zatim se povratio k svojim drugovima pa je rekao: "Što se tiče ovih (ove trojice), pa već su se ubili (već su pobijeni)." Pa nije vladao Umer svojom osobom (tj. nije se mogao suzdržati, savladati da ne progovori) pa je rekao:

"Slagao si tako mi Allaha, o neprijatelju Allaha (o Božiji neprijatelju)! Zaista (oni) koje si nabrojio zaista su živi svaki (od) njih. A već je ostalo tebi što će loše biti tebi." Rekao je: "Dan (ovaj vama) je za dan Bedra. A rat su kove. Zaista vi ćete naći u narodu (tj. među vašim ubijenim ljudima jedno) mrcvarenje (unakažavanje što) nisam zapovjedio njega, a nije bilo loše (neprijatno) meni (što je učinjeno)." Zatim je uzeo (tj. počeo je da) pjeva (u pjesničkom metru redžežu): "Budi visok (velik), Hubele! Budi visok, Hubele!

(Hubel je ime jednoga idola, kipa.)

Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zar (vi) nećete odgovoriti njemu?" (Tj. "Dajte odgovorite mu.")

Rekli su: "O poslaniče Allaha! Šta ćemo reći?" Rekao je: "Recite: "Allah je viši (veći) i veličajniji." Rekao je: "Zaista za nas je Uzza (tj. mi imamo Uzza-a), a nema Uzza-a za vas (a vi nemate Uzza-a)."

(Uzza je ime jednom drugom idolu, kipu.)

Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zar nećete odgovoriti njemu?" Rekao je: Rekli su: "O poslaniče Allaha! Šta ćemo reći?" Rekao je: "Recite: "Allah je naš gospodar (tj. zaštitnik, pomagač), a nema gospodara (zaštitnika, pomagača) za vas (tj. vama)."

GLAVA:

Kada su se uplašili u noći.

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Hammad od Sabita, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, najljepši čovjek (doslovno: najljepši (od) ljudi), i najdarežljiviji čovjek i najhrabriji čovjek. Rekao je: A već su se (bili) uplašili stanovnici Medine (jedne) noći, čuli su (nekakav) glas. Rekao je: Pa je sreo (susreo) njih Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, na konju Ebu Talhata golom (bez sedla), a on je ođerdanjivač (tj. stavio je sebi kao ogrlicu) svoj mač, pa je rekao:

"Niste se bojali! Niste se bojali!" (To jest: "Ne bojte se! Ne bojte se!") Zatim je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Našao sam ga morem (kao more)." Misli (na Ebu Talhatovoga) konja.

GLAVA

(onoga) ko je vidio (ugledao) neprijatelja, pa je dozivao (zavikao) sa najvišim svojim glasom: "O jutra (li kukavna)!", dok dočuje ljude (tj. da dadne čuti ljudima, da dozove ljude, da bi dozvao ljude).

PRIČAO NAM JE Mekija, sin Ibrahima, izvijestio nas je Jezid, sin Ebu Ubejda, od Selemeta da je on izvijestio njega, rekao je:

Izašao sam iz Medine odlazeći prema Gabi (mjestu prema Siriji). Te kada sam bio u uzbrdici (u klancu) Gabe, sreo je mene dječak Abdurrahmana, sina Avfa. Rekao sam:

"Teško tebi! Šta je s tobom?" ("Šta ti je?") Rekao je: "Uzele su se (muzare) deve Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio." Rekao sam: "Ko je uzeo njih?" ("Ko ih je uzeo?") Rekao je: "Gatafan i Fezarete."

(To su imena dvaju plemena.)

Pa sam uzviknuo tri uzvika (povika tako da) sam dao čuti (svemu) što je među njezina dva kamenjara (tj. tako da su me čuli svi među, između dva kamenjara Medine, i to ovim načinom): "O jutra (li kukavna)! O jutra (li kukavna)!" Zatim sam se odbio (tj. krenuo sam u potjeru) dok sam sreo njih, a već su (bili) uzeli njih (deve). Pa sam počeo (da) gađam njih i (da) govorim: "Ja sam sin Ekve-a, a dan (ili: a danas) je dan sisača (tj. dan propasti sisača, zlikovaca koji su usisali zlo iz sise, dojke svoje matere, majke - a to znači: rođenih zlikovaca)."

(Ima i drugih tumačenja ove riječi "rudda", ali se druga tumačenja neće nabrajati.)

Pa sam spasio njih (deve) od njih (od Gatafanovića i Fezarovića) prije (nego) da su pili (vodu). Pa sam došao s njima tjeram ih (tj. tjerajući ih - deve). Pa je sreo mene Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. Pa sam rekao:

"O poslaniče Allaha! Zaista ljudi su žedni, i zaista ja sam požurio (natjerao u žurbu) njih (jer nisam želio) da piju svoj napoj (udio od pijenja, pića), pa pošalji u njihov trag (tj. za njima potjeru jer će oni negdje blizu, blizu sjesti da odmore i da se napiju vode)." Pa je rekao: "O sine Ekve-a! Zavladao si, pa lijepo učini oprost (daj budi mek, blag)! Zaista ljudi se ugošćuju u svojim ljudima (u svome narodu, tj. izmakli su toliko da je beskorisno dalje vršiti potjeru)."

GLAVA

(onoga) ko je rekao: "Uzmi je (bačenu strjelicu), a ja sam sin omsice (tog-i-tog)!"

(To se rekne od radosti kada se pogodi cilj pri gađanju neprijatelja.)

A rekao je Selemete: "Uzmi je, a ja sam sin Ekve-a!"

PRIČAO NAM JE Ubejdulah od Israila, od Ebu Ishaka, rekao je: pitao je (jedan) čovjek Bera-a, bio zadovoljan Allah od njega, pa je rekao:

"O Ebu Umarete! Da li ste okrenuli (leđa, tj. pobjegli na) dan Hunejna?" Rekao je Bra', a ja slušam: "Što se tiče poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (on) nije okrenuo leđa (nije pobjegao) tada. Bio je Ebu Sufjan, sin Harisa, uzimač (tj. uzeo je) za uzdu njegove mazge. Pa pošto su naklopili (došli) njemu idolopoklonici, sišao (sjahao) je, pa je počeo (da) govori:

"Ja sam Vjerovijesnik, nema laži! Ja sam sin (unuk) Abdul-Muttaliba!" Rekao je: Pa se nije vidio od ljudi tada žešći (čvršći niko) od njega."

GLAVA:

Kada je sišao neprijatelj na sud (suđenje jednoga) čovjeka (od muslimana - sprovešće se to u djelo kada to dozvoli glavni vođa).

PRIČAO NAM JE Sulejman, sin Harba, pričao nam je Šubete od Sa'da, sina Ibrahima, od Ebu Umameta, on je sin Sehla sina Hunejfa, od Ebu Seida Hudrije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pošto su sišli Kurejzovići (iz svoje tvrđave) na sud Sa'da (sina Muazova, tj. zadovoljavajući se oni da im Sa'd sudi, presudi), poslao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (po njega da dođe), a bio je blizu njega. Pa je došao na (nekome) magarcu. Pa pošto se približio, rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ustanite k vašem (svom) gospodinu (pa su ustali i pomogli mu da sjaši, sjaše)." Pa je došao pa je sjeo k (tj. uz) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je rekao njemu: "Zaista ovi su sišli na tvoj sud." Rekao je: "Pa zaista ja sudim da se ubije (pobije) boračka (grupa njihova, tj. punoljetni muški članovi koji su sposobni za borbu), a da se zarobi potomstvo (tj. a da se uzmu kao zarobljenici žene i djeca)." Rekao je: "Zaista već si sudio u (tj. među) njima sa sudom vladara."

GLAVA

ubijanja zarobljenika i ubijanja strpljivosti.

(Ubijanje strpljivosti je izraz koji se tumači na razne načine. Spomenućemo neke: 1. Da bude ubijen, nekoga zatvoriti u zatvor dok se ne ubije; 2. Svezati čovjeku jednome ruke i noge, a onda ga drugi čovjek uhvati i odsiječe mu vrat; 3. Uхватiti živo biće i baciti se na njega nekome stvari da umre; 4. Bespoštedno ubijanje, ubijanje bez davanja ikakvoga prava na zaštitu i odbranu, jer on to pravo ne može imati prema ocjeni onoga koji hoće da ga ubije. Izraz "katlu sabrin" ili "katlussabri" u daljem tekstu prevodiće se sa izrazom "ubijanje strpljenja", ali se neće više navoditi ova tumačenja toga izraza.)

PRIČAO NAM JE Ismail, rekao je: pričao mi je Malik od Ibnu Šihaba, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, unišao (u Meku u) godini Osvojenja, a na njegovoj glavi je kaciga (šljem). Pa pošto je iščupao (tj. skinuo) njega (šljem sa glave), došao je (jedan) čovjek pa je rekao:

"Zaista Ibnu Hatal je objesivač sebe (tj. objesio se - a to znači: uhvatio se, drži se) za zastore Ka'be." Pa je rekao: "Ubijte ga (Ubi te ga)."

(Ibnu Hatal se odmetnuo od Islama i onda ubio svoga slugu, poslužitelja muslimana i izvrgavao je podsmjehu muslimane i Muhameda a.s., pa je to uzrok da se s njim tako postupilo iako je htio da se spasi na taj način što se bio uhvatio za zastore same Ka'be u Meki.)

GLAVA:

Da li će tražiti zarobljeništvo čovjek (tj. Da li će se predati kao zarobljenik jedan musliman svome neprijatelju), i ko nije tražio zarobljeništva (tj. i GLAVA onoga ko se nije predavao nego se borio dok nije poginuo) i ko se naklonio dva naklona (tj. i ko je klanjao dva rekata) kod ubijanja (tj. pred svoje smaknuće, prije nego će biti ubijen od neprijatelja).

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: izvijestio me Amr, sin Ebu Sufjana sina Esida sina Džarijeta, Sekafija - a on je saveznik Zuhretovića a bio je (jedan) od drugova Ebu Hurejreta, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao:

Poslao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, deset osoba (deset ljudi kao) četv (koja će biti) oko (tj. uhoda, špijun), i učinio (postavio) je zapovjednikom nad njima Asima, sina Sabita, Ensariju - djeda Asima (djeda od Asima), sina Umera sina Hataba. Pa su otišli. Te kada su bili u Hed'i, a ono (tj. a to je mjesto što) je između Usfana i Meke, spomenuli su se (tj. spomenuti su, rečeno je o njima jednome) plemenskom ogranku od Huzejlovića, rekne se njima (tim ljudima iz toga plemenskog ogranka) Lihjanovići. Pa su otišli u boj za njih (protiv njih - te desetine muslimana) blizu dvije stotine ljudi, svaki (od) njih je strijelac. Pa su slijedili njihove tragove dok su našli njihovo mjesto jedenja datula (njihovo mjesto gdje su jeli datule što) su se opskrbili njima iz Medine, pa su rekli (Lihjanovići):

"Ovo su datule (iz) Jesriba." Pa su slijedili njihove tragove (dalje). Pa pošto je vidio (ugledao) njih Asim i njegovi drugovi, sklonili su se k (jednom) brijegu (visoravni). I opkolili su ih (ti) ljudi pa su rekli njima:

"Sidite, i dajte nam sa vašim rukama (tj. dajte nam vaše ruke - predajte se nama), a vama je obaveza i ugovor (od nas) i nećemo ubiti od vas nijednoga." Rekao je Asim, sin Sabita, zapovjednik (te) čete (tj. desetine):

"Što se tiče mene, pa tako mi Allaha neću sići danas u (tj. pod) zaštitu (nijednoga) bezvjerca. Moj Bože! Izvijesti od nas (tj. o nama) Tvoga (Svoga) vjerovijesnika (tj. Muhameda a.s.)." Pa su gađali njih sa strijelicama, pa su ubili Asima u sedmorici (tj. sedam ljudi, među njima i Asima). Pa su sišla (predala se) k njima trojica ljudi (tri preostale osobe) sa obavezom i ugovorom (tj. na obavezu i ugovor - na riječ) od njih: Hubejb Ensarija, i Ibnu Desinete i (još jedan) drugi čovjek. Pa pošto su našli mjesto od njih (tj. pošto su imali moć nad njima, pošto su ih pobijedili - pošto su ih pohvatali), odriješili su tetive njihovih lukova, pa su svezali njih (pa su ih svezali). Pa je rekao (onaj) treći čovjek (veli se da mu je bilo ime Abdullah, sin Tarika):

"Ovo je početak (prvi dio) vjerolomstva (njihovog kršenja date obaveze). Tako mi Allaha neću se družiti s vama. Zaista u ovima je zaista uzor." Hoće (da ukaže s tim na) ubijene (sa Asimom na čelu). Pa su dali vući njega i borili su se s njim (ili: i nastojali su oko njega da ga privole) da se družiti s njima (u putovanju do Meke), pa nije htio. Pa su ubili njega (Pa su ga ubili). Pa su otišli sa Hubejbom i Ibnu Desinetom dok su prodali (najzad) njih

dvojicu u Meki (a to je bilo u vremenu) poslije događaja Bedra (poslije borbe na Bedru). Pa su kupili sebi Hubejba sinovi Harisa, sina Amira sina Nevfela sina Abdu Menafa. (Tj. Hubejba su kupili Harisovi sinovi.) A bio je Hubejb on (taj što) je ubio Harisa, sina Amira (na) dan Bedra. Pa je ostao Hubejb kod njih zarobljenikom (kao zarobljenik). Pa je izvijestio mene Ubejdulah, sin 'Ijada da je kći Harisa izvijestila njega da zaista oni kada su se skupili (tj. složili da ga ubiju), (da) je pozajmio na poslugu (on) od nje (jednu) britvu (da) obrije dlake oko polnoga uda s njom (tom britvom), pa je dala u poslugu (pa je posudila nju - britvu) njemu. Pa je uzeo (jednoga) sina moga, a ja sam (bila) nemarna (nepažljiva), kada je došao njemu. Rekla je: Pa sam našla njega (kao) njegovoga posadivača (tj. posadio ga je) na svoje stegno, a britva je u njegovoj ruci. Pa sam se uplašila plašenjem (takvim da) je poznao (prepoznao) njega Hubejb u (na) mome licu. Pa je rekao:

"Bojiš se da ću ubiti njega (da ću ga ubiti). Nisam bio za (to da) učinim to tebi." "Tako mi Allaha nisam vidjela zarobljenika nikad boljega od Hubejba. Tako mi Allaha zaista već sam našla njega (jednoga) dana (da) jede od (uzbranoga) grozda grožđa u njegovoj ruci, a zaista on je zaista svezan (tj. okovan) u željezo, a nema u Meki (ništa ni) od (kakvoga) ploda." I govoraše (I govorila je ona): "Zaista ono (to) je zaista dar (hrana) od Allaha (što) je dao njega (dar, ili: nju - hranu) Hubejbu." Pa pošto su izašli iz Harema (Svetoga tla) zato (da) ubiju njega u Hillu (u prostoru izvan Svetoga tla), rekao je njima Hubejb:

"Pustite me (da) se naklonim dva naklona (tj. da klanjam molitvu od dva stajanja i naklona - dva rekata)." Pa su ostavili njega, pa se naklonio dva naklona, zatim je rekao: "Da nije (toga) da bi pomislili (vi) da je (ono) što je sa mnom potrešenost (očaj, strah, teško stanje koje me goni da dugo klanjam), zaista bih produljio nju (molitvu, tj. klanjao bih i više). Moj Bože, obuhvati ih brojem!" (ili: "Izbroji ih brojem-brojno!"): "

"Ne marim kad se ubijem muslimanom,
Na koju polovinu (stranu) je bilo za Allaha
mjesto moga bacanja (obaranja),
A to je u (ime) Bića Boga, a ako hoće (On),
Blagosloviće na udove raščupanoga tijela."

Pa je ubio njega sin Harisa. Pa je bio Hubejb - on (taj što) je uobičajio (molitvu od) dva naklona (dva rekata) za svakoga čovjeka muslimana (što) se ubio strpljenjem (tj. koji bude ubijen strijeljanjem ili vješanjem, jer je i Hubejb, po nekim pričanjima, obješen).

(Izraz, o kojem je već bilo govora, "katlu sabrin" ili "katlussabri" - ubijanje strpljenja - u stvari znači ubijanje nekoga nakon suđenja kada je već osuđen na smrt.)

Pa je odgovorio (uslišao molitvu) Allah Asimu, sinu Sabita (na) dan (kada) se pogodio (kad je pogođen, ubijen). Pa je izvijestio Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, svoje drugove njihovu vijest (tj. o njihovom slučaju) i što su se pogodili (tj. i šta ih je zadesilo, na što su naišli). I poslali su (neki) ljudi od bezvjernika Kurejša k Asimu (tj. do Asima), kada se njima pričalo (ispričalo) da se on ubio (da je on ubijen), zato (da) im se donese sa (nekom) stvari od njega (od njegovoga tijela da) se prepozna (on po tom, ili: sa nečim, sa nekom stvari od njega što se prepoznaje on po tom, tj. kako bi oni mogli da prepoznaju da je to on bio - kako bi se uvjerali je li taj ubijeni sigurno Asim). A bio je već ubio (otprije Asim jednoga) čovjeka od njihovih velikaša (na) dan Bedra. Pa se poslalo na (nad, iznad) Asima kao oblak od pčela (roja pčela), pa su čuvale (štitile) njega od njihovoga poslanika (izaslanika). Pa nisu mogli (ti poslani ljudi) na (to, tj. nisu mogli, nije mogao) da odsiječe (niko od njih) od njegovoga mesa (nijednu) stvar (ništa, nimalo).

GLAVA

odriješenja zarobljenika (tj. spašavanja zarobljenika iz zarobljeništva, iz ruku neprijatelja pomoću imanja ili bez imanja).

O njemu je od Ebu Musa-a, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (prenešen hadis).

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Džerir od Mansura, od Ebu Vaila, od Ebu Musa-a, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Odriješite poniženoga - misli (na) zarobljenika -, i nahranite gladnoga i posjećivajte bolesnoga."

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Junusa, pričao nam je Zuhejr, pričao nam je Mutarrif da je Amir pričao njima od Ebu Džuhajfeta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao sam Aliji, bio zadovoljan Allah od njega:

"Da li je kod vas (tj. Da li imate vi neku) stvar (nešto) od Objave osim (onoga) što je u knjizi Allaha?" Rekao je: "Ne, tako mi (Onoga) koji je raspuknuo zmo i stvorio dušu ne znam ga osim razumijevanjem (što) dadne njega Allah (nekom) čovjeku u Kur'anu i što je u ovoj stranici (tj. u ovome listu)." Rekao sam (Pitao sam, Upitao sam): "A šta je u stranici (u listu)?" Rekao je: "Krvarina, i odriješenje zarobljenika i da se neće ubiti (nijedan) musliman za bezvjernika (tj. ni za jednoga bezvjernika)."

GLAVA

otkupljivanja idolopoklonika (GLAVA otkupljivanja idolopoklonka).

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Ebu Uvejsa, pričao nam je Ismail, sin Ibrahima sina Ukbeta, od Musa-a, sina Ukbeta, od Ibnu Šihaba, rekao je: pričao mi je Enes, sin Malika, bio zadovoljan Allah od njega, da su (neki) ljudi od Pomagača tražili dozvolu (od) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa su rekli:

"O poslaniče Allaha! Dozvoli, pa (da, ili: pa neka) ostavimo sinu naše sestre Abbasu njegovo otkupljivanje." Pa je rekao: "Nećete ostaviti od njega (nijednoga) srebrenjaka."

(Radi se o tom da je Abbas r.a. bio zarobljen na Bedru, pa se je otkupio iz zarobljeništva muslimana - jer je tada on još bio idolopoklonik. Neki su predlagali da mu se oprosti otkup, ali, vidimo, Muhamed a.s. nije to dozvolio. Jasno je da je dozvolio, prigovorili bi mu neprijateljski raspoloženi tajni bezvjernici da je to učinio zbog toga što mu je Abbas r.a. stric, amidža.)

A rekao je Ibrahim od Abdul-Aziza, sina Suhejba, od Enesa, rekao je:

Došlo se Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, sa imanjem (tj. donešeno je neko imanje Muhamedu a.s.) iz Bahrejna, pa je došao njemu Abbas pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Daj meni (od toga imanja), pa (tj. jer) zaista ja sam otkupio moju osobu (tj. sebe) i otkupio sam Akila."

(Abbas je već bio musliman u vrijeme kada je stiglo ovo imanje iz Bahrejna.)

Pa je rekao: "Uzmi." Pa je dao njemu u njegovoj odjeći (tj. da ponese u svojoj odjeći koliko može ponijeti).

PRIČAO NAM JE Mahmud, pričao nam je Abdurezak, izvijestio nas je Mamer od Zuhrije, od Muhameda, sina Džubejra, od njegova oca - a bio je došao (kao nevjernik) u (vezi otkupa) zarobljenika Bedra - rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) čita (uči) u sutonskoj molitvi (akšamu) sa Turom (tj. da uči u molitvi odlomak Kur'ana Vetturi: Tako mi Tura.).

GLAVA

ratnoga (lica, tj. stanovnika nemuslimanske države) kada je unišao (u) kuću Islama (tj. u teritoriju, na tlo muslimanske države) bez sigurnosti (tj. bez odobrenja, bez davanja jamčenja za bezbjednost).

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Ebul-Umejs od Ijasa, sina Selemeta sina Ekve-a, od njegova oca, rekao je:

Došlo je Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, (jedno) oko (tj. špijun, uhoda) od idolopoklonika, a on je (bio) u (na jednom) putovanju, pa je sjeo (onaj špijun) kod njegovih drugova priča (pričajući), zatim se odsukao (tj. zatim je otišao). Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Tražite ga, i ubijte ga." Pa je ubio njega (Selemete), pa je (Muhamed a.s.), dodao kao ratni plijen njemu (Selemetu) njegovo opljačkanje (tj. da sebi uzme Selemete ono što je bilo na tijelu onoga ubijenoga špijuna).

GLAVA:

Boriće se od (tj. za) zaštićene (nemuslimane u muslimanskoj državi) i neće se posjedovati kao robovi (tj. neće se smatrati robovima).

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Ebu Avanete od Husajna, od Amra, sina Mejmuna, od Umera, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

"I preporučujem njemu (tj. halifi poslije sebe) za zaštitu Allaha i zaštitu Njegova poslanika, pomilovao ga Allah i spasio, (kome god su oni pružili zaštitu) da se ispuni njima za njihov ugovor (u cijelosti sve što je vezano), i da se bori iza (tj. ispred) njih i da se ne opterećuju osim njihovu moć (tj. osim ono što mogu izvršavati)."

(Ovo se odnosi na nemuslimane u muslimanskoj državi koji su odani i pokorni muslimanskoj državi i koji uz to daju određeni porez pa onda imaju i pravo na zaštitu po propisima Allaha i Njegovoga poslanika, pomilovao ga Allah i spasio.)

GLAVA

darova poslanstva (izaslanstva).

GLAVA:

Da li će se tražiti zauzimanje kod zaštićenih (nemuslimana) i (GLAVA) njihovoga postupanja (možda se misli na ovo: i GLAVA o postupanju s njima, prema njima).

PRIČAO NAM JE Kabisate, pričao nam je Ibnu Ujejneta od Sulejmana Ahvela, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je on rekao:

"Četvrtak. A šta je četvrtak?" Zatim je (on) plakao dok je obojila (tj. ovlažila, skvasila) njegovu suzu pijesak, pa je rekao:

"Pojačao se u poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, njegov bol (bolest u) četvrtak, pa je rekao:

"Dođite mi sa knjigom (tj. Donesite mi jednu knjigu da) napišem vama (takvu jednu) knjigu (da) nećete zalutati poslije nje nikada." Pa su se prepirali (svađali) - a ne treba (ni) kod (jednoga) vjerovijesnika prepiranje (međusobno svađanje) - pa su rekli napustio je (tj. ostavio je dovoljno; - a veli se da to znači i ovako: buncao je, tj. bunca, govori u bolesti to) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Rekao je:

"Pustite me (Ostavite me), pa (ono) koje je (to što) sam ja u njemu, bolje je od (onoga) što pozivate (zovete vi) mene k njemu." I oporučio je kod svoje smrti za tri (stvari):

"Izvedite (istjerajte) idolopoklonike iz ostrva (otoka) Arapa (sa arapskog ostrva - poluostrva); i darivajte izaslanstvo (deputaciju koja vam dođe) sa (načinom) kao što sam bio (običaja ja da) darujem njih"; i zaboravio sam treće (šta je preporučio)."

A rekao je Jakub, sin Muhameda: pitao sam Mugireta, sina Abdurrahmana o ostrvu Arapa, pa je rekao: Meka, i Medina, i Jemama i Jemen. I rekao je Jakub: A (mjesto po imenu) Ardž je početak Tihame.

GLAVA

uljepšavanja za izaslanstva (tj. lijepoga odijevanja, oblačenja sebe radi dočekivanja deputacija).

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, od Salima, sina Abdullaha, da je Ibnu Umer, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao:

Našao je Umer (jedan) ogrtač (dugi kaput od) grube svile (da) se prodaje u čaršiji (na trgu), pa je došao s njim (donio ga je) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Kupi ovaj ogrtač, pa se uljepšaj s njim za blagdan (praznik) i za izaslanstva (deputacije)." Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ovo je samo odijelo (onoga) ko (je takav da) nema udjela njemu (na budućem svijetu, životu)." Ili (je rekao): "Oblači ovo samo (onaj) ko (je takav da) nema udjela njemu." Pa je ostao što (tj. koliko) je htio Allah, zatim je poslao k njemu Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah

i spasio, sa džubom brokata (darujući ga, tj. poslao mu je džubu - plašt, ogrtač od brokata). Pa je došao s njom (tj. donio je nju - džubu) Umer dok je došao s njom poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Rekao si (da) je ovo samo odijelo (onoga) ko (je takav da) nema udjela njemu - ili: oblači ovo samo ko (je takav da) nema udjela njemu, zatim si poslao k meni sa ovim (tj. ovo)." Pa je rekao:

"Prodaćeš nju (džubu), ili ćeš pogoditi s njom neku tvoju (svoju) potrebu."

GLAVA:

Kako će se izložiti (ponuditi, ili: Kako se izlaže, nudi) Islam na dijete (djetetu).

PRIČAO JE NAMA Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Hišam, izvijestio nas je Mamer od Zuhrije, izvijestio me Salim, sin Abdullaha, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je on izvijestio njega da je Umer otišao u grupi od drugova Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, prema Ibnu Sajjadu dok su našli njega (da) se igra sa dječacima kod tvrđave Megaletovića. A već se približio tada Ibnu Sajjad (vremenu da) postane punoljetan. Pa nije opazio dok je udario Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, njegovu leđa sa svojom rukom, zatim je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Da li svjedočiš (očituješ) da sam ja poslanik Allaha?" Pa je pogledao k njemu Ibnu Sajjad pa je rekao: "Svjedočim (Očitujem) da si ti poslanik nepismenih (kao od majke rođenih ljudi; ili: poslanik narodnih ljudi; ili: poslanik Arapa)." Pa je (onda još) rekao Ibnu Sajjad Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio: "Da li (ti) svjedočiš da sam ja poslanik Allaha?" Rekao je njemu Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Vjerovao sam (tj. Vjerujem) u Allaha i Njegove poslanike." Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Šta je to (što) viđaš (tj. Šta ti se to pričinja, prikazuje)?"

(Ibnu Sajjad je bio obična jedna varalica koja se bavila, odnosno bavio proricanjem sudbine i uopće pogađanjem i proricanjem okupljajući oko sebe neuki narod, pa je Muhamed a.s. i otišao s namjerom da ga raskrinka, ali je postupao s njim oprezno i učtivo. To se vidi i iz postavljenoga pitanja: "Šta to viđaš?")

Rekao je Ibnu Sajjad: "Dolazi (dođe) mi istinit i lažac." Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pomiješala se na tebe (tj. tebi) stvar (istine i laži, kao što je to slučaj sa svima proricateljima i pogađačima)." Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista ja sam već sakrio tebi (nešto) sakriveno (tj. zamislio sam jednu rečenicu, ili riječ - pa pogodi šta je to, pogodi šta sam ti zamislio, pogodi šta sam zamislio)."

(Veli se da je Muhamed a.s. bio zamislio riječ duhan: dim, para.)

Rekao je Ibnu Sajjad: "Ono je (tj. To što si zamislio je riječ) "duhh", "duhhun": proso, proha." Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Tjeraj (Goni, gubi se, marš, oš)! Pa nećeš pretrčati (preći) tvoju (svoju) vrijednost." Rekao je Umer:

"O poslaniče Allaha! Dozvoli meni u (vezi) njega (da) udarim njegov vrat (mačem, tj. da mu odsiječem glavu)!" Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Ako ga bude (on; Ako bude on Antihrist - Dedždžal), pa neće se dati tebi vlast na njemu (nad njim, nego Isa-u a.s.), a ako ne bude ga (on, a ako ne bude on), pa nema (nikakva) dobra tebi u njegovom ubijanju." Rekao je Ibnu Umer: Otišao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, i Ubejj, sin Ka'ba, došla su njih dvojica (u) palme koje (su bile te što) je u njima Ibnu Sajjad. Te kada je unišao (u te) palme, počeo je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (da) se čuva za deblima palmi, i on se prikrada (neopaženo se primiće) da čuje od Ibnu Sajjada (kakvu god) stvar prije (nego) da vidi njega (Ibnu Sajjad). A Ibnu Sajjad je nauznačen (tj. ležao je nauznačice) na svojoj postelji u (jednom čupavom) pokrivaču (ogrtaču) svome, u njemu je (nekakvo) mrmljanje (nerazumljivo ispuštanje glasa). Pa je vidjela majka Ibnu Sajjada (Ibnu Sajjadova) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, a on se čuva za debla (iza debala, tj. zaklanja se sa deblima, za deblima) palmi, pa je rekla Ibnu Sajjadu:

"O Safe moj!" A ono (tj. a to) je njegovo ime. Pa je skočio (brzo se podigao) Ibnu Sajjad. Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Da je ostavila njega (neupozorena), razjasnio bi (svoje stanje u pravoj suštini)." A rekao je Salim: rekao je Ibnu Umer: Zatim je ustao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, u ljudima (među ljude), pa je pohvalio na Allaha sa (onim) što je On njegov pripadnik (tj. pohvalu je izrekao Allahu kako doliči i pripada da se izrekne pohvala Njemu), zatim je spomenuo (onoga) velikoga lažova (koji se treba pojaviti pred smak, propast svijeta - Antihrista), pa je rekao:

"Zaista ja opominjem vas (da se pazite, da se čuvate od) njega. I nema od vjerovijesnika (nijednoga da je drukčije činio) osim (tako da) je već opominjao svoj narod (za njega). Zaista već je opominjao (za) njega Nuh (Noe) svoj narod, ali ću reći (sada ja) vama o njemu (jedan) govor (što) nije rekao njega (nijedan) vjerovijesnik svome narodu:

Znaćete (tj. Znajte) da je on ćorav (slijep u jedno oko), a da Allah nije sa ćoravim (tj. a da Allah nije ćorav)."

GLAVA

govora Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, Židovima: "Primitite Islam spasićete se."

Rekao je njega (ovaj hadis) Makburija od Ebu Hurejreta.

GLAVA:

Kada je primio Islam (jedan) narod (tj. neki ljudi) u kući rata (u nemuslimanskoj, zemlji, državi), a za njih je (tj. a oni imaju neko) imanje i zemlje (zemlju), pa ona (imanja i zemlje) su za njih (pa ona su njihova i kada muslimani zauzmu, osvoje taj kraj gdje se nalaze ta imanja i zemlje, a neće se uzimati kao ratni plijen).

(U vezi ovoga postoje razna mišljenja islamskih pravnika u pravnim školama-mezhebima.)

PRIČAO NAM JE Mahmud, izvijestio nas je Abdurezak, izvijestio nas je Ma'mer od Zuhrije, od Alije, sina Husejna, od Amra, sina Usmana sina Affana, od Usameta, sina Zejda, rekao je: rekao sam:

"O poslaniče Allaha! Gdje ćeš odsjesti (ti) sutra?" U njegovom hodočašću (oprostajnom to sam ja rekao). Rekao je: "A da li je ostavio za nas (nama) Akil odsjedalište (ikakvo, ikakav stan)?"

(A to znači Akil je prodao moju kuću još dok je bio idolopoklonik prije nego je primio Islam pošto sam preselio u Medinu, pa ja nemam sada u Meki ništa, nikakvoga stana svoga vlastitoga. Muhamed a.s. nije poništio, dakle, kupoprodajni čin Akila kada je bio Akil idolopoklonik, pa, prema, tome neće se poništiti pogotovo pravo vlasništva jednoga muslimana nad njegovom imovinom od strane muslimanske države bez obzira gdje se ta imovina muslimana nalazila.)

Zatim je rekao (Muhamed a.s.): "Mi smo odsjedači sutra u dolini (ili: u uzvišenju pod brijegom, u podnožju brijega) Kinanetovića, mjestu prekrivenom pijeskom gdje su se zaklinjali (tj. sklapali savez) Kurejševići na bezvjerstvo. A to se (sastojalo u tome) da su Kinanetovići sklopili savez (sa) Kurejševićima na Hašimoviće (protiv Hašimovića) da neće trgovati s njima i (da) neće davati odsijedanja njima (u svojim kućama kao gostima, tj. da ih neće zaštićavati, neće im davati utočišta).

Rekao je Zuhrija: "Hajfun" je (isto što i) "vadin": dolina.

(Međutim, drugi kažu da "hajfun" znači uzvišenje iznad doline uz podnožje samoga brda, brijega.)

PRIČAO NAM JE Ismail, rekao je: pričao mi je Malik od Zejda, sina Eslema, od njegova oca da je Umer, sin Hattaba, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), učinio namjesnikom (postavio upravnikom jednoga) slobodnjaka svoga, zove se Hunejj, na zabrani (tj. nad terenom gdje su bile na paši samo deve države), pa je rekao:

"O Hunejje! Skupi tvoje (svoje) krilo od muslimana (tj. otkloni, povuci svoju ruku, ne potegni svoje ruke na muslimane, ne čini im nasilja), i čuvaj se molitve (tj. kletve) ugnjetenoga (tj. onoga kome se učinila nepravda, nasilje), pa (jer) zaista molitva ugnjetenoga je uslišana. I uvedi (u ispašu zabrane) gospodara stadenca (maloga stada) deva i gospodara stadenca brava, a čuvaj me (tj. a čuvaj se) deva Ibnu Avfa i deva Ibnu Affana (tj. ne upuštaj njihove deve u zabranu), pa (jer) zaista njih dva (su tako imućna) ako propadne blago (stoka na paši) njih dvojice, vratiće se (obradiće se) k palmama i usjevu. A zaista gospodar (tj. vlasnik) stadenca deva i gospodar stadenca brava (su takvi) ako propadne blago (stoka) njih dvojice, doći će meni (svaki od njih) sa svojim sinovima (tj. dovešće mi svoju djecu) pa će reći: "O zapovjedniče vjernika! O zapovjedniče vjernika!" Pa zar ostavljač njih sam ja (tj. Pa zar ću ih ja ostaviti, odbiti u takvom stanju da im ne dadnem zlatnika i srebrenjaka iz državne blagajne kao pomoć), nema oca tebi (tj. ne bilo ti oca)?! Pa voda i trava (pašnjak u zabrani državnoj) lakši su na mene (meni da im dadnem) od zlata i srebra. Tako mi zakletve Allaha (tj. Tako mi Allaha) zaista oni zaista vide (tj. smatraju, ili: smatraće) da sam ja već nasilje učinio njima. Zaista one (ove zemlje što su proglašene zabranom) su zaista njihove zemlje, pa su se borili na njih (za njih) u predislamlju i primili su Islam na njih (za njih) u Islamu (tj. u doba Islama). Tako mi (Onoga) koji je (taj što je) moja duša u Njegovoj ruci da nije imanja (tj. žive stoke koja je takvo državno imanje) koje (je to što) nosim na njemu u (na) putu

Allaha (tj. prenosim, transportujem vojnike i vojničke potrepštine), ne bih zabranio na njih (tj. ja ne bih označio kao zabranu njima) od njihovih zemalja (nijednoga) pedlja."

GLAVA

pisanja vođe ljude (ljudi, tj. popisivanje vođe ljude, ljudi koji idu u borbu ili inače).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Sufjan od Aameša, od Ebu Vaila, od Huzejfeta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Napišite (Popišite) mi ko je izgovorio sa Islamom (tj. ko je izjavio Islam) od ljudi." Pa smo popisali njemu hiljadu i pet stotina ljudi. Pa smo rekli: "Plašimo se, a mi smo hiljadu i pet stotina."

(To jest: "Zar da se plašimo, a nas je hiljadu i pet stotina?!" Veli se da je to bilo na Hendeku, a neki kažu da je to bilo na Uhudu, a neki vele na Hudejbiji. A onda Huzejfe r.a. kaže dalje šta se dešavalo poslije smrti Muhameda a.s. među muslimanima kada je muslimana bilo mnogo više na broj, broju: "Pa zaista već sam vidio nas (da) smo se stavili iskušenju (na iskušenje do te mjere) čak (da) zaista čovjek zaista klanja sam on, a on je uplašen (bojažljiv).")

(Kastalanija veli: Možda Huzejfe misli na stanje među muslimanima za vrijeme halife Usmana r.a. kada su neki pokrajinski upravljači u Kufi, kao Velid, sin Ukbeta, odgađali molitvu ili su je obavljali nepropisno, pa su neki pobožni ljudi obavljali molitvu zasebno sami u tajnosti, a onda su je opet obavljali sa tim upravljačima bojeći se smutnje i iskušenja od strane tih takvih muslimanskih upravljača i zapovjednika.)

PRIČAO NAM JE Abdan od Ebu Hamzeta, od Aameša:..... pa smo našli njih pet stotina (prilikom navedenoga popisivanja) Rekao je Ebu Muavijete:

Što (bi moglo da bude) između šest stotina do sedam stotina.

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Sufjan od Ibnu Džurejdža, od Amra, sina Dinara, od Ebu Mabeda od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Došao je (jedan) čovjek k Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Zaista ja sam se upisao u vojnu takvu i takvu (u tu i tu vojnu), a moja žena je hodočasnica (tj. ide na hodočašće)." Rekao je:

"Vrati se, pa hodočasti sa tvojom (svojom) ženom."

GLAVA:

Zaista Allah će osnažiti (pojačati, pomoći) vjeru (Islam) sa čovjekom griješnim.

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije. - H - A PRIČAO MI JE Mahmud, sin Gajlana, pričao nam je Abdurezak, izvijestio nas je Ma'mer od Zuhrije, od Ibnul-Musejeba, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Prisustvovali smo (jednoj vojni) sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao za (jednoga) čovjeka od (onih) ko (je takav da) tvrdi Islam (tvrđi za sebe da je musliman):

"Ovaj je od porodice Vatre (tj. od onih koji će u pakao)." Pa pošto je prispjela (počela) borba, borio se (taj) čovjek žestokim borenjem, pa je pogodila njega rana (tj. pa je ranjen). Pa se reklo:

"O poslaniče Allaha! Koji (tj. Čovjek koji je taj što) si rekao (za njega ono): zaista on je od porodice Vatre, pa zaista on se već borio danas žestokim borenjem, i već je umro." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Ka Vatri." Rekao je: Pa skoro je (blizu, blizu je bilo da) neki (od) ljudi da posumnja. Pa dok su oni na tome, kadli se reklo: Zaista on nije umro, ali je s njim (tj. u njega ima) žestoka rana. Pa pošto je bilo od noći (te neki dio prošao), nije se strpio na (toj) rani, pa je ubio svoju osobu (tj. sebe, sam sebe). Pa se izvijestio Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, za to (o tome), pa je rekao:

"Allah je veći (od svega)! Svjedočim da sam ja rob (sluga) Allaha i Njegov poslanik." Zatim je zapovjedio Bilalu pa je dozivao u (među) ljudima (tj. vikao, obnarodovao je ljudima ovo):

"Zaista ono neće unići (u) raj (niko drugi) osim muslimanska osoba. I zaista Allah će zaista osnažiti ovu vjeru sa čovjekom griješnim."

GLAVA

(onoga) ko se je (sam) učinio zapovjednikom bez postavljanja za zapovjednika kada se bojao neprijatelja.

PRIČAO NAM JE Jakub, sin Ibrahima, pričao nam je Ibnu Ulejjeteo od Ejuba, od Humejda, sina Hilala, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Propovijedao je (Držao je prediku) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (sa govornice) pa je rekao:

"Uzeo je zastavu (muslimanski bajrak) Zejd, pa se je pogodio (tj. pa je pogođen, pa je poginuo). Zatim je uzeo nju Dža'fer, pa se pogodio (pa je poginuo). Zatim je uzeo nju Abdullah, sin Revahata pa se pogodio (pa je i on pogođen). Zatim je uzeo nju Halid, sin Velida bez postavljanja zapovjednikom, pa se je osvojilo na njega (tj. pa se dala pobjeda njemu od Allaha dž.š.). A ne veseli me - ili je rekao: ne veseli njih - da su oni kod nas." I rekao je: A zaista njegova dva oka zaista suze (teku suzama njih dva, teku mu suze iz očiju).

GLAVA

pomoći sa pojačanjem (tj. sa slanjem novih ili drugih vojnih jedinica nekoj vojnoj jedinici, grupi).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Ibnu Ebu Adij i Sehl, sin Jusufa, od Seida, od Katadeta, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (bio jednom i u takvoj prilici da) su došli njemu Ri'l, i Zekvan, i Usajjet, i Lihjanovići pa su tvrdili da su oni već primili Islam i tražili su pomoć (pojačanje od) njega na njihov narod (tj. protiv njihova naroda). Pa je pomogao (dao pojačanje) njima

Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, sa sedamdeset (ljudi) od Pomagača. Rekao je Enes:

Nazivasmo ih Kura'i (Čitači), nose (nosili su) drva u danu, a klanjaju (a klanjali su) u noći. Pa su otišli s njima dok su doprli Bi'ru Meunetu (a onda tude, tu) su učinili vjerolomstvo njima i pobili su ih. Pa je srčano (ili: ponizno) molio mjesec (dana, Muhamed a.s.) moli (moleći) na Ri'l, i Zekvan i Lihjanoviće (tj. proklinjući ih u molitvi, jer moliti ne znači: proklinjati). Rekao je Katadete: I pričao nam je Enes da su oni čitali o njima Kur'an:

"Zar ne! Priopćite našem narodu za (to) da smo mi već sreli našega Gospoda, pa je zadovoljan bio od nas i zadovoljio je nas."

Zatim se je podiglo to poslije (tj. taj odlomak Kur'ana, ajet taj je podignut - dokinut i u tekstu).

(U vezi dokidanja nekih odlomaka Kur'ana - ajeta - sad ćemo se podsjetiti da dokidanje može biti takvo da ajet ostane u tekstu, ali mu je smisao dokinut, a može biti dokinut iz teksta, a da njegov sadržaj i dalje ostaje na snazi. Takav je gornji ajet i ajet koji je govorio o pohlepi, a koji je takođe dokinut u tekstu, a smisao mu nije dokinut, jer pohlepa je ostala pokuđena.)

GLAVA

(onoga) ko je pobjedio (nadvladao) neprijatelja pa je ostao (boravio) na njihovoj poljani (dvorištu, predvorju) tri (dana).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Abdurrahima, pričao nam je Revh, sin Ubadeta, pričao nam je Seid od Katadeta, rekao je: spomenuo je nama Enes, sin Malika, od Ebu Talhata, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je on bio, kada se pokazao (kao pobjednik) na (nad nekim) narodom, boravio (ostao bi) u poljani (predvorju, dvorištu, tj. u njihovoj okolini) tri noći (tj. tri dana). Slijedio je njega (Revha) Muaz i Abdul-Aala: pričao nam je Seid od Katadeta, od Enesa, od Ebu Talhata, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

GLAVA

(onoga) ko je razdijelio ratni plijen u svojoj vojni i svome putovanju.

A rekao je Rafi': Bili smo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, u Zul-Hulejfi, pa smo pogodili (zarobili smo neke) brave i deve, pa je izjednačio deset (komada) od brava sa (jednom) devom.

PRIČAO NAM JE Hudbete, sin Halida, pričao nam je Hemam od Katadeta da je Enes izvijestio njega, rekao je:

Obavio je umru Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, od Dži'raneta (mjesta) gdje je razdijelio ratne plijenove Hunejna.

GLAVA:

Kada su zaplijenili idolopoklonici (kao ratni plijen) imovinu muslimana, zatim je našao nju (taj) musliman.

Rekao je Ibnu Numejr:

PRIČAO NAM JE Ubejdulah od Nafi'a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Otišao je (jedan) konj njegov, pa je uzeo njega neprijatelj, pa su se pokazali nad njim (nad neprijateljem tim istim kao pobjednici) muslimani. Pa se vratio na njega (njemu - Ibnu Umeru onaj konj) u vrijeme poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. I odbjegao je (jedan) rob njegov (rob koji je pripadao Ibnu Umeru) pa se priključio sa Vizantincima (otišao je Vizantincima), pa su se pokazali (kao pobjednici) nad njima muslimani, pa je vratio njega (toga roba) na nj (tj. njemu - Ibnu Umeru) Halid, sin Velida, poslije Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Jahja od Ubejdulaha, rekao je: izvijestio me je Nafi' da je (jedan) rob za Ibnu Umera (tj. Ibnu Umerov) odbjegao, pa se priključio sa (tj. k) Vizantincima, pa se pokazao (kao pobjednik) nad njim Halid, sin Velida, pa je vratio njega na Abdullaha (tj. Abdullahu). I da je (jedan) konj za Ibnu Umera (Ibnu Umerov) odlutao (podivljao je), pa se priključio sa (tj. k) Vizantincima, pa se pokazao (kao pobjednik) nad njim, pa su vratili njega na Abdullaha (Abdullahu).

Rekao je Ebu Abdullah: "Are je izvedeno od "el-ajru", a ono (tj. a riječ "el-ajru", ili: "ajrun") je magarac divljači (tj. divlji magarac), to jest: pobjegao je.

(Hoće da kaže da "are" znači što i "herebe", a "herebe" znači pobjegao je, pa i "are", prema tome, znači: pobjegao je. A kada je "je'are" od "ajrun": divlji magarac, onda se i ovako, možda, može prevesti: podivljao se je, što bi i ovako mogli reći: odlutao je.)

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Junusa, pričao nam je Zuhejr od Musa-a, sina Ukbeta, od Nafi'a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je on bio na (jednom) konju (na) dan (kada) su se sreli muslimani (sa neprijateljem), a zapovjednik muslimana tada je Halid, sin Velida, poslao je njega Ebu Bekr, pa je uzeo njega (konja) neprijatelj. Pa pošto se je porazio (taj) neprijatelj, vratio je Halid njegovoga (Ibnu Umerovog) konja.

GLAVA

(onoga) ko je govorio sa perzijskim (jezikom) i nerazumljivim (jezikom, ili: iranskim, tj. nearapskim jezikom - jer se kod Arapa često naziva iranskim, perzijskim jezikom svaki jezik i govor koji nije arapski) i (GLAVA) Njegovoga govora, uzvišen je: "... i nesložnost (tj. različnost) vaših jezika i vaših boja....", "..... i nismo poslali od poslanika (nijednoga drukčije) osim sa jezikom njegovoga naroda....".

PRIČAO NAM JE Amr, sin Alije, pričao nam je Ebu Asim, izvijestio nas je Hanzalete, sin Ebu Sufjana, izvijestio nas je Seid, sin Mina-a, rekao je: čuo sam Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao sam:

"O poslaniče Allaha! Zaklali smo (jednu) životinjicu našu i samlio sam sa' (3,33 kg.) od ječma (ječma), pa dođi ti i nekolicina." Pa je viknuo (uskliknuo) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"O stanovnici Hendeka! Zaista Džabir je već napravio jelo, pa dođite (hajdete) onamo s vama!"

(Veli se u ovoj izreci da je riječ "surun": jelo, perzijska riječ, a upotrebio ju je Muhamed a.s. u svome govoru. Izraz "fehajjehelen" je kovanica od slijedećih riječi: "fe": pa; "hajje": dođi!; "helen" jedni kažu od "hel": da li?, a drugi kažu od "ehlen": porodicom. Prema prvima "hajjehelen bikum": Da li ćete da dođete (već jednom) s vama?! - Požurite se vi! Prema drugima "hajjehelen bikum": Dođite kao porodica! Dobro došli kao kućani naši vi ste! Bez obzira od kojih je stvarno riječi sastavljen taj izaz on znači da se požure, kao što znači i naš izraz: Ovamo vi! Ili: Brže onamo vi!)

PRIČAO NAM JE Hibban, sin Musa-a, izvijestio nas je Abdullah od Halida, sina Seida, od njegova oca, od Umu Halide, kćeri Halida, sina Seida, rekla je:

Došla sam poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, sa mojim (svojim) ocem, a na meni je (neka) žuta košulja. Rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Seneh, seneh!" (Ili: "Senih, senih!") Rekao je Abdullah (Mubarekov): A ona je (tj. A ta riječ ima značenje) u abesinskom (jeziku): lijepa. Rekla je: Pa sam otišla (tj. počela da) se igram sa pečatom vjerovijesništva (među plećima Muhameda a.s. što je bio kao mladež), pa je spriječio (otjerao vikom) mene moj otac. Rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ostavi (Pusti) je!" Zatim je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Izvehtila i iznosila (ti tu košulju; ili: Izderala i poderala je ti)! Zatim izvehtila i iznosila! Zatim izvehtila i iznosila!" Rekao je Abdullah: Pa je ostala (Umu Halida tako dugo da je nosi) dok je pocrnila (košulja da se više ni pranjem nije mogla učiniti čistom zbog dugotrajnoga nošenja, oblačenja).

("Ebli" doslovno znači: daj ti da istruhne, a slično značenje ima i riječ "ahliki". To će reći: Nosila je tako dugo da ti istruhne, da postane vehta, iznošena, poderana.)

PRIČAO JE NAMA Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Gunder, pričao nam je Šubete od Muhameda, sina Zijada, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je Hasen, sin Alije, uzeo (jednu) datulu (hurmu) od datula milostinje, pa je učinio (tj. stavio je) nju u svoja usta, pa je rekao njemu Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, sa perzijskim (jezikom, ili perzijskim načinom odvratanja djece od nečega):

"Kah! Kah! (Ili: Kahin! Kahin!:) Pfuj! Pfuj!"

(To jest: "Kah!, a to će reći: Pfuj! Baci to iz usta!)

"Zar ne znaš da mi nećemo jesti (tj. da ne jedemo mi) milostinju."

(Pod zamjenicom "mi" Muhamed a.s. misli na sebe i na svoj najbliži rod, rođake među koje svakako dolazi i taj njegov unuk kojem je Muhamed a.s. i uputio navedeni izraz.)

GLAVA

varanja (pljačke, samovoljnoga prisvajanja ili krađa ratnoga plijena prije nego što se ratni plijen razdijeli - u daljem tekstu radi kratkoće ovakva vrsta varanja, prevare nazivaće se izrazom pljačka) i (GLAVA) govora Allaha, uzvišen je: "..... a ko pljačka, doći će sa (onim) što je pljačkao (donijeće ono što je pljačkao)....".

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Ebu Hajjana, rekao je: pričao mi je Ebu Zur'ate, rekao je: pričao mi je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Ustao je u (tj. među) nama Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je spomenuo pljačku, pa je veličao nju i veličao je njezinu stvar (tj. prikazivao je težinu grijeha pljačke i velikih posljedica koje se rađaju od grijeha pljačke). Rekao je:

"Neka nipošto ne sretnem jednoga (od) vas (na) sudnjem danu (a) na njegovom vratu ovca za nju je blek (tj. ovca koja ima blek, blejanje - a znači: na njegovom vratu ovca bleči, bleji), (a zatim) na njegovome vratu je konj za njega je rzanje (konj koji rže), govori (taj takav):

"O poslaniče Allaha! Pomozi mi." Pa ću reći: "Ne posjedujem tebi (nikakve) stvari (tj. ja ti ne mogu ništa pomoći), već sam priopćio tebi (da je zabranjena pljačka kao i drugi teški grijesi)." I na njegovom vratu je deva za nju je mukanje (tj. deva koja muče, riče), govori (taj čovjek):

"O poslaniče Allaha! Pomozi mi." Pa ću reći: "Ne posjedujem tebi (nijedne) stvari, već sam priopćio tebi." I na njegovom vratu je šutilac (tj. novac koji šuti), pa govori (čovjek koji je pljačkao taj novac što ga sada na sudnjem danu nosi na sebi):

"O poslaniče Allaha! Pomozi mi." Pa ću reći: "Ne posjedujem tebi (nijedne) stvari, već sam priopćio tebi." Ili na njegovom vratu su krpe (odjeća, platna za odjeće koje) se viju, pa govori:

"O poslaniče Allaha! Pomozi mi." Pa ću reći: "Ne posjedujem tebi (nijedne) stvari, već sam priopćio tebi."

A rekao je Ejub od Ebu Hajjana: "..... konj za njega je rzanje (hrzanje, tj. konj koji rže, hrže)."

GLAVA

maloga (iznosa) od pljačke.

A nije spomenuo Abdullah, sin Amra, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je on spalio njegovu robu (robu čovjeka koji će biti istaknut, spomenut malo kasnije). I ovo je ispravnije (pričanje sljedećega hadisa i događaja od drugih).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan od Amra, od Salima, sina Ebul-Dža'da, od Abdullaha, sina Amra, rekao je:

Bio je na prtljagi Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (kao čuvar jedan) čovjek, rekne se (tj. bilo je ime) njemu Kirkirete, pa je umro. Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"On je u Vatri." Pa su otišli (da) pogledaju k njemu, pa su našli (jednu) abaiju (vuneni ogrtač što) je već (bio) upljačkao (opljačkao, ukrao) nju.

Rekao je Ebu Abdullah: Rekao je Ibnu Selam: Kerkerete. Misli (na to da ime treba izgovarati) sa vokalom "e" (poslije slova) "k", i on (ovaj naziv, ovo ime) je zapamćen (ili: shvaćen, savladan) tako.

GLAVA

(onoga) što se mrzi od klanja deva i brava u ratnim plijenovima.

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Ebu Avanete od Seida, sina Mesruka, od Abajeta, sina Rifa'ata, od njegova djeda Rafi'a, rekao je:

Bili smo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, u Zul-Hulejfi, pa je pogodila (zadesila je) ljude glad, i pogodili smo (zarobili smo neke) deve i brave. A bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, u najzadnjim (grupama) ljudi. Pa su požurili, pa su postavili lonce. Pa je zapovjedio za lonce pa su se izvrnuli (prolili). Zatim je razdijelio, pa je izjednačio deset od brava (deset brava) sa (jednom) devom. Pa je pobjegla od njih (od tih deva jedna) deva, a u narodu su lahki (lagani) konji, pa su tražili njega (devca što je odbjegao, pobjegao), pa je zamorio njih. Pa je pružio k njemu (ruku jedan) čovjek sa strijelicom, pa je zadržao (zastavio) njega (devca) Allah. Pa je rekao (Muhamed a.s.):

"Ove životinje su (takve neke od njih da se može reći) za njih divlje, kao divlje (od divljači, pa što (tj. koja) odbjegne na vas (vama), pa napravite (učinite) s njom ovako (evo ovako, tj. gađajte ih strijelicama)." Pa je rekao moj djed: "Zaista mi se nadamo - ili: bojimo - da ćemo sresti neprijatelja sutra, a nisu sa nama noževi (nemamo noževa, sabljama ne smijemo klati životinje da se ne istupe). Pa da li (da) koljemo sa trstikom (životinje da bi se snabdjeli mesom)?" Pa je rekao: "Što (god) dadne (da) potekne krv (Što god otvori, pusti krv) i (što je zaklano tako da) se je spomenulo ime Allaha (pri njegovom klanju), pa jedi, (osim jedino da) nije zub i nokat (bio to s čime se je zaklalo). A (ja) ću ispričati vama o tome (uzrok). Što se tiče zuba, pa kost je (to, to je kost). A što se tiče nokta, pa noževi Abesinaca su (nokti)."

GLAVA

vesele vijesti u osvajanjima (tj. GLAVA uzakonjenja davanja vesele vijesti o pobjedama muslimana).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Musena-a, pričao nam je Jahja, pričao nam je Ismail, rekao je: pričao mi je Kajs, rekao je: rekao je meni Džerir, sin Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je meni poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zar nećeš izbaviti (riješiti, dati odmora i mira, tj. Daj riješi) mene od Zul-Halesata", a (to) je bila (jedna) kuća u njoj je Has'am (pleme držalo, valjda, svoje kipove i ta se kuća) imenuje (naziva) Ka'ba jemenskoga (područja)."

(Ovaj hadis je već prolazio i ovu početnu rečenicu "Ela turihuni" sam preveo sa: Zar nećeš odmoriti mene. To se isto i ovdje trebalo učiniti, ali je ovdje omaškom prevedeno sa: Zar nećeš izbaviti.... Riječ "turihu" može da se prevede na više načina, pa je zato i učinjena ova omaška. Iako nema bitne razlike u značenju, ipak se treba držati koliko je moguće istih izraza i riječi pri prevodu jedne iste riječi na više mjesta koja se javlja u istom smislu.)

Pa sam otišao u (tj. sa) stotinu i pedeset (ljudi konjanika) iz (plemena) Ahmes, a bili su (oni) drugovi (tj. posjednici) konja. Pa sam izvijestio Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da ja neću biti (tj. da nisam) stalan na konjima (tj. da nisam dobar jahač), pa je udario u moja prsa čak (da) sam vidio trag njegovih prsta u (na) mojim prsima, pa je rekao:

"Moj Bože! Ustali (Učvrsti) ga, i učini ga napućivačem napućenim." Pa je otišao k njoj, pa je razbio nju i spalio je nju. Pa je poslao k Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, (jedno lice da) obraduje (obeseli) njega. Pa je rekao poslanik Džerira:

"O poslaniče Allaha! Tako mi (Allaha) koji je poslao tebe sa istinom, nisam došao tebi dok (nije nastao čas da) sam ostavio nju (tako) kao da je ona šugava deva." Pa je blagoslovio (izrekao blagoslov) na konje (plemena) Ahmes i njihove ljude pet puta. Rekao je Museded: Kuća u (plemenu) Has'amu (tj. u pričanju navedenoga hadisa mjesto "a bila je kuća u njoj je Has'am...." Museded je rekao: ".... a (to) je kuća u Has'amu....").

GLAVA

(onoga) što se daje obeseljivaču (onome ko donese veselu vijest).

A dao je Ka'b, sin Malika dvije odjeće kada se obeselio sa pokajanjem (tj. kada mu je donešena vesela vijest da mu je primljeno pokajanje kod Uzvišenoga Allaha).

GLAVA:

Nema seobe (iselenja, iseljenja, emigracije nikakve) poslije Osvojenja.

PRIČAO NAM JE Adem, sin Ebu Ijasa, pričao nam je Šejban od Mansura, od Mudžahida, od Tavusa, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan osvojenja Meke:

"Nema seobe, ali je borba i namjera (ostala u važnosti), i kada se zatražite u boj, pa idite u boj."

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Musa-a, izvijestio nas je Jezid, sin Zurej'a, od Halida, od Ebu Usmana Nehdije, od Mudžaši'a, sina Mes'uda, rekao je:

Došao je Mudžaši' sa svojim bratom Mudžalidom, sinom Mes'uda, k Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Ovo je Mudžalid (da) se prisegne tebi na seobu (emigraciju)." Pa je rekao:

"Nema seobe poslije osvojenja Meke, ali primam prisegu njemu na Islam."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan: rekao je Amr i Ibnu Džurejdž: čuo sam Ata'a (da) govori: otišao sam sa Ubejdom, sinom Umejra, k Aiši, bio zadovoljan Allah od nje, a ona je ususjedačica u Sebiru (tj. a ona je odsjela u susjedstvu, u blizini brda Sebira), pa je rekla nama:

"Presjekla (Prekinula) se seoba otkad je osvojio Allah na Njegovoga (tj. Na Svoga) Vjerovijesnika (Svome Vjerovijesniku), pomilovao ga Allah i spasio, Meku."

GLAVA:

Kada se prisilio čovjek ka gledanju (pogledu) u dlake (malje) štice (zaštićenih nemuslimana), i (kada se prisilio k pogledu) vjernica kada su (one) pogriješile Allahu i (kada se prisilio k) njihovom ogoljavanju (skidanju njih).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Abdullaha sina Havšeba, Taifija, pričao nam je Hušejm, izvijestio nas je Husajn od Sa'da, sina Ubejdeta, od Ebu Abdurrahmana - a bio je osmanovac (tj. davao je prednost hazreti Usmanu nad hazreti Alijom) - pa je rekao Ibnu Atijjetu - a (ovaj) je bio alijevac:

"Zaista ja zaista znam šta (je razlog) koji je osmionio (osmjelio) tvoga druga na krvi (tj. znam šta je dalo smjelosti Aliji r.a. da prolijeva krvi, krv). Čuo sam ga (da) govori: Poslao je mene Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, i Zubejra pa je rekao:

"Idite (u) vrt taki (takvi, takav), i naći ćete u njemu (jednu) ženu (što) je dao njoj Hatib knjigu (tj. jedno pismo)." Pa smo otišli (u taj) vrt, pa smo rekli:

"Knjigu (pismo)." Rekla je: "Nije dao meni." Pa smo rekli: "Zaista izvadiceš svakako, ili zaista ogoliću (skinuću) svakako tebe (tj. skinuću potpuno odjeću s tebe i ostaćeš gola dok te ne pretražim i dok ne nađem pismo)." Pa je izvadila iz svoga pojasa (pasa pismo). Pa je poslao k Hatibu (poziv da dođe). Pa je rekao (Hatib):

"Ne žuri (sa suđenjem, osudom). Tako mi Allaha nisam zanijekao (tj. nisam postao bezvjernik) i nisam sebi povećao za Islam (ništa drugo) osim ljubav. A nije bio nijedan od tvojih drugova (u drukčijem, drugačijem položaju) osim (takvom), a za njega (tj. a on ima) u Meki (nekoga) ko (je taj što) odbija Allah sa njim od njegove porodice i njegovoga imanja. A nije bio za mene (u mene) nijedan (niko). Pa sam želio da uzmem kod njih ruku (tj. neku zaslugu zbog koje će mi poštediti porodicu i imanje)." Pa je potvrdio njega (njemu to) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. Rekao je Umer:

"Pusti me, (da) udarim njegov vrat, pa (ili: jer) zaista on je dvoličnjačio (tj. on je postao dvoličnjak, licemjerac, licemjer)." Pa je rekao (Muhamed a.s.): "A šta upoznaje tebe (tj. A šta znaš ti)? Možda je Allah nadnio se (natkućio se, tj. nadnio Svoju milost) na stanovnike (tj. borce učesnike) Bedra pa je rekao: "Radite šta ste htjeli (tj. šta god želite)."

Pa ovo je (razlog) koji je osmionio (osmjelio) njega (Aliju r.a.).

GLAVA

izlaženja u susret vojnicima (borcima, ratnicima pri njihovom povratku iz borbe).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Ebul-Esveda, pričao nam je Jezid, sin Zurej'a, i Humejd, sin Esveda, od Habiba, sina Šehida, od Ibnu Ebu Mulejketa, rekao je Ibnu Zubejr za Ibnu Džaferu (tj. Ibnu Džaferu), bio zadovoljan Allah od njih:

"Je li se sjećaš kad smo susreli (izašli u susret) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, ja, i ti i Ibnu Abbas?" Rekao je: "Da. Pa je nosio (ili: natovario) nas, a ostavio je tebe."

PRIČAO NAM JE Malik, sin Ismaila, pričao nam je Ibnu Ujejneta od Zuhrije, rekao je: rekao je Saib, sin Jezida, bio zadovoljan Allah od njega:

Otišli smo (da) susretnemo (da dočekamo) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, sa djecom do Senijjetul-Veda'a.

(To je ime mjesta u blizini Medine, a doslovno znači: Brežuljak Opraštanja, a valjda, nazvato, nazvano je tako zbog toga što su dotle i pratili putnike i tu su se sa njima opraštali, a tu bi i dočekivali putnike kad su se vraćali.)

GLAVA

(onoga) šta govori (tj. šta treba da uči, izgovara) kada se vratio iz borbe (sa vojne, iz rata).

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Džuvejrijete od Nafi'a, od Abdullaha (Umerova), bio zadovoljan Allah od njega, da je (tj. da bi) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, bio, kada se vratio, veličao tri puta (tj. kada bi se vratio iz borbe, bio bi veličao ili veličao bi tri puta - a to znači izgovorio bi tri puta: "Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber"). Rekao je (tj. Rekao bi poslije tekbira):

"Vračači (Vračaoci smo mi, tj. Vraćamo se), ako je htio Allah, kajači (smo mi), obožavači (obožavaoci smo), hvalioci, za našega Gospoda ničičari (tj. padamo ničice - činimo sedždu - pred moći i veličinom našega Gospoda). Obistinio je Allah Svoje obećanje, i pomogao je Svoga roba i porazio je Stranke (bezbožničke saveznike) sam On."

PRIČAO NAM JE Ebu Ma'mer, pričao nam je Abdul-Varis, rekao je: pričao je meni Jahja, sin Ebu Ishaka, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bili smo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, (u) njegovom vraćanju (povratku) iz Usfana, i poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, je na svojoj samarici (tj. devi), i već je učinio sajahačem (tj. stavio je ozadi, iza sebe) Safiju, kćer Hujejja. (Safija je žena Muhameda a.s.) Pa je posrnula njegova deva, pa su se srušili njih dvoje (na zemlju, na tle) skupa (zajedno). Pa se bacio (bez predomišljanja) Ebu Talhate pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Učinio mene Allah tvojim otkupljenjem (tj. Žrtvovao mene Allah za tebe - Žrtvujem se za tebe)!" Rekao je:

"Na tebe je ženu (da spasiš, tj. Drži, spašavaj ženu)!" Pa je prevrnuo (zavrnuo, stavio je jednu) odjeću na svoje lice, i došao je njoj, pa je bacio nju na nju (odjeću na Safijju), i popravio (uredio) je njima dvoma mjesto jahanja njih dvoga (njih dvoje) pa su uzjahali njih dvoje, i obuhvatili smo (ogradili smo, tj. dali smo štititi, čuvati) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa pošto smo se nadvisili (nadjijeli) na Medinu, rekao je:

"Vračači, kajači, obožavači, za našega Gospoda hvalioci (smo mi)." Pa neprestano to govori dok je unišao (u) Medinu.

PRIČAO NAM JE Alija, pričao nam je Bišr, sin Mufaddala, pričao nam je Jahja, sin Ebu Ishaka, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, da je ono dolazio (tj. vraćao se u Medinu) on i Ebu Talhate sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, i sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, je Safijja, postavljajući sajahačem nje je na

svojoj samarici (devi, tj. on je stavio nju kao sajavača ozadi, iza sebe na svoju devu). Pa pošto su bili u nekom (dijelu) puta, posrnula je deva, pa se je srušio (pao na zemlju) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, i žena. I zaista je Ebu Talhate - rekao je: mislim (da) je rekao: bacio se od (tj. sa) svoje deve, pa je došao poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"O vjerovijesniče Allaha! Učinio mene Allah tvojim otkupljenjem! (Tj. Žrtvujem se za tebe!) Da li je pogodilo tebe od (kakve) stvari (tj. išta - Je li ti se desilo u padu išta)?" Rekao je: "Ne, ali je na tebe ženu (da spasiš)." Pa je bacio Ebu Talhate svoju odjeću na svoje lice, pa se upravio upravljanjem njoj, pa je bacio svoju odjeću na nju, pa je žena ustala. Pa je učvrstio za njih dvoje na samarici (devi) njih dvoga (njih dvoje), pa su uzjahali njih dvoje, pa su išli. Te kada su bili u leđima (za leđima) Medine - ili je rekao: nadvisili se na Medinu - rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Vračači, kajači (pokajnici), obožavači, za našega Gospoda, hvalioci (smo mi, tj. Vraćamo se, kajemo se, obožavamo i hvalimo svoga Gospoda, Jedinoga Boga Allaha)." Pa neprestano govori njih (ove riječi) dok je unišao (u) Medinu.

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

GLAVA

molitve kada je došao iz (tj. sa) putovanja.

PRIČAO NAM JE Sulejman, sin Harba, pričao nam je Šubete od Muhariba, sina Disara, rekao je: čuo sam Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Bio sam sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, u (na jednom) putovanju. Pa pošto smo došli (u) Medinu, rekao je meni:

"Uniđi (Uđi u) Bogomolju, pa klanjaj dva naklona (dva rekata)."

PRIČAO NAM JE Ebu Asim od Ibnu Džurejdža, od Ibnu Šihaba, od Abdurrahmana, sina Abdullaha sina Ka'ba, od njegova oca (Abdullaha) i njegova strica (amidže) Ubejdulaha, sina Ka'ba, od Ka'ba, bio zadovoljan Allah od njega, da je (tj. da bi) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, bio, kada je došao iz (sa) putovanja, unišao (bi u) Bogomolju, pa je (pa bi) klanjao dva naklona (dva rekata) prije (nego) da sjedne.

GLAVA

jela kod dolaženja (stizanja sa puta).

A bio je (običaja) Ibnu Umer (da) mrsi (da ne posti dobrovoljnoga posta odmah po povratku sa puta) zbog (onoga) ko poklopi njemu (tj. ko naklopi, dođe njemu - a to znači zbog posjetilaca koji mu dolaze, pa da bi mogao s njima jesti jelo koje bi im nudio).

PRIČAO JE MENI Muhamed, izvijestio nas je Veki' od Šubeta, od Muhariba, sina Disara, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pošto je došao (u) Medinu, zaklao devu, ili kravu. Povećao je Muaz od Šubeta, od Muhariba, čuo je Džabira, sina Abdullaha:

Kupio je od mene Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio (jednu) devu za ukiju i srebrenjak, ili dva srebrenjaka. Pa pošto je došao (u) Sirar, zapovjedio je za (jednu) kravu pa se zaklala, pa su jeli od nje (pa su je jeli). Pa pošto je došao (u) Medinu, zapovjedio je meni da dođem (u) Bogomolju pa (da) klanjam dva naklona (dva rekata). I izmjerio (izvagao) je meni cijenu deve.

(Veli se da je ovo klanje deve, ili krave, bilo na povratku u Medinu iz Tebuka.)

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Šu'bete od Muhariba, sina Disara, od Džabira, rekao je:

Došao sam iz (sa jednoga) putovanja, pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Klanjaj dva naklona."

Sirar je mjesto (u jednoj) strani (kraju) Medine (veli se tri milje istočno od Medine).

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA.

GLAVA

uzakonjenja (tj. strogo propisane dužnosti davanja) petine (od ratnoga plijena u državnu svojinu, kasu, blagajnu).

PRIČAO NAM JE Abdan, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Junus od Zuhrije, rekao je: izvijestio me Alija, sin Husejna da je Husejn, sin Alije - na njih dvojicu pozdrav (ili: mir)! - izvijestio njega da je Alija rekao:

Bila je za (tj. u) mene (jedna) deva od moga dijela od ratnoga plijena (iz borbe na) dan Bedra. I bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, dao meni (jednu drugu) devu iz petine. Pa pošto sam htio da sagradim sebi (bračnu zajednicu) sa Fatimom, kćerkom poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (tj. pošto sam htio da priredim bračnu svadbu i spratnju - stupanje u spolni odnos sa Fatimom nakon vjenčanja sa njom), ugovorio sam (uzeo sam obećanje, tj. dobio sam obećanje od jednoga) čovjeka draguljara iz Kajnukaovića da otputuje (ode) sa mnom pa (da) dođemo sa izhirom (tj. pa da donesemo izhira-pirike što) sam htio da prodam njega (taj izhir) draguljarima i (da) se pomognem s njim (s tim) u ženidbenoj gozbi moje piranije (moga pira). Pa dok ja skupljam za moje dvije deve robu (tj. pribor) od samara (ili: devećih samara), i vreća i užadi, a moje dvije deve su pokleknute (tj. legle na koljena) uz stranu sobe (tj. prostorije jednoga) čovjeka od Pomagača, (i dok) sam se vratio kada sam skupio što sam skupio, pa kadli moje dvije deve (u takvom su stanju da) su već izdubile se njih dviju grbe (tj. napravljene rupe, udubljenja u njihovim grbama), i rascijepile su se slabine njih dviju (tj. i otvorene, prorezane im slabine) i uzelo se je od jetara (jetri-džigera) njih dviju. Pa nisam posjedovao svoja dva oka kad sam vidio taj izgled (prizor) od njih dviju. Pa sam rekao:

"Ko je učinio ovo?" Pa su rekli: "Učinio je Hamza, sin Abdulmuttaliba, a on je u ovoj kući (sobi, prostoriji) u (tj. među nekim) pijačima (pjanicama, ljudima koji piju) od Pomagača." Pa sam otišao čak (da) uniđem na Vjerovijesnika (Vjerovijesniku), pomilovao ga Allah i spasio. A kod njega je Zejd, sin Hariseta (bio kada sam mu unišao, ušao). Pa je poznao

Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, u (na) mome licu (neki neugodan događaj) koji sam sreo. Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Šta je tebi?" Pa sam rekao: "O poslaniče Allaha! Nisam vidio kao danas nikada. Dotrčao (ili: Skočio) je Hamza na moje dvije deve, pa je izdubio (isjekao) grbe njih dviju, i rascijepio (prorezao) je slabine njih dviju. I, evo, on je to (tj. tu je) u (jednoj) kući, sa njim su pijači (pjanice, pjane)." Pa je pozvao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, za svoj ogrtač, pa se je ogrnuo, zatim je otišao (da) ide (krenuo je). I slijedio sam ga ja i Zejd, sin Hariseta dok je došao kući koja (je ta što) je u njoj Hamza. Pa je tražio dozvolu (da uniđu, da uđu), pa su dozvolili njima, pa kadli su oni pijači (tj. pa kadli oni piju).

("Šerbun" je množina od "šaribun": onaj koji pije - pijač, pjanica.)

Pa je počeo poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) kori Hamzu u (vezi onoga) što je učinio, pa kadli se je Hamza (a Hamza se) već opio (tako da) su jako pocrvenjela (pocrvenila) njegova dva oka. Pa je pogledao Hamza k poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, zatim je podizao pogled pa je pogledao (gledao) k njegovom koljenu. Zatim je podizao pogled pa je pogledao k njegovom pupku (tj. pojasu). Zatim je podizao (može se reći i penjao, jer "sa'ade" znači penjati) pogled pa je pogledao (gledao) u njegovo lice. Zatim je rekao Hamza:

"Da li ste vi (svi išta drugo) osim robovi za moga oca (mome ocu)?" Pa je poznao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, da se on već opio. Pa se vratio (tj. stuknuo se, odstupio je) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, na svoje dvije pete natraške, i izašli smo sa njim.

PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, sin Abdullaha, pričao nam je Ibrahim, sin Sa'da, od Saliha, od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me Urvete, sin Zubejra, da je Aiša, majka vjernika, bio zadovoljan Allah od nje (s njom), izvijestila njega da je Fatima - na nju pozdrav (ili: na nju mir)! - kći poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pitala (tj. molila, tražila od) Ebu Bekra Siddika poslije smrti poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, da razdijeli za nju (tj. njoj) njezinu naslijeđevinu (naslijeđenu imovinu) što je ostavio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, od (onoga) što je dao kao plijen (dobit) Allah na njega (tj. njemu).

("Fej'un" i "ganimetun" znači plijen. Razlika je među te dvije riječi. "Ganimetun" je plijen koji se u borbi zarobi od neprijatelja. "Fej'un" je plijen, u stvari, dobit koja se dobije od neprijatelja izvan borbe, kao što je plaćanje danka, plaćanje poreza i slično.)

Pa je rekao njoj (Fatimi r.a.) Ebu Bekr:

"Zaista je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Nećemo se dati nasljeđivati (tj. Mi se ne naslijeđujemo). Što smo ostavili (tj. Što ostavimo), milostinja je (tj. ima se podijeliti kao milostinja)."

Pa se rasrdila Fatima, kći poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je napustila Ebu Bekra (tj. prekinula je odnose prijateljstva s njim, nije se više obraćala na njega - a neki vele: nije više govorila s njim). Pa je neprestano napustačica njega, čak je preminula (umrla, tj. pa nije se obraćala njemu do svoje smrti), a živjela je poslije poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, šest mjeseci. Rekla je (Aiša r.a.): A bila je Fatima (na stanovištu

da) pita (tj. pitaše, zahtjevaše Fatima od) Ebu Bekra njezin (svoj) dio od (onoga) što je ostavio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, od Hajbera, i Fedeka i njegove milostinje (tj. i njegovih posjeda) u Medini.

(Fedek je mjesto i zemlja između Hajbera i Medine.)

Pa nije htio Ebu Bekr na nju to (da prenese, tj. nije htio njoj to da dadne), i rekao je:

"Nisam ostavljač (tj. Ne ostavljam nijedne) stvari (što) je bio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) radi s njom (da radi nju - neću ostaviti to drukčije) osim (tako da) sam radio s njom (na isti način kao i on - da radim ja nju kao i on). Pa (tj. Jer) zaista ja se plašim, ako ostavim (neku) stvar od njegove zapovjedi, da se nagnem (na krivi put, tj. da skrenem, da ću skrenuti sa pravoga puta)." Pa što se tiče njegove milostinje (tj. njegovih posjeda, vlasništva) u Medini, pa dao je nju (tj. njih) Umer k Aliji i Abbasu. Pa što se tiče Hajbera i Fedeka, pa zadržao je njih dvoje Umer, i rekao je:

"Njih dvoje su milostinja poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Bilo je njih dvoje za njegove obaveze (dužnosti) koje snalaze (zadešavaju) njega i njegove slučajeve (ili: njegove udese), i stvar njih dvoga (Hajbera i Fedeka, odnosno prihoda od nekretnina Muhameda a.s. u Hajberu i Fedeku) je k (onome) ko je upravljao (tj. ko upravlja sa) stvari (vrhovnog državnog rukovođenja)."

Rekao je (Zuhrija): Pa njih dvoje (Hajber i Fedek) su na tom do danas. Rekao je Ebu Abdullah: "I'aterake" sebi si načinio (ovu riječ "i'atera" na taj oblik koji je na oblik) "ifte'ale" od "arevtuhu" (tj. od "ara" koje je od "areve"): snašao sam ga pa sam pogodio njega. A od njega je "jaruhu": snalazi ga (zadešava ga, svraća mu), i "i'aterani": snašlo (poklopilo, pogodilo) je mene.

(Ovo je istitrad. Hoće Buharija da kaže da riječ u ovome hadisu "ta'ru" znači kao i riječ "esabe": pogoditi, snaći, zadesiti, ali Buharija pri tom podsjeća na riječ u Kur'anu "i'atera" koja je izvedena od korijena koji ima i riječ "ta'ru", a obje riječi i "i'atera" i "ta'ru" znače isto. Riječ "i'atera" spomenuta u ajetu: "In nekulu illa'aterake badu alihetina bi suin....". Buharija često ima običaj u Sahihu da postupa ovako. Dovodi u vezu riječi iz Kur'ana sa nekom riječi koja je spomenuta u predmetnom, datom hadisu. Ovo je zadnji puta da se to napominje i objašnjava ta veza. U daljem tekstu se to više neće činiti, jer to stvara, odnosno zadaje prilično teškoća i oduzima prostora i vremena. Samo će se svaka riječ doslovno prevesti, a objašnjenja se neće nikakva davati.)

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Muhameda, Fervija, pričao nam je Malik, sin Enesa, od Ibnu Šihaba, od Malika, sina Evsa sina Hadesana. A bio je (veli Ibnu Šihab) Muhamed, sin Džubejra spomenuo meni (jedno) spominjanje (napomenu) od toga (slijedećeg, sljedećeg) njegova hadisa, pa sam otišao čak (da) uniđem na Malika, sina Evsa. Pa sam pitao njega o tom hadisu, pa je rekao Malik:

Dok sam ja sjedilac u mojoj (Dok sam ja sjedio u svojoj) porodici kad se podigao dan, kadli poslanik Umera, sina Hattaba, dolazi mi. Pa je rekao (Došao mi je pa mi je rekao):

"Odgovori (tj. Odi, Idi) zapovjedniku vjernika." Pa sam otišao sa njim dok uniđem na Umera (dok nisam ušao Umeru), pa kadli je on sjedilac (sjedi) na ljesi kreveta (opletenoj od palmina granja i lišća), nije između njega i nje (nikakva) postelja (tj. sjedi na goloj ljesi, lisi), naslonjen na (jedan) jastuk od kože. Pa sam pozdravio njega, zatim sam sjeo. Pa je rekao:

"O Mali (ili: O Malu, tj. O Malik)! Zaista ono došle su nama iz tvoga naroda porodice (nekih) kuća, i već sam zapovjedio za njih sa darom (jednim malim da se daruju), pa uzmi ga, pa razdijeli ga među njih." Pa sam rekao: "O zapovjedniče vjernika! Da si zapovjedio za njega (za to nekome drugom) osim mene!" Rekao je: "Uzmi ga, o čovječe!" Pa dok sam ja sjedilac (tj. dok sam ja sjedio) kod njega, došao je njemu njegov vratar Jerfa, pa je rekao: "Da li (je) tebi (volja da primiš) u (vezi nečega) Usmana, i Abdurrahmana, sina Avfa, i Zubejra i Sa'da, sina Ebu Vakkasa? Traže dozvolu." Rekao je: "Da." Pa je dozvolio njima. Pa su unišli, pa su pozdravili i sjeli su. Zatim je sjeo Jerfa malo, zatim je rekao: "Da li je tebi u (vezi) Alije i Abbasa?" Rekao je: "Da." Pa je dozvolio njima dvojici. Pa su unišla njih dva, pa su pozdravila, pa su sjela. Pa je rekao Abbas: "O zapovjedniče vjernika! Sudi između mene i između ovoga (Alije)." A njih dva se prepiru (svađaju se njih dva) o (onome) što je zaplijenio (dao kao plijen) Allah na Svoga poslanika (tj. Svome poslaniku), pomilovao ga Allah i spasio, od Nedirovića (Nadirovića). Pa je rekla (ta) grupa, Usman i njegovi drugovi:

"O zapovjedniče vjernika! Sudi među njima dvojicom, i odmori (riješi) jednoga (od njih dvojice od drugoga." Rekao je Umer: "Blago (Polako) vi! Zaklinjem vas sa Allahom koji je (On taj što) sa Njegovom dozvolom stoje (postoje) nebo i Zemlja, da li znate da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Nećemo se naslijeđivati (mi, tj. Ja se ne naslijeđujem, ja se ne naslijeđujem), što smo ostavili, milostinja je (to, tj. to je vakuf - zaklada, pa da li vi to znate)?"

Hoće (sa izrazom "mi") poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, svoju osobu (tj. misli na svoju ličnost, na sebe pod izrazom "mi" - to kaže Umer r.a.).

Rekla je (ta) grupa: "Već je rekao to." Pa se okrenuo Umer na Aliju i Abbasa, pa je rekao: "Zaklinjem vas dvojicu Allahom je li znate vas dvojica da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, već rekao to?" Rekli su njih dvojica: "Već je rekao to." Rekao je Umer: "Pa zaista ja ću ispričati vama o ovoj stvari. Zaista je Allah već naročito dao Svome poslaniku, pomilovao ga Allah i spasio, u ovome plijenu za stvar (neku, tj. njemu je dodijelio naročito nešto što) nije dao njega nijednom (drugom čovjeku) osim njega." Zatim je pročitao (tj. citirao iz Kur'ana slijedeće):

"I (ono) što je zaplijenio Allah na Svoga poslanika (tj. Svome poslaniku) od njih....", do Njegova govora: ".... moćan."

"Pa su bile ove (zemlje Nedirovića, i Hajber i Fedek) čiste (svojine) za poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Tako mi Allaha nije (on) sebi skupio (tj. privukao) njih ispred vas i niti sebi dao prednost u njima nad vama (po nekoj proizvoljnosti i despotizmu). Već je dao vama njega (ratni plijen koji vam je pripadao), i razdijelio je njih (imovine od plijena) u vas dok je ostalo od njih (od tih svih imovina njemu samo) ovo imanje. Pa je bio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) troši na svoju porodicu trošak njihove godine od ovoga imanja (tj. od ovoga imanja je izdvajao hranu i trošak za godinu dana što treba njegovoj porodici), zatim uzme što je ostalo, pa učini njega na mjesto gdje se čini (tj. pa okrene njega na mjesto okretanja, trošenja) imanja Allaha.

(Pod imanjem Allaha misli se na državnu imovinu islamske države. To znači da je Muhamed a.s. prihode od imanja koja su njemu lično pripala kao ratni plijen, trošio na potrebe svoje porodice, a ostatak je davao u državnu imovinu i prihode. Ali za porodicu bi uzeo samo koliko treba za jednu godinu. Međutim i taj trošak porodice za godinu dana bi on više puta

okrnjio pomažući druge, pa bi onda i sam sa porodicom oskudijevao. Tako mu se i dogodilo da je u zadnjoj godini života bio ostao bez hrane za porodicu, pa je uzajmio od jednoga Židova ječma davši mu u zalog štit. Smrt ga je zatekla, a njegov štit je ostao u zalogu, pa ga Ebu Bekr r.a. podiže isplativši dug Muhameda a.s..)

Pa je radio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, s tim (tako u) svome životu. Zaklinjem vas sa Allahom da li znate to?"

Rekli su: "Da." Zatim je rekao Aliji i Abbasu: "Zaklinjem vas dvojicu sa Allahom da li vas dvojica znate to?" Rekao je Umer: "Zatim je usmrtio Allah Svoga vjerovijesnika (Muhameda a.s.), pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao Ebu Bekr:

"Ja sam slijedilac (tj. preuzimač, nasljednik svjetovne vlasti) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." Pa je zgrabio (uzeo) njih (te zemlje, posjede) Ebu Bekr, pa je radio u njima sa (onim načinom) što je radio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. I Allah zna zaista on (Ebu Bekr) je u njima (u tim posjedima radio kao) zaista istinit, dobročinitelj, ispravan (koji ide pravim putem), slijedilac istine (prava). Zatim je usmrtio Allah Ebu Bekra, pa sam bio ja slijeditelj (nasljednik vlasti) Ebu Bekra. Pa sam zgrabio (uzeo) njih (evo već) dvije godine od moga zapovjedništva (tj. vladanja), radim u njima sa (načinom) što je radio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i što je radio u njima Ebu Bekr. I Allah zna (da) sam zaista ja u njima zaista istinit, dobročinitelj, ispravan, slijedilac istine (slijedilac prava). Zatim ste došli vas dvojica meni (da) govorite vas dva meni, i riječ vas dvojice je jedna, i stvar vas dvojice je jedna. Došao si mi, o Abbase, (da) pitaš (tj. tražiš) meni tvoj (svoj) dio od tvoga bratića.

(Abbas je stric, amidža Muhameda a.s..)

I došao je meni ovaj - hoće (da kaže da misli na) Aliju - (on) hoće dio svoje žene od njezina oca (Muhameda a.s.). Pa sam rekao vama dvojici: Zaista poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Nećemo se naslijeđivati. Što smo ostavili, milostinja je."

Pa pošto se pokazalo meni da dadnem njega (tj. dio) k vama dvojici, rekao sam: Ako hoćete vas dvojica, daću ih (ta imanja) k vama dvojici na (tj. uz uslov, uvjet) da je na vas dvojicu ugovor Allaha i Njegova obaveza (da) ćete zaista vas dvojica raditi u njima sa (načinom) što je radio u njima poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i sa (načinom) što je radio u njima Ebu Bekr i sa (načinom) što sam (ja) radio u njima otkad (sam) upravljao njima. Pa ste vas dvojica rekli: Daj ih k nama. Pa s tim (uslovom, uvjetom) dao sam ih k vama dvojici. Pa zaklinjem vas sa Allahom da li sam dao njih k njima dvojici s tim (uslovom)?" Rekla je (ta) grupa:

"Da." Zatim se okrenuo na Aliju i Abbasu, pa je rekao: "Zaklinjem vas dvojicu sa Allahom da li sam dao njih k vama dvojici s tim (uvjetom)?" Rekli su njih dva: "Da." Rekao je: "Pa (da li) sebi tražite vas dva od mene (nekakvo drugo) suđenje osim toga? Pa tako mi Allaha koji je (taj što) sa Njegovom dozvolom stoji (opstoji) nebo i zemlja neću suditi u njima (o njima, o tim imanlima, posjedima Muhameda a.s. nekakvim drugim) suđenjem osim toga, pa ako ste vas dva nemoćni od njih, pa dajte vas dva njih k meni, pa zaista ja ću biti dosta vama dvojici (za) njih."

GLAVA:

Izvršenje (tj. davanje, donošenje) petine je od vjere.

PRIČAO NAM JE Ebu Numan, pričao nam je Hamad od Ebu Džemreta Dubeije, rekao je: čuo sam Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) govori:

Došlo je izaslanstvo Abdul-Kajsa, pa su rekli: "O poslaniče Allaha! Zaista ovo pleme (tj. ovaj plemenski ogranak) od Rebi'ata je (u takvom položaju da) su između nas i između tebe bezvjernici (plemena) Mudara, pa nismo (u mogućnosti da) dopremo k tebi osim u zabranjenom mjesecu. Pa zapovjedi nam za (neki) posao (da) uzmemo od njega (da radimo po njemu) i pozivamo k njemu ko je iza nas (ostao u plemenu)." Rekao je:

"Zapovjedamo vam za četiri (stvari) i zabranjujem vam četiri (posla, stvari): vjerovanje u Allaha (koje se sastoji u) svjedočenju da nema božanstva osim Allaha - i svezao je sa svojom rukom - i uspostavljanje molitve, i davanje zekata (obavezne milostinje), i postenje (i post mjeseca) ramadana (ramazana) i da izvršavate za Allaha petinu (onoga) što ste zaplijenili. A zabranjujem vam: hrgu (hrge), i stupu, i ćup i namazani smolom sud."

GLAVA

troška žena Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, poslije njegove smrti.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, pričao nam je Malik od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Neće sebi razdijeliti moji nasljednici (ni jednoga) zlatnika. Što sam ostavio poslije troška mojih žena i hrane moga radnika (tj. namjesnika - halife), pa ono (ostalo, ostatak) je milostinja."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Ebu Šejbeta, pričao nam je Ebu Usamete, pričao nam je Hišam od svoga oca, od Aiše, rekla je:

Preminuo je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a nema u mojoj kući (ni) od (kakve) stvari (tj. nema ništa što) jede njega jetraš (biće koje ima jetru, tj. živo biće što jede) osim polovina ječma u (jednoj) rafi mojoj (tj. u jednom mome dolau, udubljenju u zidu sobe, ili: u polici, u drvenom ormaru mome, prislonjenom uza zid - kako su protumačili neki riječ "reffun"). Pa sam jela od njega dok se oduljilo na mene (meni), pa sam izmjerila (premjerila, izvagala) njega (ječam), pa se istrošio (potrošio).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Sufjana, rekao je: pričao mi je Ebu Ishak, rekao je: čuo sam Amra, sina Harisa, rekao je:

Nije ostavio Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (ništa drugo) osim svoje oružje, i svoju bijelu mazgu i (neku) zemlju (što) je ostavio nju (kao) milostinju (vakuf-zakladu).

GLAVA

(onoga) što je došlo o kućama (ili: o sobama, prostorijama) žena Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, i što se je pripisivalo od kuća (soba) k njima, i (GLAVA) govora Allaha, uzvišen je: "I ustalite se (stanujte) u vašim kućama (sobama, o žene Vjerovijesnika)....", i (govora Uzvišenoga Allaha): "... ne ulazite u sobe Vjerovijesnika osim da se dozvoli vama....".

PRIČAO JE NAMA Hibban, sin Musa-a, i Muhamed, njih dva su rekla: izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Mamer i Junus od Zuhrije, rekao je: izvijestio me Ubejdulah, sin Abdullaha sina Utbeta sina Mes'uda, da je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje, žena Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekla:

Pošto je bio težak (tj. Kada je postao teški bolesnik) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, tražio je dozvolu (od) svojih žena (supruga) da se njeguje u mojoj sobi, pa su dozvolile njemu (pa su mu dozvolile).

PRIČAO NAM JE Ibnu Ebu Merjem, pričao nam je Nafi', čuo sam Ibnu Ebu Mulejketa, rekao je: rekla je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje:

Premينو je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, u mojoj sobi, i u mome redu (u mojoj smjeni), i između mojih pluća i mojih prsa, i sastavio (skupio) je Allah između moje pljuvačke i njegove pljuvačke. Rekla je: Unišao je Abdurahman sa zubočistkom (tj. donio je drvo za čišćenje zuba - misvak), pa je bio nemoćan (slab) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, od njega (od tog drveta da ga pripremi, uredi za čišćenje zuba), pa sam uzela njega (to drvo) pa sam sažvakala (tj. uredila zubima) njega, zatim sam trljala zube njemu s njim.

(Na taj se je način i sastavila njezina i njegova pljuvačka.)

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ufejra, rekao je: pričao mi je Lejs, rekao je: pričao mi je Abdurahman, sin Halida, od Ibnu Šihaba, od Alije, sina Husejna, da je Safija, žena Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, izvijestila njega da je ona došla poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) posjeti njega, a on je boravilac (boravio je) u Bogomolji u zadnjih deset (dana) od ramadana (od mjeseca ramazana, a on je zatvoren u i'tikaf). Zatim je ustala (da) se povrati (ona), pa je ustao sa njom poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, dok je dopro blizu (blizu) vrata Bogomolje kod vrata Umu Selemete, žene Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (a u tom času) prošla su pokraj njih dvoga (njih dvoje) dva čovjeka od Pomagača, pa su dali pozdrav na poslanika Allaha (tj. pa su pozdravili Božijega poslanika), pomilovao ga Allah i spasio, zatim su prošla njih dva. Pa je rekao njima dvojici poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Na polaganost vas dvojica (tj. Polako vas dva)!" Rekli su njih dva: "Slava Allahu! O poslaniče Allaha!" I bilo je to veliko na njih dvojicu (Bilo je to veliko njima dvojici). Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista satana (đavo) dopre od čovjeka (čovjeku na) mjesto dopiranja (čovjekove) krvi, i zaista ja sam se uplašio da baci u srca vas dvojice (kakvu) stvar (nešto)."

PRIČAO JE NAMA Ibrahim, sin Munzira, pričao nam je Enes, sin Ijada, od Ubejdulaha, od Muhameda, sina Jahja-a sina Habbana, od Vasi'a, sina Habbana, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Uspeo (Popeo) sam se iznad sobe Hafse, pa sam vidio Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) vrši svoju nuždu okrenut leđima Strani, okrenut prednjim dijelom Siriji.

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Munzira, pričao nam je Enes, sin Ijada, od Hišama, od njegova oca da je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje, rekla:

Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) klanja popodnevu molitvu (popodnevikindiju), a Sunce nije izašlo (još, tj. a nije još nestalo sunčeve svjetlosti) iz njezine sobe.

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Džuvejriete od Nafi'a, od Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Ustao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, propovjednikom (tj. kao propovjednik), pa je dao znak (tj. pa je pokazao) prema stanu Aiše, pa je rekao:

"Ovdje je smutnja (iskušenje, ili: pobuna)." Tri puta (je to rekao). "Gdje se rađa rog satane (đavola, tj. na istočnoj strani - na istoku je pobuna, krvoproliće; ili: smutnja, iskušenje)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Abdullaha, sina Ebu Bekra, od Amrete (Amre), kćeri Abdurahmana, da je Aiša, žena Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, izvijestila nju da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, bio kod nje, i da je ona čula glas (nekog) čovjeka (da) traži dozvolu (da uniđe, da uđe) u sobu Hafse. Pa sam rekla:

"O poslaniče Allaha! Ovo je (nekakav) čovjek traži dozvolu u tvoju sobu (kuću da uđe)." Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Mislim ga (da je to) omsica (Mislim da je taj-i-taj) za strica Hafse od dojenja (tj. stric, amidža Hafse po mlijeku). Dojenje zabranjuje što zabranjuje rođenje."

GLAVA

(onoga) što se je spominjalo od oklopa Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, i njegova štapa, i njegova mača (sablje), i njegova pehara (čашe), i njegova pečata (prstena), i šta su upotrebljavali halife poslije njega od toga od (onoga) što se nije spominjala njegova dioba, i od njegove kose (dlake Muhameda a.s.), i njegove obuće i njegovih posuda od (onoga) što sebi traže blagoslov (sreću s tim) njegovi drugovi i (drugi ljudi) osim njih poslije njegove samrti (smrti).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Abdullaha, Ensarija, rekao je: pričao mi je moj otac od Sumameta, od Enesa da je Ebu Bekr, bio zadovoljan Allah od njega, pošto se imenovao (postavio) halifom (nasljednikom, zamjenikom Muhameda a.s. u upravljanju i rukovođenju muslimanskom državom), poslao njega k Bahrejnu, i napisao je njemu ovu knjigu (tj. pismo - a radi se o pismenom dokumentu o propisima zekata) i zapečatio je nju (knjigu, tj. pismo) sa pečatom Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. A bio je uklesani (urezani) natpis (toga) pečata (u) tri reda (linije): "Muhamed" (riječ činila je jedan) red, a "resulu" (ta riječ činila je drugi) red, a "Allahi" je (činila ta riječ treći) red.

PRIČAO JE MENI Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Muhamed, sin Abdullaha, Esedija, pričao nam je Isa, sin Tahmana, rekao je:

Izvadio je k nama Enes dvije obuće (tj. dvije cipele) gole, njih dvije imaju dva kajiša. Pa je pričao meni Sabit Bunanija poslije od Enesa da su njih dvije, dvije obuće Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

("Džerdavejni": gole, ogoljene tumači se da su bile otrcane tako da na njima nema dlake, a to znači da su bile kao nove napravljene od kože sa koje se nije bila skinula dlaka.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Beššara, pričao nam je Abdul-Vehhab, pričao nam je Ejjub od Humejda, sina Hilala, od Ebu Burdeta, rekao je:

Izvadila je k nama Aiša, bio zadovoljan Allah od nje, (jednu) ukrpljenu odjeću i rekla je:

"U ovome se je iščupala (uzela) duša Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio." A povećao je Sulejman od Humejda, od Ebu Burdeta, rekao je:

Izvadila je k nama Aiša (jednu) grubu donju odjeću (jedan grub pokrivač, zastirač) od (onoga) što se pravi u Jemenu i (jednu) odjeću od ove (vrste) koja (je ta što) nazivaju nju mulebbeda.

("Mulebbeda" znači ukrpljena, a znači i: uvaljana, zbijena.)

PRIČAO NAM JE Abdan od Ebu Hamze, od Asima, od Ibnu Sirina, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, da se čaša Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, razbila, pa je uzeo mjesto rascijepljenja (napuknuća sa jednim) lancem od srebra (tj. stegnuo je razbijeni taj dio, stegnuo je napuklo mjesto na toj čaši srebrenim lancem).

Rekao je Asim: Vidio sam (tu) čašu i pio sam u njoj (tj. iz nje).

PRIČAO NAM JE Seid, sin Muhameda, Džermija, pričao je nama Jakub, sin Ibrahima, pričao nam je moj otac da je Velid, sin Kesira, pričao njemu od Muhameda, sina Amra sina Halhaleta, Duelije, pričao je njemu da je Ibnu Šihab pričao njemu da je Alija, sin Husejna, pričao njemu da su oni kada su došli Medini od (strane) od Jezida, sina Muavije (u) vrijeme ubistva (pogibije) Husejna, sina Alije, - milost Allaha na njega! - (imali takav slučaj da) je sreo njega (Aliju, sina Husejnovoga) Misver, sin Mahremeta, pa je rekao njemu:

"Da li ti imaš od (kakve) potrebe (nešto da) zapovjediš meni za nju?" Pa sam rekao njemu: "Ne." Pa je rekao: "Pa da li si ti davač meni (tj. Da li bi mi dao) mač poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da ga čuvam)? Pa (tj. jer) zaista ja se plašim da nadvlada tebe narod na njega (tj. za njega - za mač). Tako mi zakletve Allaha zaista ako dadneš meni njega, neće se spojiti k njima nikada (tj. on im neće pasti u ruke) do (da) se priopći (uzme, dok se ne uzme) moja duša. Zaista Alija, sin Ebu Taliba, zaprosio je kćer Ebu Džehla na Fatimu - na nju pozdrav (mir)! - pa sam čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) predikuje (drži govor, propovjed) ljudima o tome na ovoj svojoj govornici, a ja sam tada zreo (punoljetan), pa je rekao:

"Zaista Fatima je od mene, i ja se plašim (pribojavam) da se iskuša (ona, tj. da će pasti u iskušenje) u svojoj vjeri." Zatim je spomenuo (jednoga) zeta svoga od Abdušemsovića, pa je

pohvalio na njega (pohvalio ga) u njegovom zetovstvu njemu (tj. u njegovom zetovskom držanju prema njemu - a misli se na Asa sina Rebi'a, muža Zejnebe, kćeri Muhameda a.s.). Rekao je: "Pričao je meni pa je bio istinit meni, i obećao je meni pa je ispunio (obećanje) meni. A zaista ja nisam (takav da) zabranjujem dozvoljeno, i neću dozvoliti (ne dozvoljavam) zabranjeno, ali tako mi Allaha neće se sastati (sjediniti) kći poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i kći neprijatelja Allaha (kći Božijeg neprijatelja - tj. Ebu Džehla) nikada."

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Sufjan od Muhameda, sina Sukata, od Munzira, od Ibnul-Hanefijeta, rekao je:

Da je bio Alija, bio zadovoljan Allah od njega, spominjač (sa nečim nedoličnim) Usmana, bio zadovoljan Allah od njega, (tj. Da je Alija spomenuo Usmana ikada sa nečim ružnim), spomenuo bi ga (na) dan (kada) su došli njemu (neki) ljudi pa su tužili (pa su se žalili na) nastojače Usmana (tj. na službenike, činovnike Usmanove koji su ubirali zekat). Pa je rekao meni Alija:

"Idi (Odi) k Usmanu, pa izvijesti njega da je ona (ova listina, lista, jer je Alija r.a. poslao listu po Ibnul-Hanefijetu, a u toj listi je bilo napisano kako se je ubirala) milostinja (u vrijeme) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa zapovjedi tvojim (svojim) nastojačima (službenicima da) rade (prema onome što je) u njoj." Pa sam došao njemu s njom (pa sam mu je donio). Pa je rekao:

"Obogati nju od nas (tj. Okreni je od nas, pusti je od nas dalje, nosi je od nas)!"

(Vele da je Usman r.a. u ovom slučaju postupio ovako jer je i on imao sličnu listu.)

Pa sam došao s njom Aliji (tj. donio sam je Aliji nazad, vratio sam je Aliji), pa sam izvijestio njega (pa sam ga izvijestio), pa je rekao:

"Stavi je gdje si uzeo nju (tj. Stavi je ondje odakle si je i uzeo)." Rekao je Humejdija: Pričao nam je Sufjan, pričao nam je Muhamed, sin Sukata, rekao je: čuo sam Munzira Tevziju od Ibnul-Hanefijeta, rekao je: Poslao je mene moj otac (rekavši mi):

"Uzmi ovu knjigu (pismo, listu), pa odi s njom (tj. odnesi je) k Usmanu, pa (tj. jer) zaista je u njoj zapovjed Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, o milostinji (o mobaveznoj milostinji - o zekatu)."

GLAVA

dokaza (pokazatelj) na (to, za to) da je petina (ratnoga plijena) za udese (nevolje, tj. za vanredne prilike, za nepredviđene izdatke) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i (za) siromašne i (GLAVA) odabiranja Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, stanovnike natkrivenoga prostora i udove (osobe, tj. davanja prednosti njima) kada je pitala (tj. molila) njega Fatima - a tužila (žalila) se k njemu (na) mljevenje i žrvanj - da dadne slugu njoj od roblja (od zarobljenika), pa je prepustio nju k Allahu.

PRIČAO NAM JE Bedel, sin Muhabbera, izvijestio nas je Šubete, izvijestio me Hakem, rekao je: čuo sam Ibnu Ebu Lejla-a, pričao nam je Alija da se je Fatima - na nju pozdrav (ili: mir)! - tužila (na ono) što sreta od žrvnja (ručnoga) od (tj. zbog toga) što melje. Pa je doprlo njoj da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (bio u takvoj prilici da) se došlo (njemu) sa robljem (tj. da mu je dovedeno nekakvo roblje), pa je došla njemu (da) pita (moli) njega (za jednoga) slugu (tj. da joj on dadne, poslužitelja između tih zarobljenika).

Pa se nije složila s njim (tj. nije ga zatekla kod kuće, nije pogodila čas da dođe kada je on kod kuće), pa je spomenula Aiši (zbog čega je bila došla). Pa je došao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je spomenula to Aiša njemu. Pa je došao nama, a već smo (bili) unišili (u) naše ležnice (već smo legli). Pa smo otišli (tj. počeli) zato (da) ustanemo, pa je rekao:

"Na vas dvoga mjestu (tj. Ostanite na svome mjestu)", čak sam našla (osjetila) studen (hladnoću) njegovih dviju nogu na mojim prsima. Pa je rekao:

"Zar ne! (Pažnja, pazite!) Pokazaću vama dvoma na bolje (tj. Pokazaću nešto što je bolje) od (onoga) što ste vas dvoje pitali (molili) njega. Kada vas dvoje uzmete ležnice vas dvoga (Kada legnete), pa veličajte Allaha trideset i četiri (puta), i zahvalite vas dvoje trideset i tri, i slavite vas dvoje trideset i tri (puta), pa zaista to je bolje vama dvoma (dvome) od (onoga) što ste vas dvoje pitali (molili, tražili) njega."

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "... pa da je za Allaha petina njega (petina ratnoga plijena) i za Poslanika.....".

Misli (na to da) je za Poslanika razdjeljivanje toga (tj. dioba petine - ili: dioba plijena). Rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ja sam samo razdjeljivač i blagajnik, a Allah daje."

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Šubete od Sulejmana, i Mansura i Katadeta da su oni čuli Salima, sina Ebul-Dža'da, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je on rekao:

Rodio se za (tj. u jednoga) čovjeka od nas, od Pomagača (jedan) dječak, pa je htio da imenuje njega Muhamedom (tj. da mu nadije ime Muhamed). Rekao je Šubete: U pričanju Mansura (veli se): Zaista je (taj) Pomagač rekao: Nosio sam njega na mome (svome) vratu, pa sam došao s njime (tj. donio sam ga) Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio. A u pričanju Sulejmana: Rodio se njemu dječak, pa je htio da imenuje njega Muhamedom (da mu dadne ime Muhamed). Rekao je (Muhamed a.s.):

"Imenujte sa mojim imenom, a ne nazivajte se sa mojim nazivom (mojim nadimkom), pa (jer) zaista ja sam se učinio samo razdjeliteljem (da) razdjeljujem među vama." A rekao je Husajn: "Poslao sam se razdjeljivačem (da) razdjeljujem među vama." Rekao je Amr: izvijestio nas je Šubete od Katadeta, čuo sam Salima od Džabira:

Htio je da imenuje njega Kasimom (tj. Htio je da mu dadne ime Kasim), pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Imenujte sa mojim imenom, a ne nazivajte se sa mojim nazivom (sa mojim nadimkom - A njegov nadimak je bio Ebul-Kasim a.s.)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Sufjan od Aameša, od Salima, sina Ebul-Dža'da, od Džabira, sina Abdullaha, Ensarije, rekao je:

Rodio se za (u jednoga) čovjeka od nas dječak, pa je imenovao njega Kasimom (dao mu je ime Kasim). Pa su rekli Pomagači: "Nećemo nazivati tebe Ebul-Kasimom i nećemo

obradovati tebi oko (s tim nadimkom, tj. nećemo ti dati tu počast da te zovemo tim nadimkom)." Pa je došao Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"O poslaniče Allaha! Rodio se meni dječak, pa sam imenovao njega Kasimom, pa su rekli Pomagači: "Nećemo nazivati tebe Ebul-Kasimom i nećemo obeseliti tebi oko." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Učinili su lijepo Pomagači. Imenujte sa mojim imenom, a ne nazivajte se sa mojim nazivom (sa mojim nadimkom). Pa ja sam samo razdjeljivač (Kasim)."

PRIČAO NAM JE Hibban, sin Musa-a, izvijestio nas je Abdullah od Junusa, od Zuhrije, od Humejda, sina Abdurahmana, da je on čuo Muavijeta, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ko (je taj što) hoće Allah s njim dobro, dadne razumjevanje njemu u (ovoj) vjeri. A Allah je davač (darivalac), a ja sam razdjeljivač. I neprestano će biti ova sljedba nadvladavači (pobjednici) nad (onim) ko se je protivio njima dok dođe zapovjed Allaha, a oni su nadvladavači (pobjednici)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Sinana, pričao nam je Fulejh, pričao nam je Hilal od Abdurahmana, sina Ebu Amreta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Ne dajem vam (ja), a niti sprječavam vam. Ja sam razdjeljivač, stavim gdje se meni zapovjedilo."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jezida, pričao nam je Seid, sin Ebu Ejuba, rekao je: pričao mi je Ebul-Esved od Ibnu Ebu Ajjaša - a njegovo ime je Numan - od Havlete Ensarije, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je: čula sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Zaista (neki) ljudi gaze (neprirodno, tj. nastoje svekolikom silom da ugaze, da se umiješaju) u imovinu Allaha bez prava (bespravno), pa za njih je Vatra (na) sudnjem danu."

GLAVA

govora Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio: "Dozvolili su se za vas (tj. vama) ratni plijenovi." A rekao je Allah, uzvišen je: "Obećao je vama Allah mnoge ratne plijenove (da) ćete uzeti njih, pa je požurio vama ove....".

Pa ona (ratna dobit - plijen) je za općenitu (skupinu muslimana - za sve slojeve po slovu toga ajeta čiji je tekst zbijen i općenit) dok je (poslije) njega objasnio Poslanik, pomilovao ga Allah i spasio, (da ratni plijen pripada muslimanskim borcima i onima za koje je određena petina ratnoga plijena bez obzira na učestvovanje u borbi).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Halid, pričao nam je Husajn od Amira, od Urveta Barikije, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Konji su (takvi da) je svezano u njihove kike (kose nad čelom) dobro: nagrada i ratni plijen do sudnjega dana."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, pričao nam je Šuajb, pričao nam je Ebu Zinad od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Kada je propao (tj. Kada propadne) kserks, pa nema kserksa poslije njega. I kada je propao (kada propadne) kajsar, pa nema kajsara poslije njega. Tako mi (Onoga) koji je (taj što je) moja duša u Njegovoj ruci zaista će se potrošiti svakako blagajne njih dvojice u put Allaha."

PRIČAO NAM JE Ishak, čuo je Džerira, od Abdul-Melika, od Džabira, sina Semureta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada je propao (Kada propadne) kserks, pa nema kserksa poslije njega; i kada je propao (kada propadne) kajsar, pa nema kajsara poslije njega. Tako mi (Onoga) koji (je taj što) je moja duša u Njegovoj ruci zaista će se potrošiti svakako blagajne njih dvojice u put Allaha."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Sinana, pričao je nama Hušejm, izvijestio nas je Sejjar, pričao nam je Jezid Fekir (Siromašni), pričao nam je Džabir, sin Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Dozvolili su se meni ratni plijenovi."

PRIČAO NAM JE Ismail, pričao mi je Malik od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Zajamčio je Allah za (svakoga onoga) ko se borio u (na) Njegovom putu, neće izvesti njega (ništa drugo) osim borba u (na) Njegovom putu i potvrđivanje Njegovih riječi (tj. vjerovanje u Njegove riječi), (Allah je zajamčio) za (to) da će uvesti njega (u) raj, ili (da) će povratiti njega k njegovom stanu koji (je taj što) je izašao iz njega - (povratit će ga) sa nagradom ili ratnim plijenom."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Ala-a, pričao nam je Ibnul-Mubarek od Ma'mera, od Hemmama, sina Munebbiha, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Vojevao je (jedan) vjerovijesnik od vjerovijesnika, pa je rekao svome narodu: "Neka ne slijedi mene (nijedan) čovjek (što) je posjedovao brak žene, a on hoće da sagradi s njom, a nije (još) sagradio s njom (polni odnos, tj. nije imao s njom spolni odnos, a hoće da ima jer se je vjenčao s njom); i niti ijedan (ko) je sagradio kuće (sobe), a nije podignuo njihove krovove (ili: plafone, tavane); i niti ijedan (ko) je sebi kupio brave ili steone deve, a on iščekuje njihovo rađanje (janjenje i telenje, otelenje)." Pa je vojevao, pa se približio selu (u vrijeme) molitve popodneva (ikindije) ili blizu toga, pa je rekao Suncu:

"Zaista ti si zapovjedbno, a ja sam zapovjeden."

(To jest: "Tebi je zapovjedbno da ideš svojim tokom, a i meni je zapovjedbno da se borim i da se molim u tačno određenom vremenu koje se određuje i ravna prema tvome toku.)

"Moj Bože! Zadrži ga (Sunce) na nas (tj. Zadrži ga nama)!" Pa se je zadržalo dok je osvojio Allah na njega (tj. dok je dao pobjedu Allah njemu). Pa je skupio ratne plijenove. Pa je došla - misli (na to da je došla neka plava) vatra - zato (da) pojede njih, pa nije okušala (okusila) njih. Pa je rekao:

"Zaista u (među) vama je pljačka (krađa ratnoga plijena), pa neka se prisegne meni od svakoga plemena (jedan) čovjek." Pa se je priljepila ruka (jednoga) čovjeka za njegovu ruku. Pa je rekao: "U (tj. Među) vama je (ta) pljačka, pa neka se prisegne meni tvoje pleme." Pa se je priljepila ruka dvojice ljudi ili tri (čovjeka) za njegovu ruku. Pa je rekao: "U vas je pljačka." Pa su došli sa glavom (tj. donijeli su jednu glavu) kao glava krave od zlata, pa su stavili nju, pa je došla vatra, pa je pojela njih (taj ratni plijen).

(To jest: pojela, spržila je ratne plijenove.)

Zatim je dozvolio Allah nama ratne plijenove (da se koristimo s njima, a nije nama rekao da ih spaljujemo). Vidio je našu slabost i našu nemoć, pa je dozvolio njih nama."

GLAVA:

Plijen (ratni) je za (onoga) ko je prisustvovao događaju (toj borbi, okršaju u kojem su zarobljeni ratni plijenovi).

PRIČAO NAM JE Sadekate, izvijestio nas je Abdurahman od Malika, od Zejda, sina Eslema, od njegova oca, rekao je: rekao je Umer, bio zadovoljan Allah od njega:

"Da nije zadnjega (dijela od) muslimana, ne bih osvojio selo (ni jedno drukčije) osim (tako da) bih razdijelio njega među njegove stanovnike (tj. osvajače) kao što je razdijelio Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, Hajber."

GLAVA

(onoga) ko se borio za plijen (tj. radi ratnoga plijena), da li će se okrnjiti od njegove nagrade (na sudnjem danu)?

PRIČAO JE MENI Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Gunder, pričao nam je Šubete od Amra, rekao je: čuo sam Ebu Vaila rekao je: pričao nam je Ebu Musa Eš'arija, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je (jedan) Beduin Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio:

"Čovjek se bori za ratni plijen (tj. zbog plijena), i čovjek se bori zato (da) se spominje, i bori se zato (da) se vidi njegovo mjesto. Ko je u (na) putu Allaha?" Pa je rekao:

"Ko se borio (Ko se bori) zato (da) bude riječ Allaha - ona najviša, pa on je u putu Allaha."

GLAVA

razdjeljivanja vođe (onoga svega) što dođe na njega (njemu) i (da vođa) sakrije (neki dio, nešto i) za (onoga) ko nije bio prisutan njemu ili je bio odsutan od njega.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Abdul-Vehhaba, pričao nam je Hammad, sin Zejda, od Ejjuba, od Abdullaha, sina Ebu Mulejketa, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (imao jednom i takav slučaj da) su se poklonili njemu (neki ogrtači (kabanice, mantili) od svile, prikopčani sa zlatom (ili: išarani sa zlatom u obliku dugmadi, kopča), pa je razdijelio njih u (tj. među neke) ljude od svojih drugova, i svrgnuo je (tj. i stavio je na stranu) od njih jedan (ogrtač) za Mahremeta, sina Nevfela. Pa je došao, a sa njim je njegov sin Misver, sin Mahremeta, pa je stao na vrata, pa je rekao:

"Zovni ga meni." Pa je čuo Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, njegov glas, pa je uzeo ogrtač, pa je izašao u susret njemu s njim i okrenuo se njemu sa njegovim kopčama (od zlata), pa rekao:

"O Ebul-Misvere (O oče Misvera)! Sakrio sam ovaj za tebe. O Ebul-Misvere! Sakrio sam ovaj za tebe." A bila je u njegovoj čudi (naravi velika) žestina (tj. Ebul-Misver Mahremete je bio žestoke naravi). A predao je njega (ovaj hadis) Ibnu Ulejjete od Ejjuba. Rekao je Hatim, sin Verdana: pričao nam je Ejub od Ibnu Ebu Mulejketa, od Misvera:

Došli su na Vjerovijesnika (Došli su Vjerovijesniku), pomilovao ga Allah i spasio, (nekakvi) ogrtači. Slijedio je njega (Ejjuba) Lejs od Ibnu Ebu Mulejketa.

GLAVA:

Kako je razdijelio Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, Kurejzata i Nedira, i šta se dalo njemu od toga u (tj. za) njegove udese (nevolje, važne i vanredne slučajeve, tj. nepredviđene izdatke).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Ebul-Esveda, pričao nam je Mu'temir od svoga oca, rekao je: čuo sam Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Bio je čovjek (od Pomagača običaja da) učini Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, (dio od svojih) palmi dok je (on) sebi osvojio Kurejzata i Nedira, pa je poslije toga bio (običaja da) vrati na njih (tj. pa poslije toga vraćaše njima njihove palme).

GLAVA

blagoslova vojnika (ratnika) u njegovom imanju, živ i mrtav (tj. bio vojnik živ ili mrtav), sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, i upravljajima zapovjedi.

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Ibrahima, rekao je: rekao sam Ebu Usametu:

"Je li pričao vama Hišam, sin Urveta, od svoga oca, od Abdullaha, sina Zubejra (ovo što će se sada navesti)?" Rekao je: Pošto je stao Zubejr (na) dan deve (tj. na dan borbe koja se zove Dan deve), pozvao je mene, pa sam stao (ili: ustao) k njegovoj strani (tj. uz njega, do njega), pa je rekao:

"O moj sinčiću (O sinak)! Zaista ono (stanje je takvo da) se neće ubiti danas (drugi) osim ugnjetač ili ugnjeteni. I zaista ja ne mislim sebe (drukčije) osim (tako da) ću se ubiti (tj. da ću biti ubijen) danas (kao) ugnjeteni (nevin). I zaista od najveće moje brige je zaista moj dug (dugovanje). Pa je li (Da li) misliš (da) ostavlja (ili: da će ostaviti) naš dug od našega imanja (ikakvu) stvar (išta)?" Pa je rekao (dalje): "O moj sinčiću! Prodaj naše imanje, pa izvrši (tj. plati) moj dug." I oporučio je za trećinu i njezinu trećinu za njegove sinove. Misli (na) Abdullaha, sina Zubejra (da) govori (da kaže) trećina trećine. "Pa ako pretekne od našega imanja (neki) pretek (višak) poslije izvršenja duga (neka) stvar (štogod), pa njegova trećina je za tvoje dijete (za tvoju djecu, a ostale dvije trećine eventualnoga viška neka budu siromasima)."

Rekao je Hišam: A bilo je neko (od) djece Abdullaha već stalo prema (tj. već se izjednačilo sa) nekima (od) sinova Zubejra (a to su): Hubejb i Abbad. I on je imao (doslovno: I za njega je bilo, tj. imao je on - Zubejr) tada devet sinova i devet kćera. Rekao je Abdullah: Pa je počeo (da) oporučuje meni za njegov (tj. za svoj) dug i (da) govori:

"O moj sinčiću! Ako budeš nemoćan od njega (od duga) u (nekoj) stvari (tj. u nečemu), pa traži pomoć na njega (za dug od) moga Gospodara." Rekao je: "Pa tako mi Allaha nisam znao šta je htio (s tim da kaže) dok sam rekao (dok ga nisam pitao):

"O moj oče! Ko je tvoj Gospodar?"

(Riječ "mevla" ima mnogo značenja: gospodar, zaštitnik, prijatelj, drug, saveznik, rob, slobodnjak - oslobođeni rob; dobročinitelj, susjed, rođak itd., pa zato mu nije ni bilo jasno šta misli pod tim izrazom.)

Rekao je (Odgovorio je): "Allah." Rekao je: "Pa tako mi Allaha nisam pao (zaspao ni) u (kakvu) žalost (tj. poteškoću) od njegova duga (pa da sam postupio drukčije) osim (tako da) sam rekao:

"O Gospodaru Zubejra! Izvrši od njega njegov dug!" Pa je izvršio njega (Pa ga je izvršio). Pa se ubio (tj. Pa je ubijen) Zubejr, bio zadovoljan Allah od njega, a nije ostavio (nijednoga) zlatnika, a ni srebrenjaka, osim (nekih) zemalja (osim neke zemlje), od njih je Gabete (Gaba - velika zemlja u visokim predjelima Medine), i jedanaest kuća u Medini, i dvije kuće u Basri, i (jednu) kuću u Kufi i (jednu) kuću u Egiptu. Rekao je: A bio je njegov dug koji je na njemu samo (na taj način nastao) da čovjek (izvjesni) dolazaše njemu sa imanjem (tj. čovjek bi donio njemu imanje, svoju imovinu) pa traži da pohrani njemu njega (na sačuvanje, na čuvanje), pa rekne Zubejr:

"Ne, ali on je pozajmica (zajam meni od tebe), pa (tj. jer) zaista ja se plašim na (za) njega propasti."

(Tj. Kao primljena stvar na čuvanje može imanje da propadne, pa da se pojave sumnje da sam ga slabo čuvao, i da nastanu razne priče, pa zbog toga ne primam ga kao pohranjenu stvar. Primam ga kao pozajmicu koju ti dugujem, i kao pozajmica neće ti propasti, jer ti ga dugujem. Moraju ti ga platiti moji nasljednici ako ti ga ja ne platim.)

A nije upravljao (nikakvim) zapovjedništvom, a ni kupljenjem zemljarine (poreza na zemlju), a ni (kakvom drugom) stvari (da bi se na taj način obogatio, da bi na taj način postao imućan, jer bogatstvo nije stekao ni na koji drugi način) osim (tako da) bude u (nekoj) vojni

sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, ili sa Ebu Bekrom, i Umerom i Usmanom, bio zadovoljan Allah od njih (s njima).

(Tj. Veliko imanje stekao je samo kao dio koji mu je dodijeljivan iz ratnoga plijena od raznih vojni, ratova, borbi u kojima je učestvovao još sa Muhamedom a.s., pa poslije sa Ebu Bekrom r.a., i Umerom r.a., i Usmanom r.a. za njihove vladavine.)

Rekao je Abdullah, sin Zubejra: Pa sam računao šta je na njemu od duga (koliki je dug, koliko je dužan), pa sam našao njega dvije hiljade hiljada i dvjesto hiljada (tj. dva miliona i dvjesto hiljada). Rekao je: Pa je sreo Hakim, sin Hizama, Abdullaha, sina Zubejra, pa je rekao:

"O sine moga brata (O bratiću)! Koliko je na mome bratu od duga?" Pa je sakrio njega, pa je rekao: "Stotinu hiljada." Pa je rekao Hakim: "Tako mi Allaha ne mislim vaša imanja (da) obuhvataju (tj. da su dovoljna) za ovu (sumu, svotu)." Pa je rekao njemu Abdullah: "Pa je si li vidio tebe (Pa šta misliš) ako je bila (suma duga) dvije hiljade hiljada (dva miliona) i dvjesto hiljada?" Rekao je: "Ne mislim (Ne smatram) vas (da vi) možete ovo. Pa ako ste bili (tj. ako budete) nemoćni od (neke) stvari od njega (od duga), pa tražite pomoć sa mnom (tj. u mene)." Rekao je: A bio je Zubejr sebi kupio Gabete (Gabu) za stotinu i sedamdeset hiljada, pa je prodao nju Abdullah za hiljadu hiljada (tj. za milion) i šest stotina hiljada. Zatim je ustao, pa je rekao:

"Ko je bio (takav da) je za njega na Zubejru (neko) pravo (tj. Ko ima neko svoje pravo pri Zubejru - Ko potražuje nešto od Zubejra - Kome je Zubejr ostao dužan nešto), pa neka dođe nama u Gabu." Pa je došao njemu Abdullah, sin Dža'fera, a bilo je njemu na Zubejru četiri stotine hiljada (Zubejr mu je bio dužan četiri stotine hiljada), pa je rekao Abdullahu: "Ako ste htjeli (tj. Ako hoćete), ostavio sam (tj. ostaviću) nju (tu sumu) vama." Rekao je Abdullah: "Ne." Rekao je: "Pa ako hoćete, učinićete nju u (one) što odgađate (za kasnije da platite) ako ste odgodili (nekoga)." Pa je rekao Abdullah: "Ne." Rekao je: "Pa odsjecite za mene (jedan) komad (od zemljišta Gabe za moj potraživani dug)." Pa je rekao Abdullah: "Za tebe (tj. Tebi) je od ovdje do ovdje (odavde dovde)." Rekao je: Pa je prodao od njih (od zemljišta i kuća jedan dio), pa je izvršio (isplatio) njegov dug, pa je ispunio u cijelosti njega. I ostalo je od nje (od Gabe) četiri dijela i polovina. Pa je došao na Muaviju, a kod njega su Amr, sin Usmana, i Munzir, sin Zubejra, i Ibnu Zem'ate. Pa je rekao njemu Muavija: "Koliko se je procijenila Gaba?" Rekao je: "Svaki dio je stotinu hiljada." Rekao je: "Koliko je ostalo?" Rekao je: "Četiri dijela (parcele) i (jedna) polovina." Rekao je Munzir, sin Zubejra: "Već sam uzeo (tj. Ja kupih jedan) dio za stotinu hiljada." Rekao je Amr, sin Usmana: "Već sam uzeo (i ja jedan) dio za stotinu hiljada." I rekao je Ibnu Zem'ate: "Već sam uzeo (i ja jedan) dio za stotinu hiljada." Pa je rekao Muavija: "Koliko je ostalo?" Pa je rekao: "Dio i polovina." Rekao je: "Uzeo sam ga (ostatak, Uzeću ga) za stotinu i pedeset hiljada." Rekao je: I prodao je Abdullah, sin Dža'fera svoj dio Muaviji za šest stotina hiljada. Pa pošto je svršio (završio) Ibnu Zubejr izvršenje (isplatu) njegova duga, rekli su sinovi Zubejra:

"Razdijeli među nas našu nasljeđevinu." Rekao je: "Ne tako mi Allaha, neću razdijeliti među vas do (da) dozivam (vičem u) vrijeme (skupa naroda na hodočašću) četiri godine: "Zar ne (tj. Pažnja)! Ko je bio (taj da je) za njega na Zubejru (kakav) dug, pa neka dođe nama, pa neka (pa da) izvršimo (isplatimo) njega." Rekao je: Pa je počeo svake godine (da) doziva (viče) u vrijeme (hodočašća). Pa pošto su prošle četiri godine, razdijelio je među njih. Rekao je: Pa bile su za (tj. u) Zubejra četiri žene. I podigao je (Abdullah oporučenu) trećinu, pa je pogodila (dopala) svaku ženu (dopalo svakoj ženi) hiljadu hiljada (milion) i dvjesto hiljada.

Pa sav (cjelokupan) njegov imetak (sve, svo njegovo imanje) je pedeset hiljada hiljada (pedeset miliona) i dvjesta hiljada.

GLAVA:

Kada je poslao vođa (nekoga) poslanika u (nekoj) potrebi ili je zapovjedio njemu za boravljenje (za ostajanje u mjestu prebivanja tj. za izostajanje od pohoda u borbu), da li će se dati dio njemu (od ratnoga plijena)?

PRIČAO NAM JE Musa, pričao nam je Ebu Avanete, pričao nam je Usman, sin Mevhiba, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bio je odsutan (tj. Izostao je) Usman samo od Bedra. Pa zaista on (je taj što) je bila pod njim (tj. u njegovom braku, njegova žena) kći poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a bila je (tada) bolesna, pa je rekao njemu Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista je tebi nagrada (jednoga) čovjeka od (onih) ko je prisustvovao Bedru i njegov dio (u ratnom plijenu)."

GLAVA:

A od dokaza na (to) da je petina (ratnoga plijena) za udese (nevolje, nepredviđene izdatke) muslimana - je (ta činjenica) što je pitalo (tj. molilo, tražilo pleme) Hevazin Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, za (zbog) njegovoga dojenja u (među) njima (jer je Halima od toga plemena), pa je tražio dozvoljenje (dozvolu) od muslimana (da bi udovoljio Hevazinu), i (druga činjenica) što je bio Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) obeća ljudima da će dati njima od plijena (dobiti mirnodopske) i ratnih plijenova (zarobljenih u borbi - i to da će im dati) od petine, i (treća činjenica) što je dao (davao) Pomagačima i što je dao Džabiru, sinu Abdullaha datule Hajbera.

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ufejra, rekao je: pričao mi je Lejs, rekao je: pričao mi je Ukajl od Ibnu Šihaba, rekao je: i tvrdio je Urvete da su Mervan, sin Hakema, i Misver, sin Mahremeta, izvijestila njih dvojica njega da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao kada je došlo njemu izaslanstvo (plemena) Hevazin primivši (oni) Islam; pa su pitali (molili) njega da vrati k njima njihova imanja i njihovo roblje (zarobljenike) - pa je rekao njima poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Najdraži govor k meni je najistinitiji (od) njega, pa sebi odaberite jednu (od) dvije grupe (zarobljenih dobara, vrednota): ili roblje, ili imovinu. A već sam bio promišljao se za njih (tj. iščekivao sam ih - nisam žurio za njih da donosim konačnu odluku)." A već je bio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, sebi pogledao (iščekivao) njih deset i nekoliko noći (tj. dana) kada se povratio iz Taifa. Pa pošto se razjasnilo (pokazalo se jasno) njima da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, nevraćać (tj. da neće vratiti) k njima (ništa drugo) osim jednu (od) dvije grupe (dobra), rekli su: "Pa zaista mi odabiremo naše roblje." Pa je ustao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u muslimanima (među muslimane), pa je hvalio na Allaha sa (onim načinom) što je On njegov pripadnik, zatim je rekao:

"Što se tiče poslije, pa zaista ova vaša braća već su došla nama kajući se (oni), i zaista ja sam već vidio (razmatrao, smatrao) da vratim k njima njihovo roblje. Ko voli (želi) da odobri (to), pa neka (to) učini. A ko voli (želi) od vas da bude na svome dijelu (tako) da dadnemo njemu njega (daćemo mu ga) od prvoga (slijedećega plijena) što će zaplijeniti Allah

na nas (nama), pa neka (tako) učini." Pa su rekli ljudi: "Već smo odobrili to, o poslaniče Allaha, za njih (njima)." Pa je rekao njima poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Zaista mi ne znamo ko je dozvolio od vas u tome (da se tako postupi, i ne možemo razlučiti njega) od (onoga) ko nije dozvolio, pa vratite se (u svoje vojne jedinice tako) da podignu (tj. da dostave) k nama vaši poznavaoči (vaši vještaci) vašu stvar." Pa su se vratili ljudi. Pa su razgovarali s njima njihovi poznavaoči (vještaci), zatim su se vratili k poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa su izvijestili njega da su oni već odobrili (tj. ocijenili kao dobro) pa su dozvolili. Pa ovo (Pa to) je (vijest, izvještaj) koji je dopro nama o roblju Hevazina.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Abdul-Vehhaba, pričao nam je Hamad, pričao nam je Ejub od Ebu Kilabeta, rekao je: (rekao je Ejub) a pričao mi je Kasim, sin Asima, Kulejbija - a ja sam za pričanje Kasima pamtljiviji (nego Ebu Kilabete), (a Kasim je pričao) od Zehdema, rekao je:

Bili smo kod Ebu Musa-a, pa je došlo spominjanje kokoši (tj. pa je donešena kokoš na trpezu), a kod njega je (i jedan) čovjek od Tejmulahovića, crven kao da je on od robova (zarobljenih od Vizantinaca), pa je pozvao njega (toj) hrani (tj. na kokoš). Pa je rekao (taj čovjek): "Zaista ja sam vidio nju (kokoš da) jede (jednu nečistu) stvar, pa sam se ogadio (na) nju (tj. pa sam je ocijenio kao nečistu, prljavu), pa se zakleo (pa sam se zakleo da kokoši) neću jesti." Pa je rekao (Ebu Musa): "Ovamo (tj. Hajde jedi)! Pa neka pričam (Pa ću pričati) vama o tome. Zaista ja sam došao poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u nekolicini od Eš'arijevića (da) tražimo nošenje (od) njega (tj. da tražimo od njega da nam dadne jahaćih i tovarnih životinja da bi mogli krenuti s njim u borbu na Tebuk). Pa je rekao:

"Tako mi Allaha neću natovariti (nositi) vas, i nema kod (tj. u) mene (ništa) što bih nosio (natovario) vas (na njega)." I (odmah iza toga) došlo se poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, sa (nekakvim) plijenom deva (tj. dovedene su mu neke deve koje su zaplijenite kao ratni plijen), pa je pitao od (tj. za) nas, pa je rekao: "Gdje je (ona) Eš'arijevićka nekolicina?" Pa je zapovjedio za nas (da se obezbijedimo, opskrbimo) sa pet deva bijelih vrhova (od grba na leđima). Pa pošto smo otišli, rekli smo: "Šta smo napravili? Neće se blagosloviti nama." Pa smo se povratili k njemu, pa smo rekli: "Zaista (smo) mi pitali (molili) tebe da nosiš (natovariš) nas, pa si se zakleo da nećeš nositi (natovariti) nas. Pa je si li zaboravio (da si se zakleo)?" Rekao je:

"Nisam ja natovario vas, ali Allah je natovario vas. A zaista ja tako mi Allaha, ako je htio (tj. ako tjedne, ako hoće) Allah, neću se zaklesti (zakleti ni) na (jednu) zakletvu, pa vidim (tj. pa opazim neku drugu stvar) osim nje (da) je bolja od nje (od one stvari na koju sam se zakleo - neću postupiti drukčije) osim (tako da) sam došao (tj. da ću doći, da ću učiniti postupak) koji je on bolji, a odriješio sam se nje (zakletve, tj. a odriješiću se zakletve sa iskupljenjem zakletve onako kako je to propisano)."

(Biće poslije govora o kazni i iskupljenju za prekršenu zakletvu.)

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Nafi'a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, poslao (jednu) četvu, u njoj je (bio i) Abdullah, sin Umera, prema Nedždu, pa su zaplijenili mnoge deve. Pa su bili njihovi udjeli (dijelovi koje su dobili od toga ratnoga plijena svaki po (dvanaest deva, ili jedanaest deva), i dobili su viška po (jednu) devu.

(Doslovno: i dalo im se viška po deva svakom.)

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, izvijestio nas je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, od Salima, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, davaše višak (tj. bio je običaja da daje višak od ratnoga plijena nekim) ko (je takav da) pošalje od četa (u naročiti zadatak, tj. davaše višak onim četama sa osobitim zadacima) za njihove osobe naročito (davao bi višak) osim razdjeljivanja općenitosti vojske (tj. osim dijela koji je dobio svaki pojedinac obične vojske).

(Veli se da se na ime viška davao peti dio od petine ratnoga plijena.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Ala-a, pričao nam je Ebu Usamete, pričao nam je Burejd, sin Abdullaha, od Ebu Burdeta, od Ebu Musa-a, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Doprlo je nama izlaženje Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, a mi smo u Jemenu, pa smo izašli seleći (mi) k njemu ja i dva moja brata. Ja sam najmlađi (od) njih. Jedan (od) njih dvojice je Ebu Burdete, a drugi je Ebu Ruhm. Ili je rekao u (društvu) nekoliko, ili je (pak) rekao u (društvu) pedeset i tri ili pedeset i dva čovjeka od moga naroda (izašli smo seleći k Muhamedu a.s.). Pa smo se ukrcali (na jednu) lađu, pa je bacila nas naša lađa k negusu (abesinskom vladaru, tj. na njegovu teritoriju). I složili smo se (tj. susreli smo se sa) Džaferom, sinom Ebu Taliba, i njegovim drugovima kod njega. Pa je rekao Džafer:

"Zaista poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, poslao je nas ovdje, i zapovjedio je nama za boravljenje (za boravak ovdje), pa boravite (ostanite) sa nama." Pa smo boravili sa njim (dotle) dok smo došli svi (najzad u Medinu). Pa smo se složili (tj. sreli sa) Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, kada je (on) sebi osvojio Hajber, pa je dao dio za nas (nama). Ili je rekao: Pa je dao nama od njega. A nije razdijelio (ni) za jednoga (čovjeka koji) je bio odsutan od (borbe) osvajanja Hajbera od nje (od dobiti, hajberskoga plijena nijednu) stvar (nikome drugome) osim za (onoga, tj. osim onome) ko je prisustvovao sa njim, osim (tj. izuzevši jedino) drugove naše lađe sa Dža'ferom i njegovim drugovima. Razdijelio je za njih (premda nisu bili u borbi - dao im je dio) sa njima (sa borcima).

PRIČAO NAM JE Alija, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Muhamed, sin Munkedira, čuo je Džabira, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Da je već došao meni imetak (prihod, porez iz) Bahrejna, zaista već bih dao tebi ovako (ili: ovoliko, ovoliko), i ovako i ovako." Pa nije došao dok se je zgrabio (tj. dok je, čak je i umro) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. Pa pošto je došao imetak Bahrejna, zapovjedio je Ebu Bekr (jednome) dozivaču pa je dozivao (razglasio, vikao): "Ko je bio (taj da je ostao) njemu kod poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (neki) dug ili obećanje, pa neka dođe nama." Pa sam došao njemu, pa sam rekao: "Zaista je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao meni tako i tako (to i to)." Pa je sipao (nasuo, usuo) meni tri (pregršti). I počeo je Sufjan (da) sipa sa svojim dvjema šakama (rukama) skupa (zajedno da bi pokazao kako mu je usuo, nasuo), zatim je rekao nama: "Ovako je rekao nama Ibnul-Munkedir." A rekao je jednom (jedanput): Pa sam došao Ebu Bekru, pa sam pitao (molio, tražio), pa nije dao meni. Zatim sam došao njemu treći (puta) pa sam rekao: "Pitao (Molio) sam te, pa nisi dao meni, zatim sam pitao tebe, pa nisi dao meni, zatim sam pitao tebe, pa nisi dao meni. Pa ili ćeš da dadneš meni, ili ćeš da škrtariš od mene?!" Rekao je: Rekao si: "Škrtariš na meni. Nisam spriječio (tj. Nisam odbio) tebe (ni) od (jednoga) puta (a da je drukčije stanje bilo) osim (tako), a ja hoću da dadnem tebi." Rekao je Sufjan: A pričao nam je Amr od Muhameda, sina Alije, od Džabira: Pa je nasuo (sipao) meni (jedno) sipanje i rekao

je: "Broji nju (tj. Izbroji tu količinu, sumu novaca)!" Pa sam našao nju (da iznosi) pet stotina. Rekao je: "Pa uzmi slično (jednako) njoj dva puta." A rekao je - misli (na) Ibnul-Munkedira: "A koja bolest je bolnija (tj. ružnija) od škrtosti?"

PRIČAO NAM JE Muslim, sin Ibrahima, pričao nam je Kurrete, sin Halida, pričao nam je Amr, sin Dinara, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Dok poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, razdjeljuje ratni plijen u Dži'rani (u mjestu Dži'ranete), kadli je rekao (tj. kadli reče) njemu (jedan) čovjek:

"Budi pravedan (Čini pravedno)!" Pa je rekao njemu: "Bio si nesretan (tj. Zalutao si) ako nisam bio pravedan."

GLAVA

(onoga) što je dao (učinio dobročinstvo) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, na zarobljenike bez da dijeli na petine (na pet dijelova njih, tj. da ih oslobodi, pusti bez otkupljivanja, iskupljenja, bez protuusluge).

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Mansura, izvijestio nas je Abdurrezak, izvijestio nas je Mamer od Zuhrije, od Muhameda, sina Džubejra, od njegova oca (Džubejra, sina Mut'ima), bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao o zarobljenicima Bedra:

"Da je bio Mut'im, sin Adijja, živ (sada), zatim (da) je razgovarao sa mnom o ovim smrdljivim (zarobljenim bezbožnicima), zaista bih ostavio (ja) njih njemu."

(To jest: Dao bi ih njemu, pustio bi on njih na slobodu zbog njega - Mut'ima, jer je Mut'im, iako i sam idolopoklonik, nastojao da se prekine bojkot muslimana, i Mut'im je pružao zaštitu Muhamedu a.s. poslije smrti Ebu Taliba dok Muhamed a.s. nije odselio u Medinu. Šafijski pravnici vele da je poslije ovoga slučaja, poslije Bedra, objavljen ajet o diobi ratnoga plijena na pet dijelova - bio plijen zarobljeno ljudstvo ili materijalna dobra: stoka, i novac, i roba i slično - pa vrhovni zapovjednik ne može to pustiti i osloboditi bez odobrenja boraca i bez njihove privole, kao što je postupio i Muhamed a.s. sa zarobljenicima plemena Hevazin poslije borbe na Hunejnu. Hanefijski pravnici nisu toga stanovišta, i oni navedeni hadis smatraju i danas da je u važnosti, da nije dokinut. To tako smatra i Buharija kao samostalni mudžtehid-pravnik, a poznati su mu bili i stanovište šafiita-šafija i njihovi dokazi za njihovo stanovište.)

GLAVA:

A od dokaza na (tj. za to) da je petina (ratnoga plijena) za vođu i da će on dati nekoj svojoj rodbini osim neke (mimo neke svoje rodbine) - je (i ta činjenica) što je razdjelio Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, za Muttaliboviće i Hašimoviće od petine Hajbera.

Rekao je Umer, sin Abdul-Aziza: Nije općenito uzeo (obuhvatio) njih (sve Kurejševice) s time, i nije naročito činio (bližem) rođaku osim (mimo onoga) ko je potrebniji k njemu iako je bio (onaj) koji (je taj što) je dao (njemu dalji u srodstvu od onoga što mu nije dao - a to) zbog (toga) što se tužio k njemu od potrebe (nužde) i zbog (toga) što je (poteškoća)

dotakla njih u njegovoj strani (bivši na njegovoj strani, zbog njega ih je dotakla poteškoća) od njihovoga naroda i njihovih saveznika (saveznika bezbožaca iz njihovog naroda).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, od Ibnul-Musejjeba, od Džubejra, sina Mut'ima, rekao je:

Išao sam ja i Usman, sin Affana k poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa smo rekli:

"O poslaniče Allaha! Dao si Muttalibovićima, a ostavio si nas, a mi i oni smo od tebe u jednom stepenu." Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Muttalibovići i Hašimovići su samo jedna stvar."

Rekao je Lejs: Pričao je meni Junus i povećao je: rekao je Džubejr: A nije razdijelio (dodijelio) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, za Abdušemsoviće, a ni za Nevfeloviće.

(Muttalib, Hašim, Abdušems i Nevfel su sinovi Abdumenafo. Usman je Abdušemsović, a Džubejr je Nevfelović.)

A rekao je Ibnu Ishak: Abdu Šems, i Hašim i Muttalib su braća za majku (jednu, tj. od jedne matere), a njihova majka je 'Atikete, kći Murreta. A bio je Nevfel njihov brat za njihovoga oca (tj. po ocu brat, a od druge majke).

GLAVA

(onoga) ko nije dijelio na petine zguljene stvari (otete stvari sa protivnika, od protivnika kao ratne trofeje), i ko je ubio ubicu (tj. onoga koji je htio da ubije), pa njemu je njegovo zguljivanje (uzimanje sa njega njegovih stvari) bez da se (to) dijeli na petine i (GLAVA) suda vođe o njemu (o zguljivanju-uzimanju, skidanju).

(O tom šta sve spada u ratni trofej što ga borac može uzeti sa ubijenoga protivnika, postoje razna stanovišta. Jedni kažu sve što je protivniku pripadalo kao lična imovina: oružje, odjeća i konj. Drugi kažu konj i druga vrsta jahaće i tovarne životinje ne spadaju u trofej, pa se mora dati u opći ratni plijen, a sve ostalo lično vlasništvo protivnika koje se uz njega nađe spada u trofej. Treći kažu da je trofej samo oružje i ostala lična ratna oprema protivnika i samo to može borac s njega zguliti, uzeti. To su napomene u vezi značenja riječi "selebun" plural - "eslabun". Riječ "selebun" množina "eslabun" u daljem tekstu mjesto zguljene stvari prevodiće se skraćeno sa izrazom trofej, trofeji.)

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jusuf, sin Madžišuna, od Saliha, sina Ibrahima sina Abdurahmana sina Avfa, od njegova oca, od njegova djeda, rekao je:

Dok sam ja stajač (Dok sam stajao) u (bojnom) redu (na) dan Bedra, pa sam gledao (na prostor) od svoje desne i svoje lijeve (strane), pa kadli ja (zajedno) sa dva dječaka (tj. mladića) od Pomagača, novi su zubi njih dvojice (tj. skorašnjih godina, mlađi su njih dvojica), želio sam da budem među jačim od njih dvojice.

("Adleu" doslovno znači: čvrstih rebara, a to će reći razvijen, jak, snažan.)

Pa je stisnuo (rukom) mene jedan (od) njih dvojice, pa je rekao: "O moj striče! Da li poznaješ Ebu Džehla?" Rekao sam: "Da. Šta je tvoja potreba k njemu, o sine moga brata (o bratiću)?"

(Običaj je i danas da u razgovoru mlađi naziva starijega stricem-amidžom iako o tom nije riječ, iako mu nije stric. Na takvo oslovljavanje, normalno je da i odgovor bude sličan, tj. da ga - tj. mlađu osobu - nazove bratićem iako mu nije bratić.)

Rekao je: "Izvijestio sam se (tj. Obavješten sam) da on psuje poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Tako mi (Onoga) koji (je taj što) je moja duša u Njegovoj ruci zaista ako vidim njega, neće se rastaviti moja crnina (od) njegove crnine (tj. moje tijelo od njegova tijela drukčije) do (da) umre (dok ne umre) žurniji od nas (tj. onaj koji više žuri ka smrti od nas dvojice)." Pa sam se začudio zbog toga. Pa je stisnuo mene drugi pa je rekao meni slično njoj (navedenoj riječi, rečenici). Pa nisam ostao (dugo) da sam ugledao (pogledao) k Ebu Džehlu (koji u tom času) kruži u (među) ljudima. Rekao sam:

"Zar ne (tj. Pazite)! Zaista ono je drug vas dvojice koji (je taj što) ste vas dvojica pitala mene (za njega)." Pa su se njih dva požurila (natjecala) njemu sa dva mača (sablje) njih dvojice, pa su njih dva udarala njega dok su njih dva ubila njega. Zatim su njih dva otišla k poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa su njih dva izvijestila njega. Pa je rekao:

"Koji (od) vas dvojice je ubio njega?" Rekao je svaki jedan (pojedini) od njih dvojice (dakle: rekli su pojedinačno): "Ja sam ubio njega." Pa je rekao: "Da li ste vas dva potrali (otrali, očistili od krvi) dva mača vas dvojice?" Rekli su njih dva: "Ne." Pa je pogledao u (ta) dva mača, pa je rekao: "Obadva vas dva ste ubili njega (Oba ste ga ubili). Njegov trofej (tj. trofej sa Ebu Džehlovoga tijela) je za Muaza, sina Amra sina Džemuha (tj. trofej je Muazov). A njih dva bila su Muaz, sin Afra-a, i Muaz, sin Amra sina Džemuha.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, od Malika, od Jahja-a, sina Seida, od Ibnu Efleha, od Ebu Muhammeda, slobodnjaka Ebu Katadeta, od Ebu Katadeta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Izašli smo sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, godine Hunejna (tj. u godini u kojoj je bila borba na Hunejnu). Pa pošto smo se sreli (sukobili sa neprijateljem), bilo je za muslimane (jedno) kruženje (u početku, tj. jedna grupa muslimana je bila nestalna u borbi, jer su bili počeli napredovati, a onda su se povukli, uzmakli). Pa sam vidio (jednoga) čovjeka od idolopoklonika (kako) je nadvisio (jednoga) čovjeka od muslimana (tj. popeo se na njega oborivši ga), pa sam zaokružio (zaobišao) dok sam došao njemu iza njega dok (tj. te) sam udario njega sa mačem na užetu (po užetu, tj. po žili, živcu) njegova ramena. Pa se okrenuo na mene, pa je privukao mene (jednim takvim) privlačenjem (da) sam našao od njega (od toga privlačenja) vjetar (tj. miris) smrti. Zatim je stigla njega smrt, pa je poslao (tj. pustio) mene. Pa sam se priključio Umeru, sinu Hattaba, pa sam rekao:

"Šta je umu ljudi (Šta je ljudima)?" Rekao je: "Stvar Allaha (tj. Sudbina Allaha je ovo. Ili: Stvar Allaha je pobjednik. Tj. Allahova stvar će pobijediti makar bili poraženi muslimani ponekad.)" Zatim su se zaista ljudi povratili (tj. pribrali su se i sredili su se da u borbu ponovno stupe). I sjeo je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (nakon ponovnoga napada na položaj neprijatelja i nakon pobjede) pa je rekao:

"Ko je ubio ubicu, (a) on ima na njega (na to, za to) dokaz, pa njemu je njegov (pa za njega je) trofej." Pa sam ustao pa sam rekao: "Ko svjedoči meni?" ("Ko će posvjedočiti

meni?") Zatim sam sjeo. Zatim je rekao: "Ko je ubio ubicu, (a) on ima na njega dokaz, pa njemu je njegov trofej." Pa sam ustao pa sam rekao: "Ko svjedoči meni?" Zatim sam sjeo. Zatim je rekao treći (puta) slično njemu (slično tome). Pa sam ustao. Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Šta je tebi, o Ebu Katadete?" Pa sam ispričao njemu priču (o svome slučaju). Pa je rekao (jedan) čovjek: "Istinit je bio (Istinu je rekao), o poslaniče Allaha, i njegov trofej je kod mene, pa zadovolji ga od mene." Pa je rekao Ebu Bekr Siddik, bio zadovoljan Allah od njega: "Ne tako mi Allaha! Tada neće namjerno učiniti k (jednom) lavu od lavova Allaha (koji se bori za Allaha i Njegova poslanika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) dadne tebi njegov trofej." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Istinit je bio (tj. Istinu je rekao Ebu Bekr)." Pa je dao njemu (Muhamed a.s. Ebu Katadetu). Pa sam prodao oklop (od toga trofeja), pa sam (sebi) kupio za njega (jedan) vrt u (među) Selimetovićima. Pa zaista on (taj vrt) je zaista prvo imanje (što) sam sebi ukorijenio (sastavio) njega u Islamu.

GLAVA

(onoga) što je bio (običaja) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (da) daje (nestalnim muslimanima da bi postali) složena (sjedinjena, stalna, čvrsta) njihova srca (i drugima) osim njih od petine i slično njoj.

Predao je njega (to) Abdullah, sin Zejda od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Evzaija od Zuhrije, od Seida, sina Musejjeba, i Urveta, sina Zubejra, da je Hakim, sin Hizama, bio zadovoljan Allah od njega, rekao:

Pitao (tj. Tražio) sam (od) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je dao meni. Zatim sam pitao njega pa je dao meni, zatim je rekao meni:

"O Hakime! Zaista ovo imanje je zeleno (lijepo), slatko, pa ko je uzeo njega sa darežljivošću (neke) osobe, blagoslovilo se je njemu u njemu. A ko je uzeo njega sa natkućivanjem osobe (osobi), nije se blagoslovilo njemu u njemu, i bio je kao (onaj) koji jede, a neće se zasititi (najesti). A najviša ruka je bolja od najniže ruke."

Rekao je Hakim: Pa sam rekao: "O poslaniče Allaha! Tako mi (Onoga) koji je poslao tebe sa istinom neću okrnjiti (tražiti i primiti ni) jednom (čovjeku, neću tražiti ni od koga, ni od jednog čovjeka) poslije tebe (nijednu) stvar dok se rastanem sa ovozemnošću." Pa je bio Ebu Bekr (običaja da) poziva Hakima zato (da) dadne njemu dar, pa neće da primi od njega (nikakvu) stvar (ništa). Zatim je zaista Umer pozivao njega zato (da) dadne njemu, pa nije htio da primi. Pa je rekao:

"O skupino (družino) muslimana! Zaista ja sam ponudio njemu njegovo pravo koje je razdijelio (dao) Allah njemu od ovoga plijena (dobiti), pa neće da uzme njega (pa neće da ga uzme)." Pa nije okrnjio (tražio i uzeo bez traženja ni) jednom (čovjeku) od ljudi (ništa) poslije Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, dok je preminuo (tj. do smrti).

PRIČAO NAM JE Ebu Numan, pričao nam je Hamad, sin Zejda, od Ejuba, od Nafi-a da je Umer, sin Hattaba, bio zadovoljan Allah od njega, rekao:

"O poslaniče Allaha! Zaista ono bilo je na meni (kao obaveza) boravljenje (jednoga) dana (u ime pobožnosti u bogomolji, a tu obavezu sam dao još) u predislamlju." Pa je zapovjedio njemu da ispuni za njega (tj. za to boravljenje svoju obavezu). Rekao je: A pogodio je (tj. dobio je) Umer dvije robinje od roblja Hunejna, pa je stavio njih dvije u neku (od) kuća Meke. Rekao je: Pa je učinio dobročinstvo poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, na roblje Hunejna. Pa su počeli (da) trče u (po) putevima (tj. u ulicama Meke). Pa je rekao Umer: "O Abdullahe! Gledaj, šta je ovo?" Pa je rekao: "Učinio je dobročinstvo poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, na roblje (tj. pustio je roblje)." Rekao je: "Idi, pa pusti dvije robinje." Rekao je Nafi': A nije učinio umru poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, od Džirane, a da je učinio umru, ne bi se sakrilo na Abdullaha (tj. ne bi mu bilo nepoznato). A povećao je Džerir, sin Hazima, od Ejuba, od Nafi-a, od Ibnu Umera, rekao je: Od petine (je dobio dvije robinje). A predao je njega (tj. pričao je navedeni hadis) Mamer od Ejuba, od Nafi-a, od Ibnu Umera u (hadisu o) zavjetu, a nije rekao: "..... (jednoga) dana."

(Znači da je spomenuo da ima obavezu da boravi, ali nije spomenuo koliko to boravljenje treba da traje: jedan dan, ili više dana.)

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Džerir, sin Hazima, pričao nam je Hasen, rekao je: pričao mi je Amr, sin Tagliba, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Dao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (nekom) narodu, a spriječio (zapostavio, izostavio) je druge. Pa kao da su oni korili njega. Pa je rekao:

"Zaista ja dajem (nekom) narodu (tj. nekim ljudima), bojim se iskrivljenja (tj. skretanja sa istine, sa pravoga puta) i njihovoga nestrpljenja. A prepuštam (neke) narode (tj. ljude) ka (onome) što je učinio Allah u njihovim srcima od dobra i bogatstva. Od njih je (jedan takav) Amr, sin Tagliba." Pa je rekao Amr, sin Tagliba: "Ne volim (tj. Ne želim) da je meni za riječ poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, crvene deve (tj. volim tu riječ nego da su mi date na dar crvene deve)." Povećao je Ebu Asim od Džerira, rekao je: čuo sam Hasena (da) govori: pričao nam je Amr, sin Tagliba da se je poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, došlo sa imanjem; ili sa robljem (tj. donešeno mu je imanje, ili mu je dovedeno roblje), pa je razdijelio njega sa ovim (načinom kako je spomenuto u hadisu).

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Šubete od Katadeta, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista ja dajem Kurejševićima (da) se složim (s) njima, jer su zaista oni skorašnjeg vremena sa predislamljem (bili povezani, tj. doskora su bili nemuslimani, pa s darivanjem želim da ih što brže i što jače povežem za Islam zaboravljajući oni idolopoklonstvo i doba prije Islama)."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb, pričao nam je Zuhrija, rekao je: izvijestio me je Enes, sin Malika da su (neki) ljudi od Pomagača rekli za poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, kada je zaplijenio Allah na Svoga (tj. Svome) poslaniku, pomilovao ga Allah i spasio, od imanja (imetaka) Hevazina što je zaplijenio, pa je počeo (da) daje (nekim) ljudima od Kurejševića stotinu od deva (sto deva, kamila), pa su rekli:

"Oprostio Allah Svome poslaniku! Pomilovao ga Allah i spasio. Daje Kurejševićima, a ostavlja nas, a naše sablje (mačevi) kapaju od njihovih krvi (tj. sa naših sabalja kapa krv Kurejševića, jer su doskora bili nemuslimani, pa smo morali krvaviti naše mačeve ratujući

protiv njih)." Reкао je Enes: Pa se pričalo poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, za njihov govor. Pa je poslao k Pomagačima (poziv da se skupe), pa je sakupio njih u kupolu od kože (tj. u jedan šator), a nije pozvao sa njima nijednoga (čovjeka drugoga) osim njih. Pa pošto su se sakupili, došao im je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je reкао:

"Šta (Kakav) je bio (nekakav) razgovor (pričanje što) je dopro meni od vas?" Rekli su njemu njihovi pravnici (ili: razumni, pametni ljudi): "Što se tiče naših misaonih (tj. uglednih ljudi čije se mišljenje cijeni i traži), pa nisu govorili (nisu rekli nijedne) stvari (tj. ništa). A što se tiče (nekih) ljudi od nas (što) su novi njihovi zubi (tj. koji su mladi), pa rekli su: "Oprostio Allah Svome poslaniku! Pomilovao ga Allah i spasio. Daje Kurejševićima, a ostavlja Pomagače, a naše sablje kapaju od njihovih krvi." Pa je reкао poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista ja dajem (nekim) ljudima (koji su takvi da) je skorašnje njihovo vrijeme (koje ih veže) za bezvjerstvo. Zar niste zadovoljni da odu ljudi sa imanjima (da odnesu imanja), a (da) se (vi) vratite k vašim stanovima sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa tako mi Allaha (ono) što se obrćete (vraćate) s njime bolje je od (onoga) što se obrću (vraćaju oni) s njime." Rekli su: "Da, o poslaniče Allaha. Već smo se zadovoljili." Pa je reкао njima: "Zaista vi ćete vidjeti poslije mene žestoko samoljublje (ili: davanje prednosti drugim licima nad vama), pa strpite se dok sretnete Allaha (na sudnjem danu) i Njegova poslanika, pomilovao ga Allah i spasio, na bunaru (koji će on imati na sudnjem danu)." Reкао je Enes: Pa se nismo strpili.

PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, sin Abdullaha, Uvejsija, pričao nam je Ibrahim, sin Sa'da, od Saliha, od Ibnu Šihaba, reкао je: izvijestio me Umer, sin Muhameda sina Džubejra sina Mut'ima, da je Muhamed, sin Džubejra, reкао: izvijestio me je Džubejr, sin Mut'ima, da je ono dok je on sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i sa njim ljudi dolazeći (on) od Hunejna, objesili su se poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, Beduini pitaju ga (tj. traže darove od njega) dok su prisilili njega k (jednom) trnu, pa je ugrabio (zakačio, zahvatio taj trn) njegov ogrtač. Pa je stao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je reкао:

"Dajte mi moj ogrtač, pa da je bio ovoga trnja stoka (marva, ili: kad bi bilo stoke koliko ima ovoga trnja), zaista bih razdijelio ga među vas (zaista bih je razdijelio vama), zatim nećete naći (ili: ne bi vi našli) mene škrtu, a ni lažova, a ni strašljiva (kukavicu)."

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Malik od Ishaka, sina Abdullaha, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, reкао je:

Bio sam (u prilici da) idem sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, a na njemu je (jedan) nedžranski ogrtač, gruboga poruba (opšiva), pa je stigao njega (jedan) Beduin, pa je potegao (povukao) njega žestokim tegljenjem, čak sam pogledao k strani (doslovno: plohi) ramena Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, već je ostavio trag u njemu (tj. na ramenu) porub (toga) ogrtača od žestine njegova tegljenja, zatim je reкао:

"Zapovjedi mi, od imanja Allaha koje je kod tebe." Pa se obazreo (obazro) k njemu, pa se osmjehnuo, zatim je zapovjedio njemu za darovanje (neki dar da mu se dadne).

PRIČAO NAM JE Usman, sin Ebu Šejbeta, pričao nam je Džerir od Mansura, od Ebu Vaila, od Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njega, reкао je:

Pošto je bio dan Hunejna, izabrao je (tj. Dao je prednost) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (za neke) ljude u diobi (ratnoga plijena), pa je dao Akre-u, sinu Habisa, stotinu od deva (sto deva), i dao je Ujejetu slično tome, i dao je (nekim) ljudima od velikaša Arapa, pa je izabrao njih (dao je prednost za njih, njima) tada u diobi. Rekao je (jedan) čovjek:

"Tako mi Allaha zaista ova dioba (je takva da) se nije bilo pravedno u njoj i nije se htjelo s njom lice Allaha." Pa sam rekao (to za sebe kaže Abdullah, sin Mes'uda): Tako mi Allaha zaista ću izvijestiti svakako Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. Pa sam došao njemu, pa sam izvijestio njega. Pa je rekao:

"Pa ko biva pravedan kada nije bio pravedan Allah i Njegov poslanik? Pomilovao Allah Musa-a (Mojsija)! Već se je uznemiravao (vrijeđao) sa više (prigovora) od ovoga, pa se je strpio."

PRIČAO NAM JE Mahmud, sin Gajlana, pričao nam je Ebu Usamete, pričao nam je Hišam, rekao je: izvijestio me moj otac od Esme, kćeri Ebu Bekra, bio zadovoljan Allah od njih dvoje, rekla je:

Bila sam (u takvoj prilici da) prenosim zrnje (sjemenje) iz zemlje Zubejra koja (je ta što) je odsjekao (tj. dodijelio) nju poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, na mojoj (svojoj) glavi, a on (taj komad zemlje, ta zemlja) je od mene na dvije trećine ferseha (udaljenosti).

(Ferseh je mjera za dužinu i iznosi oko osam kilometara.)

A rekao je Ebu Damrete od Hišama, od njegova oca da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, odsjekao (dodijelio) Zubejru (neku) zemlju od imetaka Nedirovića.

PRIČAO MI JE Ahmed, sin Mikdama, pričao nam je Fudajl, sin Sulejmana, pričao nam je Musa, sin Ukbeta, rekao je: izvijestio me je Nafi' od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je Umer, sin Hattaba udaljio (protjerao) Židove i kršćane iz zemlje Hidžaza. A bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pošto je pobijedio stanovnike Hajbera, htio (je) da izvede (udalji) Židove iz njega, a bila je zemlja, pošto je pobijedio nju, za Židove, i za Poslanika i za muslimane (razdijeljena), pa su pitali (tj. molili, tražili) Židovi (od) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, da ostavi njih na (uslov) da (oni) budu dosta (za) posao (rad oko obrade zemlje), a za njih (a njima neka) je polovina ploda (a da im se zato da polovina ploda). Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ustaljujemo vas na to dok smo htjeli (dok htjednemo, dokle nam bude volja)." Pa su se ustalili dok je (najzad) njih protjerao Umer u svome zapovjedništvu (za vrijeme svoje vladavine, a protjerao ih je) k Tejmi i Erihi.

GLAVA

(onoga) što pogodi (tj. uzme borac) od hrane u zemlji rata (tj. u neprijateljskoj zemlji).

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Šubete od Humejda, sina Hilala, od Abdullaha, sina Mugafela, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bili smo opkoljivači (opsjedači) dvorca (zamka) Hajbera, pa je bacio (jedan) čovjek torbu (kožnu, ranac), u njoj je (neki) loj, pa sam skočio zato (da) uzmem nju (torbu, ranac). Pa

sam se obazreo pa kadli Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. Pa sam se zastidio od njega (pa me je od njega bilo stid).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Hammad, sin Zejda, od Ejuba, od Nafi-a, od Ibnu Umera, rekao je:

Bili smo (u prilikama da) pogodimo u našim vojnama (ratovima) med i grožđe, pa jedemo njega (pa ga jedemo), a ne dižemo njega (tj. a ne dostavljamo ga Muhamedu a.s., ne kazujemo za njega).

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Abdul-Vahid, pričao nam je Šejbanija, rekao je: čuo sam Ibnu Ebu Evfa-a, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) govori:

Pogodila nas je (jedna) glad (u) noćima Hajbera. Pa pošto je bio dan Hajbera, pali smo u domaće (pitome) magarce, pa smo sebi zaklali njih. Pa pošto su provreli lonci, povikao je vikač (dozivač, tj. telal, dobošar) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Izvrnite (tj. Prolijte) lonce, pa ne kušajte od mesa magaraca (nijedne) stvari." (dakle: ne jedite ništa od magarećeg mesa-pitomog.)

Rekao je Abdullah: Pa smo rekli: Zabranio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, samo zato (što je slučaj) da se oni nisu razdijelili na petine (na pet dijelova kao ratni plijen). Rekao je: A rekli su (neki) drugi: Zabranio je njih svakako (tj. u cijelosti je zabranio meso magaraca). I pitao sam Seida, sina Džubejra, pa je rekao: "Zabranio je njih svakako (sasvim, potpuno)."

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA

GLAVA

poreza (od glave, od osobe, ili poreza od zemlje, a misli se na porez koji daju nemuslimani koji su nastanjeni u muslimanskoj državi), i (GLAVA) međusobnoga ostavljanja (neprijateljstva, a to će reći: sklapanja međusobnoga ugovora o miru) sa štíćenicima i zaraćenicima, i (GLAVA) govora Allaha, uzvišen je: "Borite se (protiv onih) koji neće vjerovati (ne vjeruju) u Allaha, a ni u zadnji dan (tj. u sudnji dan - strašni sud), i neće (da) zabranjuju što je zabranio Allah i Njegov poslanik, i neće (da) budu vjere vjere istine (makar oni bili) od (onih) koji (su ti što) se je dala njima knjiga (Božija - Biblija) dok dadnu porez od nadvladavanja, a oni su maleni." Poniženi (tj. riječi "sagirune" je isto što i "ezillau", a "ezillau" znači poniženi). I (GLAVA onoga) što je došlo o uzimanju poreza od Židova, i kršćana, i maga (obožavalaca Sunca, ili obožavalaca vatre) i nearapa (ili: Perzijanaca).

A rekao je Ibnu Ujejneta od Ibnu Ebu Nedžiha: rekao sam Mudžahidu: "Šta je stvar (ili stanje) stanovnika Sirije? Na njima je četiri zlatnika (poreza), a stanovnici Jemena (su u toj pogodnosti da) je na njima (jedan) zlatnik." Rekao je: "Učinilo se to od strane lakoće (tj. imućnosti, bogatstva - zbog imućnosti, kako je ko imućan, bogat)."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, rekao je: čuo sam Amra (da) je rekao:

Bio sam sjedač sa Džabirom, sinom Zejda, i Amrom, sinom Evsa pa je pričao njima dvojici Bedžalete godine sedamdesete, godine (u kojoj) je hodočastio Mus'ab, sin Zubejra sa stanovnicima Basre (pričao im je) kod stepenica (basamaka) Zemzema, rekao je:

Bio sam pisar Džez'a, sina Muavije, strica (amidže) Ahnefa, pa je došlo nama pismo Umera, sina Hattaba, prije njegove smrti za (tj. na jednu) godinu (i u tom pismu ovo naređenje):

"Rastavite (brak) između svakoga zabranjenoga (rođaka) od maga (od poklonika vatre koji se žene sa najbližim u svome rodu ličnostima)." A nije bio Umer uzimao poreza od maga do (časa kada) je posvjedočio Abdurrahman, sin Avfa da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, uzimao njega (porez) od maga (mjesta) Hedžera.

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: pričao mi je Urvete, sin Zubejra, od Misvera, sina Mahremeta, da je on izvijestio njega da je Amr, sin Avfa, Ensarija, a on je saveznik Amirovića Luejjovih, a bio je prisustvovao Bedru, izvijestio je njega da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, poslao Ebu Ubejdeta, sina Džerraha, k Bahrejnu (da) dođe s njegovim porezom (tj. da donese porez iz Bahrejna). A bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, on (lično) sklopio mir (sa) stanovnicima Bahrejna i učinio je zapovjednikom nad njima Ala-a, sina Hadremije. Pa je došao Ebu Ubejdete sa imanjem iz Bahrejna. Pa su čuli Pomagači za dolazak Ebu Ubejdeta, pa su došli molitvi jutra (na sabah) sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio. Pa pošto je klanjao s njima (molitvu) zore (sabah), otišao je. Pa su se izlagali (pokazivali) njemu. Pa se je nasmiješio poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, kada je vidio njih i rekao je:

"Mislim vas (da) ste već (Mislim da ste već) čuli da je Ebu Ubejdete već došao s (nekom) stvari (tj. da je donio nešto)." Rekli su: "Da, o poslaniče Allaha!" Rekao je: "Pa veselite se, i nadajte se (onome) što raduje vas! Pa tako mi Allaha nije siromaštvo (to što) se plašim na vas (tj. vama od njega, od siromaštva), ali se plašim na vas (tj. za vas, vama od toga) da se razastre (rasprostrani) na vas ovozemnost (tj. bogatstvo) kao što se je razastrlo na (onoga) ko je bio prije vas, pa (da) se međusobno natječete (u povećavanju) nje (tj. ovozemnosti, bogatstva) kao što su se takmičili (za) nju (oni prije vas), i (da) upropasti vas (ona, tj. ovozemnost, bogatstvo, imućstvo) kao što je upropastila njih."

PRIČAO NAM JE Fadl, sin Jakuba, pričao nam je Abdullah, sin Džafera, Rekkijja, pričao nam je Mutemir, sin Sulejmana, pričao nam je Seid, sin Ubejdulaha, Sekafija, pričao nam je Bekr, sin Abdullaha, Muzenija i Zijad, sin Džubejra, od Džubejra, sina Hajjeta, rekao je:

Poslao je Umer ljude u predvorja gradova (ili: u nepoznate gradove, ili: u razne gradove da) se bore (protiv) idolopoklonika. Pa je primio Islam Hurmuzan. Pa je rekao (Umer Hurmuzanu):

"Zaista ja sam zdogovarač (s) tobom u ovim mojim vojnama (ratovima)." Rekao je: "Da. Primjer njih i primjer (onoga) ko je u njima od ljudi od neprijatelja muslimana je primjer (jedne) ptice, za nju je glava (tj. koja ima glavu), i za nju (tj. u nje) su dva krila i za nju (u nje) su dvije noge. Pa ako se je razbilo jedno (od) dva krila, podigle su se dvije noge sa (jednim) krilom i glava. Pa ako se razbilo drugo krilo, podigle su se dvije noge i glava. A ako se razbila (razlupala) glava, otišle su dvije noge, i dva krila i glava. Pa glava je kserks, a krilo je kajsar, a drugo krilo je Perzija, pa zapovjedi muslimanima, pa neka idu u boj ka kserksu." A rekao je Bekr i Zijad skupa od Džubejra, sina Hajjeta: Pa je pozvao nas Umer, i učinio je namjesnikom

nad nama Numana, sina Mukarrina. Te kada smo bili u zemlji naprijatelja, i izašao (je) na nas namjesnik kserksa u (među, tj. sa) četrdeset hiljada (ljudi), pa je ustao (jedan) tumač, pa je rekao:

"Neka govori meni (Neka razgovara sa mnom jedan) čovjek od vas." Pa je rekao Mugirete: "Pitaj o (onome) što si htio." Rekao je: "Šta ste vi?" Rekao je: "Mi smo (jedni) ljudi od Arapa. Bili smo u žestokoj nesrećnosti i žestokoj nesreći (iskkušenju). Sisamo kožu i košpe (špice datula) od gladi, i oblačimo dlaku i kosu (vunu, kostrijet), i obožavamo (obožavali smo) drvo i kamen. Pa dok smo mi tako (dok smo bili u takvom stanju), kadli posla Gospodar nebesa i Gospodar zemalja - uzvišeno je Njegovo spominjanje i veličajna je Njegova veličina - k nama (jednoga) vjerovijesnika od naših osoba (od nas), poznajemo njegova oca i njegovu majku. Pa je zapovjedio nama naš vjerovijesnik, poslanik našega Gospodara (Gospoda), pomilovao ga Allah i spasio, da se borimo (protiv) vas dok (tj. do časa da počnete, dok ne počnete, dok počnete da) obožavate Allaha, samo Njega, ili (da) izvršite (da dadnete) porez (danak, glavarinu, zemljarinu). I izvijestio nas je naš vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, od (tj. iz) poslanstva našega Gospodara da je ono (stvar takva da) ko se ubio od nas (tj. ko bude ubijen od nas u borbi protiv vas), postaće (tj. stići će) k raju u (takvo jedno) uživanje (da) se nije vidjelo njemu slično nikada. A ko je ostao (tj. ko ostane) od nas, posjedovaće vaše vratove (biće gospodar vaš)." Pa je rekao Numan (Mugiretu koji je htio da se borba počne odmah čim je on završio, čim završi razgovor sa tumačem):

"Nekada je (možda) dao da prisustvuješ tebi Allah slično njoj (ovoj vojni) sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, pa nije dao kajanja tebi i nije ponizio tebe, ali ja sam prisustvovao borbi sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Bio je (ili: Bio bi) kada se nije borio (kada nije počeo borbu odmah) u početku dana, iščekivao (čekao) bi da puhnu (dok dunu u tom danu) vjetrovi i (da) dođu molitve (podneva i popodneva-ikindije)."

GLAVA:

Kada je ostavio (na miru, tj. sklopio ugovor o miru) vođa (muslimana) vladara (nekoga) sela (kraja), da li to biva za njihov ostatak (tj. za ostale žitelje, stanovnike u tom selu, kraju - odnosi li se to i na njih)?

PRIČAO NAM JE Sehl, sin Bekkara, pričao nam je Vuhejb od Amra, sina Jahja-a, od Abbasa Saidije, od Ebu Humejda Saidije, rekao je:

Vojevali smo (zajedno) sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, (na) Tebuk. I poklonio (je tada) vladar Ejle za Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (jednu) bijelu mazgu, a obukao je njemu (vladaru Muhamed a.s. jedan) ogrtač i napisao je njemu za njihovo more (jamčenje za sigurnost i mir).

(Vladar se je obavezao da će plaćati i porez, danak.)

GLAVA

oporuke (preporuke) za štićenike poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio.

"Zimmetun" je (isto što i) "ahdun".

("Zimmetun" je zaštita, a "ahdun" je obaveza, ugovor.)

A "illun" je "karabetun".

("Illun" znači više značenja: obaveza, ugovor; susjed; plemenito porijeklo; neprijateljstvo, mržnja. "Karabetun" znači srodstvo. Ovdje je i riječ "illun" protumačena da znači srodstvo. Izraz u tekstu "ehlu zimmeti" znači doslovno: stanovnici, pripadnici zaštite, pod tim izrazom se misli na Židove i kršćane koji žive u muslimanskoj državi i plaćaju porez i lojalni su, a muslimanska država štiti i daje sigurnost njima za njihov život i njihovo imanje prema ugovoru i obavezi koja je sklopljena i zaključena. U daljem toku taj izraz "ehlu zimmetin" ili "ehluzzimmeti" prevodiće se sa izrazom štíćenici ili zaštićenici. U navedenom tekstu se radi o štíćenicima koje je zaštitio još za svoga života sami Muhamed a.s..)

PRIČAO NAM JE Adem, sin Ebu Ijasa, pričao je nama Šubete, pričao nam je Ebu Džemrete, rekao je: čuo sam Džuvejrijeta, sina Kudameta, Temimiju, rekao je: čuo sam Umera, sina Hattaba, bio zadovoljan Allah od njega. Rekli smo:

"Oporuči nam, o zapovjedniče vjernika!" Rekao je: "Oporučujem vam za zaštitu Allaha, pa (tj. jer) zaista ono (stvar je takva da) je zaštita vašega vjerovijesnika i trošak vaših porodica."

(To će reći: Božiju zaštitu sprovodite dobro u život, a Božija zaštita - zaštita po Božijem zakonu - je samo onim licima i grupama kojima je Muhamed a.s. davao i pružao zaštitu dok je bio živ, i onda je dajite i vi tako, jer je on to činio i jer će te onda dobivati porez od zaštićenika koji će vam poslužiti kao trošak za opskrbu vaših porodica.)

GLAVA

(onoga) što je dao odrezati (tj. što je dao kao leno, spahiluk) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, od Bahrejna, i (GLAVA onoga) što je obećao od imanja Bahrejna i poreza i za koga (tj. i kome) će se razdjeljivati plijen i porez.

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Junusa, pričao nam je Zuhejr od Jahja-a, sina Seida, rekao je: čuo sam Enesa, rekao je:

Pozvao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, Pomagače radi (toga da) napiše za njih u Bahrejnu (tj. da pismeno odredi dio njima od poreza iz Behrejna), pa su rekli: "Ne tako mi (tako nam) Allaha do (da) napišeš za našu braću od Kurejševića slično njoj (slično toj odredbi za nas, kao i nama)." Pa je rekao: "To je za njih (tj. Taj porez i prihod iz Bahrejna je njima - Kurejševićima izbjeglicama, emigrantima u Medini) dok htjedne Allah na to (dokle to htjedne Allah)." Govore njemu (tj. Pomagači su uporno govorili Muhamedu a.s. za njih, za emigrante Kurejševiće dok) je rekao:

"Pa zaista vi ćete poslije mene vidjeti samoljublje (tj. davanje prednosti drugima i sebi nad vama), pa strpite se dok sretnete (dok ne sretnete) mene."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Ismail, sin Ibrahima, rekao je: izvijestio me je Revh, sin Kasima, od Muhameda, sina Munkedira, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao meni:

"Da je već došao nama imetak Bahrejna, već bih dao tebi ovako i ovako i ovako (ili: toliko i toliko i toliko)." Pa pošto se je zgrabio (uzeo, tj. pošto je umro) poslanik Allaha,

pomilovao ga Allah i spasio, i došao je imetak Bahrejna, pa je rekao Ebu Bekr: "Ko (je takav da) je bilo za njega kod poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (kakvo) obećanje, pa neka dođe meni." Pa sam došao njemu, pa sam rekao: "Zaista poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, već je bio rekao meni: "Da je već došao nama imetak Bahrejna, zaista dao bih tebi ovako, i ovako i ovako (ili: ovoliko, i ovoliko i ovoliko)." Pa je rekao meni: "Sipaj (Naspi, zagrabi šakama)!" Pa sam sipao (jednim) sipanjem. Pa je rekao meni: "Broj (Prebroj, Izbroji) ih (novce zagrabljene, nasute)." Pa sam brojio njih, pa kadli je ona (količina od) pet stotina. Pa je dao meni (jednu) hiljadu i pet stotina.

A rekao je Ibrahim, sin Tahmana, od Abdul-Aziza, sina Suhejba, od Enesa:

Došlo se je Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, sa imetkom iz Bahrejna, pa je rekao:

"Prospite ga u Bogomolji (tj. Saspite ga u Bogomolju)." Pa (to) je bio najmnogobrojniji imetak (što) se je došlo s njim poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Kadli dođe njemu Abbas, pa je rekao (pa reče): "O poslaniče Allaha! Dadni meni (Daj meni). Zaista ja sam iskupljivao svoju osobu (sebe) i iskupljivao sam Akila (pa sam osiromašio)." Rekao je: "Uzmi." Pa je sipao u svoju odjeću, zatim je otišao (tj. počeo da) podigne (htio je da digne) njega (nasuti novac), pa nije mogao (jer je bio nasuo mnogo novca, a novac je bio metalni). Pa je rekao: "Zapovjedi nekom (od) njih (da) podigne njega k meni." Rekao je: "Ne." Rekao je: "Pa podigni ga ti na mene." Rekao je: "Ne." Pa je prosuo od njega (neki dio), zatim je otišao (da) podigne njega (da ga digne), pa nije podigao njega (dakle nije ga ponovo mogao dići). Pa je rekao: "Zapovjedi nekom (od) njih (da) podigne njega (novac) na mene." Rekao je: "Ne." Rekao je: "Pa podigni ga ti ne mene." Rekao je: "Ne." Pa je prosuo (tj. odasuo još), zatim je sebi natovario njega na svoje rame, zatim je otišao. Pa je neprestano dao slijediti njega svojim pogledom dok se sakrio na nas (tj. nama iz vida) čuđenjem od njegove pohlepe (tj. čudeći se njegovoj pohlepi). Pa nije ustao poslanik Allaha (sa svoga mjesta), a (da) je tude od njih (ostao jedan) srebrenjak (tj. nije ustao dok nije sve razdijelio).

GLAVA

grijeha (onoga) ko je ubio nemuslimana s kojim je sklopljen ugovor (o zaštiti) bez grijeha (tj. bez ikakvog prestupa od strane toga nemuslimana).

(U daljem toku riječ "muahed" prevodiće se sa izrazom ugovorenik, a taj izraz će označavati nemuslimana koji živi u muslimanskoj državi i plaća porez, a država mu je zato obavezna da štiti život i imanje. Naravno takvo lice ne smije da čini prestupe i kriminal zbog kojega se kažnjava i musliman. Taj izraz je sličan po smislu izrazu ehluzimeti: štichenici.)

PRIČAO NAM JE Kajs, sin Hafsa, pričao nam je Abdul-Vahid, pričao nam je Hasen, sin Amra, pričao nam je Mudžahid od Abdullaha, sina Amra, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Ko je ubio (tj. Ko ubije) ugovorenika, neće mirisati mirisa raja, a zaista njegov miris nalazi se (osjeća se na udaljenosti) od putovanja (hoda) četrdeset godina."

(Tj. na udaljenosti od četrdeset godina hoda.)

GLAVA

izvođenja (istjeravanja) Židova iz ostrva Arapa (tj. sa arapskog ostrva, poluostrva).

A rekao je Umer od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ustaljivam vas (do vremena) što je ustalio vas Allah u njemu (tj. Ostanite dokle htjedne Allah da ostanete)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, pričao nam je Lejs, rekao je: pričao mi je Seid Makburija od svoga oca, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Dok smo mi u Bogomolji, izašao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Idite (Odite) k Židovima." Pa smo izašli (zajedno sa njim) dok smo došli kući mjesta studiranja (proučavanja Tevrata, Tore; ili: kući učenjaka koji im je čitao i proučavao, studirao Tevrat, Toru), pa je rekao (Muhamed a.s.):

"Primate Islam, spasićete se. I znajte da je zemlja za Allaha (tj. Allahova) i Njegova poslanika. I zaista ja hoću da izvedem (protjeram, evakušem) vas i ove zemlje. Pa ko od vas nalazi sa svojim imanjem (tj. od svoga imanja neku) stvar (da je ne može sobom ponijeti), pa neka proda nju (pa neka je proda). A ako ne, pa znajte da je zemlja za Allaha i Njegova poslanika."

PRIČAO NAM JE Muhamed, pričao nam je Ibnu Ujejneta od Sulejmana, sina Ebu Muslima, Ahvela, čuo je Seida, sina Džubejra, čuo je Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) govori:

"Četvrtak. A šta je četvrtak." Zatim je plakao dok je pokvasila njegova suza pijesak. Rekao sam: "O Ibnu Abbase! Šta je četvrtak?" Rekao je: "Pojačao se u poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, njegov bol, pa je rekao:

"Dođite mi sa plećkom (tj. Donesite mi kost od plećke da) napišem vama knjigu (takvu da) nećete zalutati poslije nje nikada." Pa su se prepirali - a ne treba kod (jednoga) vjerovijesnika (nikakvo) prepiranje - pa su rekli: "Šta je njemu? Da li je buncao (tj. Je li on govori u bunilu, bez veze)? Tražite razumijevanje (razjašnjenje od) njega." Pa je rekao:

"Pustite me, pa (stanje) koje je (to što) sam ja u njemu, bolje (je) od (onoga) što (vi) pozivate mene k njemu." Pa je zapovjedio njima za tri (stvari). Rekao je: "Izvedite (Istjerajte) idolopoklonike iz ostrva (sa poluostrva, sa poluotoka) Arapa; i nagrađujte izaslanstvo (deputaciju) sa (načinom onakvim) kao što sam bio (običaja ja da) nagrađujem njih." A treća (stvar): ili da je šutio (zašutio) od nje, ili da je rekao nju pa sam zaboravio nju (tu treću stvar, za koju neki vele da je bila upućivanje Usameta prema Siriji sa vojskom).

Rekao je Sufjan: Ovo je od govora Sulejmana (tj. Zadnja rečenica koja govori o trećoj stvari je govor Sulejmana Ahvela).

GLAVA:

Kada su učinili vjerolomstvo idolopoklonici za muslimane (muslimanima), da li će se zakrenuti od njih (tj. da li će se ostaviti, izostaviti njihova kazna; da li će im se oprostiti)?

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, pričao nam je Lejs, rekao je: pričao mi je Seid od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pošto se osvojio Hajber, poklonila se Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, (jedna) ovca, (a) u njoj je (bio stavljen) otrov, pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Skupite k meni ovdje ko je (sve) bio od Židova." Pa su se skupili (sakupili, došli) njemu. Pa je rekao njima: "Zaista ja sam pitalac (tj. ja ću pitati) vas od (tj. o jednoj) stvari, pa da li ste vi bivaoci istinitim meni o njoj (tj. da li ćete mi reći o njoj istinu)?" Pa su rekli: "Da." Rekao je njima (Upitao ih je) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ko je vaš otac?" Rekli su: "Omsica (Taj-i-taj)." Pa je rekao: "Slagali ste, (nije taj) nego je vaš otac omsica (taj)." Rekli su: "Istinit si bio (tj. Istinu si rekao)." Rekao je: "Pa da li ste vi bivaoci istine (tj. govornici istine) meni o (jednoj) stvari ako sam pitao (tj. ako vas upitam) o njoj?" Pa su rekli: "Da, o Ebul-Kasime! A ako slažemo (ako budemo lagali), prepoznaćeš našu laž kao što si prepoznao nju u (vezi) našega oca." Pa je rekao njima:

"Ko su stanovnici Vatre (ko su paklenjaci, džehennemlije)?" Rekli su: "Bićemo u njoj lako (tj. malo), zatim ćete (vi) zamijeniti (naslijediti) nas u njoj." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Šibe (Marš) vi u nju! (Gonite vi u nju! Idite vi u nju!) Tako mi Allaha nećemo zamijeniti (naslijediti) vas u njoj nikada." Zatim je rekao: "Da li ste vi bivaoci istinitim (tj. da li ćete govoriti istinu) meni o (jednoj) stvari ako sam pitao vas o njoj (ako vas upitam za nju)?" Pa su rekli: "Da, o Ebul-Kasime!" Rekao je (Upitao je):

"Da li ste učinili (tj. stavili) u ovu ovcu (kakav) otrov?" Rekli su: "Da." Rekao je: "Šta je nosilo (navelo) vas na to?" Rekli su: "Htjeli smo ako si bio lažac, (da) se odmorimo (da se riješimo tebe); a ako si bio vjerovijesnik, nije štetio tebi (tj. a ako si vjerovijesnik, neće ti štetiti, neće ti nauditi)."

GLAVA

molitve vođe na (onoga) ko je prekršio ugovor (tj. proklinjanja onoga ko je prekršio ugovor, obavezu).

PRIČAO NAM JE Ebu Numan, pričao nam je Sabit, sin Jezida, pričao nam je Asim, rekao je: pitao sam Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, o usrdnoj molbi (Kunut dovi u klanjanju) prije naklona (prije ruku'a u klanjanju), pa sam rekao:

"Zaista omsica (taj-i-taj) tvrdi da si ti rekao poslije naklona (da se čini usrdna molba-dova Uzvišenom Bogu)." Pa je rekao: "Slagao je (tj. Laže)." Zatim je (on) pričao nama od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je on usrdno molio (jedan) mjesec poslije naklona (poslije ruku'a), moli na (tj. proklinje, proklinjući neke ogranke) plemena od Sulejmovića. Rekao je: Poslao je četrdeset - ili sedamdeset, sumnja u njemu (u tom) - od čitača (učača Kur'ana) k (nekim) ljudima od idolopoklonika, pa su se ovi njima pojavili, pa su pobili njih (pa su ih pobili). A je bio između njih i između Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, ugovor. Pa nisam vidio njega (da) je našao (tj. da se rasrdio) na jednoga (čovjeka, tj. ni na koga kao) što je našao (kao što se rasrdio) na njih.

GLAVA

sigurnosti (poštede) žena i njihove zaštite.

PRIČAO JE NAMA Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Ebu Nadra, slobodnjaka Umera, sina Ubejdulaha da je Ebu Murrete, slobodnjak Ummu Hani-e, kćeri Ebu Taliba, izvijestio njega da je on čuo Ummu Hani-u, kćer Ebu Taliba, (da) govori (ona):

Otišla sam k poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, godine Pobjede, pa sam našla njega (da) se kupa, a Fatima, njegova kći zastire njega. Pa sam pozdravila njega, pa je rekao:

"Ko je ova?" Pa sam rekla: "Ja sam Ummu Hani'a, kći Ebu Taliba." Pa je rekao: "Širina za Ummu Hani-u!" (Tj. "Dobro došla Umu Hani-a!") Pa pošto je svršio svoje kupanje, stao je pa je klanjao (molitvu od) osam naklona (osam rekata) pokrivajući se (zamotavajući se on) u jednu odjeću (tj. zamotavši se on samo u jedno haljinče). Pa sam rekla: "O poslaniče Allaha! Tvrđio je (tj. Tvrđi) sin moje majke Alija da je on ubijač (tj. da će on ubiti jednoga) čovjeka (koji je taj što) sam već zaštitila njega (ja, a to je) omsica (taj-i-taj) Ibnu Hubejrete. Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Već smo zaštitili (tj. dao sam zaštitu, sigurnost, poštedu onome) koga si (ti) zaštitila, o Ummu Hani-o!" Rekla je Ummu Hani-a: A to je ručanica (tj. jutro, poodmaklo jutro bilo).

GLAVA:

Zaštita muslimana i njihovo štitenje (štićenje, tj. davanje nekome jamstva za život) je jedno (tj. jedinstveno), nastojace za nju najniži (od) njih.

PRIČAO NAM JE Muhamed, izvijestio nas je Veki' od Aameša, od Ibrahima Tejmije, od njegova oca, rekao je:

Predikovao je nama Alija, pa je rekao:

"Nema kod nas (nikakve druge) knjige (da) čitamo nju osim knjiga Allaha i (ono) što je u (na) ovoj stranici (listu)." Pa je rekao: "U njoj su rane i zubi deva (tj. propisi o kaznama za ranjavanje i o starosti deva koje se daju za krvarinu), i Medina je zabranjeno (sveto tlo i to sve) što (se nalazi) između (brda) Ajra do toliko (tj. dotle - veli se do Uhuda), pa ko proizvede u njoj (kakvu) novotariju, ili dadne odsijedanje (konačište, tj. utočište) u njoj proizvođaču novotarije, pa na njega je prokletstvo Allaha, i anđela i ljudi sviju, neće se primiti od njega mijenjanje, ni pravda; i ko uzme za zaštitnike (pokrovitelje) osim svojih zaštitnika pa na njega je kao to (tj. isto to takvo prokletstvo); i zaštita muslimana je jedna, pa ko pokvari (prekrši riječ i zaštitu nekom) muslimanu (što ju je musliman nekom dao), pa na njega je kao to (tj. isto takvo prokletstvo)."

GLAVA:

Kada su rekli (idolopoklonici prilikom izjave o pristupanju Islamu): "Izašli smo iz vjere (tj. iz dosadašnje svoje vjere - iz idolopoklonstva)", a nisu lijepo učinili (izrekli, a nisu lijepo rekli): "Primili smo Islam."

A rekao je Ibnu Umer: Pa je počeo Halid (da) ubija. Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Čistim se k Tebi (Uzvišeni Bože, tj. Izjavljujem Ti da sam čist, nevin) od (onoga) što je napravio Halid." A rekao je Umer: Kada je rekao (na perzijskom jeziku): Metres: Ne boj se (Ne plaši se)!, pa već je dao sigurnost (tj. zaštitu, jemstvo za život) njemu. Zaista Allah zna jezike, sve (između) njih. A rekao je (Umer Hurmuzanu): Govori! Nema štete (tebi).

(Smatra se da je taj takav izraz od Umera bio jemstvo za život Hurmuzana, Hurmuzanu.)

GLAVA

međusobnoga ostavljanja (na miru) i sklapanja mira sa idolopoklonicima za imovinu i (drugo) osim nje, i (GLAVA) grijeha (onoga) ko nije ispunio (obećanje) za ugovor (ko ne ispunjava vjerno ugovor) i Njegova govora: "A ako su se raskrili za mir, pa raskrili se za njega.....". (Tj. A ako su nageli miru, ako traže mir, pa nagni i ti njemu....)

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Bišr, on je sin Mufadala, pričao nam je Jahja od Bešira, sina Jesara, od Sehla, sina Ebu Hasmeta, rekao je:

Otišao je Abdullah, sin Sehla, i Muhajjisate, sin Mes'uda sina Zejda, k Hajberu, a on je tada mir (tj. bio sklopio sa muslimanima), pa su se rastavili (rastali) njih dva. Pa je došao Muhajjisate k Abdullahu, sinu Sehla, a on se trese (koprca) u krvi (bivši od nekoga) ubijen (u međuvremenu dok su bili rastavljeni). Pa je zakopao njega, zatim je stigao (došao u) Medinu. Pa je otišao Abdurahman, sin Sehla, i Muhajjisate i Huvejjisate, dva sina Mes'uda, k Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa je otišao (tj. počeo) Abdurahman (da govori. Pa je rekao (njemu Muhamed a.s.):

"Učini starijega! Učini starijega (tj. Propusti starijega da govori)!" A on (Abdurahman) je (bio) najmlađi (od tih) ljudi, pa je ušutio. Pa su govorila dva (ostala prije njega). Pa je rekao (njima Muhamed a.s.): "Da li ćete se zaklesti i tražiti pravo vašega ubice - ili vašega druga?" Rekli su: "A kako ćemo se zaklesti (zakleti), a nismo prisustvovali i nismo vidjeli (ko je ubio njega)?" Rekao je: "Pa (da li) će se očistiti vama Židovi sa pedeset (zakletvi)?"

(Ili: "Pa - da li - će izliječiti vas Židovi sa pedeset zakletvi." A oba načina prevođenja imaju ovaj smisao: Pa pristajete li da Židovi, koje vi sumnjate da su ubice, dokažu svoju nevinost vama sa pedeset zakletvi?)

Pa su rekli: "Kako ćemo uzeti zakletve ljudi bezvjernika?" Pa je okrvarinio njega (tj. platio je krvarinu za njega - za ubijenoga Abdullaha) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, iz (imovine) kod sebe.

(Veli se da je Muhamed a.s. platio krvarinu za ubijenoga njegovim rođacima da bi ih umirio, i da bi prekinuo prepirku i svađu i da bi takvim postupkom pokušao zadobiti prijateljstvo Židova koji su osumnjičeni za to ubistvo. Na temelju ovoga hadisa i ajeta "Ve in dženehu lisselmi fedžnah leha", o kojem je već bilo riječi, Ebu Hanife smatra da muslimani mogu u izvjesnim prilikama davati i danak k nemuslimanima ako je u datom momentu i prilici to korisno, ili nužno i potrebno za muslimane zbog nepostojanja drugoga izlaza koji je bolji. Ajnija navodi da je jedno vrijeme plaćao danak Vizantiji Muavija, a isto tako i Abdul-Melik, sin Mervana. Inače u navedenom slučaju nije ni bilo jasnih dokaza da su ubijenoga zaista ubili osumnjičeni Židovi, a rođaci ubijenoga nisu htjeli pristati na zakletvu Židova. I još se u komentaru ovoga hadisa veli da je Muhamed a.s. platio krvarinu iz lične, svoje imovine; a neki vele iz državne imovine. Ovaj hadis je ovdje naveden da se iz njega vidi da je Muhamed a.s. ostavio na miru Židove koji su osumnjičeni za ubistvo, i nije zbog sumnje dao da se

uznemiruju, pa to je i pravilo da se neprijatelj može pustiti na miru ako nema jasnih dokaza za njegov zločinački postupak.)

GLAVA

vrline (vrijednosti) vjernosti za ugovor (vjernog ispunjavanja ugovora, obaveze).

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Junusa, od Ibnu Šihaba, od Ubejdulaha, sina Abdullaha sina Utbeta, da je Abdullah, sin Abbasa, izvijestio njega da je Ebu Sufjan, sin Harba, izvijestio njega da je Irakilje poslao k njemu (izašlanika) u karavanu (kada su bili (kao) trgovci u Siriji u vremenu koje (je to što je) pružao u njemu (međusobni mir) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, Ebu Sufjanu u (tj. među) bezvjernicima Kurejševića.

GLAVA:

Da li će se oprostiti šticeniku kada je omađijao (nekoga, tj. kada je podmetao nekome mađije, čini)?

A rekao je Ibnu Vehb: Izvijestio me Junus od Ibnu Šihaba, upitao se (tj. upitan je) je li na (onoga) ko je omađijao iz ugovorenika (šticenika) ubijanje (tj. hoće li se pogubiti šticenik - nemusliman - koji je nekome pravio čini, mađije), rekao je (tj. pa je rekao kao odgovor na to pitanje):

Doprlo je nama da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (bio jednom u takvoj prilici da) se već napravilo njemu to, pa nije ubio (onoga) ko je (to) napravio njemu, a (taj čovjek) je bio od pristalica Biblije.

(Veli se da je bio Židov. Međutim, mnogi prigovaraju Ibnu Šihabu na ovo, za ovo njegovo stanovište, i smatraju da ovaj slučaj Muhameda a.s. ne može služiti kao dokaz za opće pravilo iz više razloga. Te razloge njihove nećemo ovdje navoditi.)

PRIČAO MI JE Muhamed, sin Musenna-a, pričao nam je Jahja, pričao nam je Hišam, rekao je: pričao mi je moj otac od Aiše da se Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, omađio (tj. da su mu bile podmetnute mađije, čini), čak je bio (u takvom stanju da) se pričinja (čini) k njemu da je on napravio (neku) stvar, a nije napravio nju (dakle: da je nešto uradio, a nije to uradio).

GLAVA

(onoga) što se pazi (čuva) od vjerolomstva (tj. GLAVA u kojoj se objašnjava da se bude na oprezu od vjerolomstva) i (GLAVA) Njegova govora, uzvišen je: "A ako htjednu da prevare tebe, pa zaista dosta je tebi Allah.....". Odlomak (ajet).

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Velid, sin Muslima, pričao nam je Abdullah, sin Ala-a sina Zebra, rekao je: čuo sam Busra, sina Ubejdulaha, da je on čuo Ebu Idrisa, rekao je: čuo sam Avfa, sina Malika, rekao je:

Došao sam Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, u vojni Tebuka, a on je u kupoli od kože (tj. u jednom šatoru od kože), pa je rekao:

"Broji šest (stvari, događaja, pojava) pred Čas (tj. pred propast, smak svijeta): moja smrt, zatim osvojenje Jerusalima (ili: hrama Jerusalima), zatim pomor (kuga koja) će uzimati u vama (među vama maha) kao slinavka brava, zatim izlivanje imovine (tj. pojava velikoga bogatstva tako) da će se dati čovjeku stotinu zlatnika pa će trajno biti srdit (ljut jer će to, valjda, smatrati da je malo), zatim kušnja (iskušenje, ili: buna, pobuna takva da) neće ostati (nijedna) kuća od Arapa (drukčije) osim (tako da) je unišla (ona u) nju, zatim (jedna) nagodba (mirovna, primirje što) će biti između vas i između Žutilovića (tj. Vizantinaca), pa će (oni) prevarati (tj. pa će oni učiniti vjerolomstvo), pa će doći vama pod osamdeset zastava, pod svakom zastavom dvanaest hiljada."

GLAVA:

Kako će se baciti (tj. otkazati ugovor) k ugovorenicima (tj. nemuslimanima s kojima je bio sklopljen ugovor). I (o tom) je (i) Njegov govor: "I ili se plašiš svakako od (nekih) ljudi prevare (vjerolomstva), pa baci k njima na jednakost (tj. pa i ti na isti način odbaci k njima ugovor)...". Odlomak (iz Kur'ana taj pogledaj ili pročitaj)!

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, izvijestio nas je Humejd, sin Abdurahmana, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao:

Poslao me Ebu Bekr, bio zadovoljan Allah od njega, u (među onima) ko oglašava (na) dan klanja (žrtve) u Mini:

"Neće hodočastiti poslije (ove) godine (nijedan) idolopoklonik, i neće ophoditi Kuću (tj. Kabu niko) nag (go, bez odjeće)." A dan najvećega hodočašća je dan klanja (žrtve). A reklo se je najveće (hodočašće) samo zbog govora ljudi najmanje hodočašće (nazivajući tako umru). Pa je bacio (tj. otkazao ugovor) Ebu Bekr k ljudima (idolopoklonika) u toj godini, pa nije hodočastio godine hodočašća oproštaja (oproštajnog hadža) koja (je bila ta godina što) je hodočastio u njoj Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (tada nije hodočastio nijedan) idolopoklonik.

GLAVA

grijeha (onoga) ko je sklopio ugovor (s nekim), zatim je prevario (napravio vjerolomstvo), (GLAVA) Njegova govora: "Koji su (takvi da) si uzeo ugovor od njih (tj. sklopio si ugovor s njima), zatim (oni) kvare (krše) svoj ugovor u svakom putu (tj. svaki puta) i oni se ne čuvaju."

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Džerir od Aameša, od Abdullaha, sina Mureta, od Mesruka, od Abdullaha, sina Amra, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Četiri osobenosti (osobine) su (tako ružne) ko (bude takav da) su (one) bile u njega (tj. ko ih imadne), bio je (tj. on je) čisti licemjerac: ko je (takav da) kada priča, laže, a kada obeća, suprostavi se (tj. radi suprotno obećanju), i kada sklopi ugovor, vjerolomi, i kada se parniči, griješi (tj. služi se nepoštenim postupcima u parničanju). A ko (je takav da) je bila u njega (jedna) osebina (osobina, svojstvo) od njih (od gore navedenih, od spomenutih osobina), bila je u njega (tj. on ima, kod njega se nalazi jedna) osebina (osobina) od licemjerstva do (da) ostavi nju (tj. osim ako ostavi nju, odbaci je od sebe)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Kesira, izvijestio nas je Sufjan od Aameša, od Ibrahima Tejmije, od njegova oca, od Alije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Nismo pisali (ili: zapisali) od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (ništa drugo) osim Kur'ana i (ono) što je u ovoj stranici, (a u njoj je zapisano da) je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Medina je zabranjena (tj. sveta, sveto tlo) što je (god tla) između Aira do tako (tj. dotle i dotle), pa ko proizvede (neku) novotariju ili dadne odsjedanje (utočište nekom) proizvođaču novotarije (u vjeri), pa na njega je prokletstvo Allaha, i anđela i svijju ljudi, neće se primiti od njega (nikakva) pravda, a ni mijenjanje. I zaštita muslimana je jedna, nastoji za nju najniži (od) njih, pa ko pokvari (prekrši) zaštitu (jednome) muslimanu (što ju je taj musliman dao nekome nemuslimanu), pa na njega je prokletstvo Allaha, i anđela i ljudi svijju, neće se primiti od njega (nikakvo) mijenjanje, a ni pravda. A ko uzme za zaštitnika (neke) ljude bez dozvole svojih (dotadašnjih) zaštitnika, pa na njega je prokletstvo Allaha, i anđela i ljudi svijju, neće se primiti od njega (nikakvo) mijenjanje, a ni pravda."

(Razna su tumačenja rečenice "neće se primiti od njega mijenjanje, a ni pravda". O tome je već jednom bilo govora.)

Rekao je Ebu Musa: Pričao nam je Hašim, sin Kasima, pričao nam je Ishak, sin Seida, od svoga oca, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

"Kako ste vi kada niste ubirali (misli se na budućnost, tj. Kako će te, šta ćete kada ne budete ubirali sebi od poreza nijednoga) zlatnika, a ni srebrenjaka?" Pa se reklo njemu: "A kako vidiš (smatraš) to bivaocem (tj. Kako misliš da će to biti), o Ebu Hurejrete?" Rekao je: "Da, tako mi (Onoga) koji je (taj što je) duša Ebu Hurejreta u Njegovoj ruci (znam to) od govora Istinitoga, kome je govorena istina (tj. od Muhameda a.s. koji je istinu govorio i kome se istina govorila od anđela Džibrila-Gabriela, Gavрила)." Rekli su: "Od čega je to (tj. Zbog čega će to biti)?" Rekao je:

"Narušice se zaštita Allaha i zaštita Njegova poslanika, pomilovao ga Allah i spasio, pa će ojačati Allah, moćan je i veličajan je, srca šticećenika, pa će (oni) spriječiti (uskratiti, obustaviti ono) što je u njihovim rukama."

(To jest: Zaštita šticećenika neće se izvršavati po Božijim propisima, i počeeće da se vrši nasilje i nepravda šticećenicima, pa će onda i šticećenici odbiti da daju porez, prestaće da daju danak i glavarinu.)

GLAVA.

Pričao nam je Abdan, izvijestio nas je Ebu Hamzete, rekao je: čuo sam Aameša, rekao je: pitao sam Ebu Vaila:

"Prisustvova (li ti) Siffinu?" Rekao je: "Da." Pa sam čuo Sehla, sina Hunejfa, (da) govori (savjetovajući obje zaraćene muslimanske grupe i Alijinu i Muavijinu):

"Sumnjičite vaše mišljenje (koje vas je dovelo do međusobne borbe, ubijanja muslimana između sebe). Vidio sam sebe (na) dan Ebu Džendela (na dan Hudejbije), i da

mogu da povratim zapovjed Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, zaista bih povratio nju (tj. zapovjed da se sklopi mir na Hudejbiji).

(Taj mir je bio vrlo težak muslimanima, jer su morali, između ostaloga, da povrate nazad Ebu Džendela među idolopoklonike, a Ebu Džendel je bio svezan pobjegao među muslimane pošto je prethodno mučen zbog Islama od idolopoklonika. Muhamed a.s. je prihvatio tu žrtvu, žrtvu jednoga čovjeka da bi izbjegao u tom času rat i prolijevanje krvi mnogih ljudi.)

I nismo stavili naše sablje na naša ramena zbog (neke) stvari (koja) užasava nas (pa da je bilo drukčije) osim (tako da) su olakšale (sablje) za nas (hod) k stvari (što) poznajemo nju, osim (izuzev) ove naše stvari (stvari međusobne borbe)."

(To jest: Svaka druga užasna borba nam je lakša od međusobne borbe. Odbaciti sablje u međusobnoj borbi je bolje nego ih izvlačiti i potezati iz korica.)

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Jahja, sin Adema, pričao nam je Jezid, sin Abdul-Aziza, od svoga oca, pričao nam je Habib, sin Ebu Sabita, rekao je: pričao mi je Ebu Vail, rekao je:

Bili smo u Siffinu, pa je ustao Sehl, sin Hunejfa, pa je rekao:

"O ljudi! Sumnjičite vaše (svoje) osobe (a ne mene da sam ja malaksao u borbi)! Pa zaista mi smo bili sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan Hudejbije. Pa da vidimo (kakvu) borbu (tj. da je bila prilika za borbu) , zaista bismo se borili. Pa je došao Umer, sin Hattaba, pa je rekao:

"O poslanice Allaha! Zar nismo na istini, a oni na laži?" Pa je rekao: "Da." Pa je rekao:

"Zar nije (tako) da će naši ubijeni (poginuli) u raj, a njihovi ubijeni (da) će u Vatru?" Rekao je: "Da." Rekao je: "Pa na što (da) nam se daje rđavoština (slabost, tj. poniženje) u našoj vjeri? Je li (Da li) ćemo se vratiti, a nije (još) sudio Allah između nas i između njih?" Pa je rekao: "O sine Hattaba! Zaista ja sam poslanik Allaha, i neće upropastiti mene Allah nikad." Pa je otišao Umer k Ebu Bekru, pa je rekao njemu kao što je rekao Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je rekao: "Zaista on je poslanik Allaha, i neće upropastiti njega Allah nikada." Pa (je) sišla sura Pobjede (tj. objavljeno je poglavlje Kur'ana zvano poglavlje Pobjede), pa je čitao nju (učio je tu suru) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, na Umera (tj. Umeru) do njezinoga kraja. Pa je rekao Umer: "O poslanice Allaha! A zar je pobjeda ono (to)?" Rekao je: "Da."

(Riječ je o poglavlju - suri - koja počinje sa riječima: "Inna fetahna leke.....". Ima mnogo tumačenja o pobjedi što se o njoj govori u tome poglavlju, u toj suri. Jedno je i takvo tumačenje koje kaže da je sami ugovor o miru na Hudejbiji bio pobjeda muslimana makar da je taj ugovor izgledao vrlo nepovoljan za muslimane.)

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Hatim od Hišama, sina Urveta, od njegova oca, od Esme, kćeri Ebu Bekra, bio zadovoljan Allah od njih dvoje, rekla je:

Došla je na mene (tj. k meni) moja majka, a ona je idolopoklonica u (vrijeme, za vrijeme) ugovora Kurejševića kad su sklopili ugovor (na Hudejbiji) sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, i njihovom (određenom) vremenu (došla mi je majka) sa svojim

ocem (Harisom). Pa je tražila rješenje (Esma od) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekla:

"O poslaniče Allaha! Zaista moja majka je došla na mene (meni) i ona je želiteljica, pa (da) li ću se spojiti (sastati) s njom?" (Ili: pa (da) li ću darovati nju?) Rekao je: "Da. Spoji se s njom (Ili: Daruj nju)."

GLAVA

zaključenja mira (među dvjema stranama, strankama) na tri dana ili (na) poznato (određeno jedno, određeno neko) vrijeme.

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Usmana sina Hakima, pričao nam je Šurejh, sin Meslemeta, pričao nam je Ibrahim, sin Jusufa sina Ebu Ishaka, rekao je: pričao mi je moj otac od Ebu Ishaka, rekao je: pričao mi je Bera', bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pošto je htio da obavi umru, poslao k stanovnicima Meke (da) traži dozvolu (od) njih zato (da on) uniđe (uđe u) Meku. Pa su sebi usloveli na njega da neće ostati u njoj osim tri noći (tj. tri dana), i (da) neće unići (ući u) nju osim sa torbom oružja (tj. sa oružjem u koricama, u kožnim torbicama za oružje) i (da) neće pozivati od njih nijednoga (nikoga u Islam). Rekao je:

Pa je uzeo (da) piše uslov (uvijet taj svaki) između njih Alija, sin Ebu Taliba, pa je napisao:

Ovo je (ono) što se je dosudio na njega (tj. što je sklopio nagodbu, mir na njega) Muhamed, poslanik Allaha. Pa su rekli:

"Da smo znali da si ti poslanik Allaha, ne bismo spriječili tebe, i zaista prisegnuli bismo se tebi, a ali (tj. nego) piši:

Ovo je što se je dosudio na njega Muhamed, sin Abdullaha. Pa je rekao:

"Ja sam tako mi Allaha Muhamed, sin Abdullaha, a ja sam tako mi Allaha poslanik Allaha." Rekao je: A bio je (da) ne piše (Nije pisao Muhamed a.s., tj. Ne pisaše Muhamed a.s. - Nije bio pismen; ili: Nije imao običaj da piše). Rekao je: Pa je rekao Aliji:

"Pobriši "poslanik Allaha". Pa je rekao Alija: "Tako mi Allaha neću pobrisati njega (taj izraz) nikada." Rekao je: "Pa pokaži meni njega."

(Ovo je jasna osnova za vjerovanje da Muhamed a.s. nije bio pismen, jer ne bi tražio da mu se pokaže taj izraz, nego bi ga i sam mogao raspoznati i pročitati. Istina može da se rekne da Muhamed a.s. nije gledao u pismeni dokumenat, pa je zato tražio da mu se pokaže taj izraz gdje se u dokumentu nalazi, ali bi na to moglo da se kaže da bi on - da je bio pismen i da je čitao - možda zatražio dokumenat da ga sam sobom ispravi, odnosno izbriše navedeni izraz u tom dokumentu.)

Rekao je: Pa je pokazao njega njemu. Pa je pobrisao njega Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, sa svojom rukom. Pa pošto je unišao i (pošto) su prošli (ugovoreni) dani, došli su Aliji, pa su rekli:

"Zapovjedi tvome (svome) drugu, pa neka otprtlja (tj. pa neka ide iz Meke)." Pa je to spomenuo poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je rekao: "Da." Zatim je otprtljao (otputovao).

GLAVA

ostavljanja (međusobnoga na miru neprijatelja) bez vremena (ograničenoga, tj. na neodređeno vrijeme) i govora Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio: "Ustaljujem vas (u vremenu) što je ustalio vas Allah u njemu (tj. na neodređeno vrijeme, o Židovi Hajbera)."

GLAVA

bacanja leševa idolopoklonika u bunar, i neće se uzimati za njih (tj. za njihove leševe nikakva cijena).

PRIČAO NAM JE Abdan, sin Usmana, rekao je: izvijestio me je moj otac od Šubeta, od Ebu Ishaka, od Amra, sina Mejmuna, od Abdullaha (Mes'udova), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Dok je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, ničičar (tj. Dok je bio na tlu ničice-sedždi, licem na zemlji moleći se Allahu), a oko njega (neki) ljudi od Kurejševića idolopoklonika, kadli dođe njemu Ukbete, sin Ebu Muajta, sa košuljicom ploda (iz utrobe) zaklane životinje (kamile), pa je bacio nju na leđa Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. Pa nije podigao svoju glavu dok je (dok nije) došla Fatima - na nju spas (mir)! - pa je uzela od (tj. sa) njegovih leđa i proklinjala je (onoga) ko je to napravio. Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Moj Bože! Na Tebe je (molba da kazniš) velmože (ove ugledne ljude) od Kurejševića! Moj Bože! Na Tebe je (da kazniš) Ebu Džehla, sina Hišama, i Utbeta, sina Rebiata, i Šejbeta, sina Rebiata, i Ukbeta, sina Ebu Muajta, i Umejjeta, sina Halefa, ili Ubejja, sina Halefa. Pa zaista već sam vidio njih (da) su se ubili (da su pobijeni na) dan Bedra, pa su se bacili (pa su bačeni) u bunar (svi) osim Umejjeta, ili Ubejja (jedan od pripovjedača u oba slučaja nije dobro zapamtio), pa zaista on (Umejjet, ili Ubej) je bio krupan čovjek, pa pošto su tegljili (vukli do bunara) njega, pokidali su se njegovi udovi (dijelovi tijela) prije (nego se je dospjelo) da se baci (on) u (taj) bunar.

GLAVA

grijeha varalice (kršitelja obećanja, obaveze, ugovora bez obzira da li je ugovor vezan) za dobroga i (tj. ili) nevaljaloga (čovjeka).

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Šubete od Sulejmana Aameša, od Ebu Vaila, od Abdullaha i od Sabita, od Enesa, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Za svakoga varalicu je zastava (tj. Svaki varalica, vjerolomnik imaće jednu zastavu na) sudnjem danu." Rekao je jedan (od) njih dvojice: "Postaviće se"; a rekao je drugi: "vidjeće se (na) sudnjem danu, (to jest) prepoznavaće se sa njom (po njoj - po toj zastavi)."

PRIČAO NAM JE Sulejman, sin Harba, pričao nam je Hammad od Ejjuba, od Nafi'a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Za svakoga varalicu je (jedna) zastava, postaviće se (ona) za njegovo varanje (tj. zbog njegovoga varanja, vjerolomstva, prevare)."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Džerir od Mansura, od Mudžahida, od Tavusa, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan osvojenja Meke:

"Nema seobe (emigracije), a ali borba i namjera (ostaju i dalje dužnost), i kada se tražite u boj, pa idite u boj." I rekao je (na) dan osvojenja Meke:

"Zaista ovaj grad (je takav da) je zabranio (učinio svetim) njega Allah (na) dan (kada) je stvorio nebesa i zemlju, pa on je zabranjen sa zabranom Allaha; i on je zaista (takav da) nije dozvoljeno (ne dozvalja se, ne dozvoljava se) borenje (borba, rat) u njemu (ni) za jednoga (čovjeka, tj. nikome) prije mene, a ne dozvalja se (a ne dozvoljava se ni) meni osim (jedan) čas od (jednoga) dana; pa on je zabranjen sa zabranom Allaha do sudnjega dana: neće se sjeći njegovo trnje, i neće se nagoniti u bijeg njegov lov (životinje koje se love), i neće sebi pobirati (uzimati) njezinu ubranu stvar (stvar nađenu na tlu i podignutu, ubranu odatle - neće je uzimati sa tla niko drugi) osim (onaj) ko je davao (ko daje) poznavati nju (na uviđaj); i neće se sjeći (kositi, žeti) njezina trava." Pa je rekao Abbas:

"O poslaniče Allaha! Osim mirisne trstike (trave), pa (jer) zaista ona je za njihove kovače (doslovno: za njihovoga kovača) i njihove kuće (potrebna)." Rekao je: "Osim mirisne trstike (trske, trave)."